

zeleno i pravo

magazin primorsko-goranske županije

Portret fotografa
Željka Stipeča

Šaptač
medvjedima
i vukovima

Republika Hrvatska

Primorsko-goranska
županija

Adamićeva 10, 51000 Rijeka
T: ++385 51 351-600 F: ++385 51 212-948
info@pgz.hr • www.pgz.hr

Župan:

Zlatko Komadina

Zamjenici župana:

Marina Medarić

Marko Boras Mandić

Petar Mamula

Predsjednik Županijske skupštine:

Erik Fabijanić

Najviše stanovnika
Grad Rijeka
128.735

Općina Matulji
Trg M. Tita 11,
51211 Matulji
T: ++385 51 274 114
F: ++385 51 401 469
E: opcina.matulji@ri.htnet.hr
www.matulji.hr

Načelnik:
Mario Čiković
Predsjednik Vijeća:
Slobodan Juračić

Grad Opatija
Maršala Tita 3,
51410 Opatija
T: ++385 51 680 123
F: ++385 51 701 313
E: opatija@opatija.hr
www.opatija.hr

Gradonačelnik:
Ivo Dujmić
Predsjednik Vijeća:
Prof. dr. sc. Viktor Peršić, dr. med.

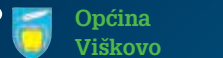
Općina Mošćenička Draga
Trg slobode 7, 51417
Mošćenička Draga
T: ++385 51 737 536
F: ++385 51 737 621
E: mosc-draga-opcina@ri.t-com.hr
www.moscenicka-draga.hr

Načelnik: Ratko Salamon
Predsjednica Vijeća:
Magda Mandić

Grad Cres
Creskog statuta 15,
51557 Cres
T: ++385 51 661 950, 661 954
F: ++385 51 571 331
E: grad@cres.hr
www.cres.hr

Gradonačelnik:
Kristijan Jurjako
Predsjednik Vijeća:
Marčelo Damijanjević

Općina Viškovo
Vozišće 3, 51216 Viškovo
T: ++385 51 503 770
F: ++385 51 257 521
E: nacelnica@opcina-viskovo.hr
www.opcina-viskovo.hr

Načelnica: Sanja Udović
Predsjednica Vijeća:
Jagoda Dabo

Grad Rijeka
Korzo 16, 51000 Rijeka
T: ++385 51 209 333
F: ++385 51 209 520
E: protokol@rijeka.hr
www.rijeka.hr

Gradonačelnik:
mr.sc. Vojko Obersnel
Predsjednica Vijeća:
Dorothea Pešić-Bukovac

Općina Klana
Klana 33, 51217 Klana
T: ++385 51 808 205
F: ++385 51 808 708
E: nacelnik@klana.hr
www.klana.hr

Načelnik:
Matija Laginja
Predsjednik Vijeća:
Slavko Gauš

Općina Kostrena
Sv. Lucija 38, 51221 Kostrena
T: ++385 51 209 000
F: ++385 51 289 400
E: opcina-kostrena@ri.t-com.hr
www.kostrena.hr

Načelnica:
Mirela Marunić
Predsjednica Vijeća:
Gordana Vukoša

Općina Lovran
Šetalište M. Tita 41,
51415 Lovran
T: ++385 51 291 045
F: ++385 51 294 862
E: opcina.lovrana@ri.t-com.hr
www.opcinalovran.hr

Načelnik:
Alan Sanković
Predsjednica Vijeća:
Nataša Miljak

Grad Kastav
Zakona kastafskega 3,
51215 Kastav
T: ++385 51 691 452
F: ++385 51 691 454
E: info@kastav.hr
www.kastav.hr

Gradonačelnik:
Ivica Lukanović
Predsjednik Vijeća:
Dalibor Čiković

Općina Jelenje
Dražičkih boraca 64,
51218 Jelenje
T: ++385 51 208 080
F: ++385 51 208 090
E: opcina.jelenje@gmail.com
www.jelenje.hr

Načelnik:
Ervin Radetić
Predsjednik Vijeća:
Nikica Maravić

Općina Čavle
Čavle 206, 51219 Čavle
T: ++385 51 208 310
F: ++385 51 208 311
E: opcina@cavle.hr
www.cavle.hr

Načelnik:
Željko Lambaša
Predsjednik Vijeća:
Norbert Mavrinac

Grad Čabar
Narodnog oslobođenja 2,
51306 Čabar
T: ++385 51 829 490
F: ++385 51 821 137
E: info@cabar.hr
www.cabar.hr

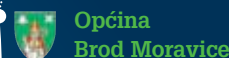
Gradonačelnik:
Kristijan Rajšel
Predsjednik Vijeća:
Josip Malnar

Općina Skrad
Josipa Blaževića-Blaža 8,
51311 Skrad
T: ++385 51 810 620
F: ++385 51 810 680
E: opcina-skrad@ri.t-com.hr
www.skrad.hr

Načelnik:
Damir Grgurić
Predsjednik Vijeća:
Ivan Crnković

Najmanje stanovnika
Općina Brod Moravice
865

Općina Brod Moravice
Stjepana Radića 1,
51312 Brod Moravice
T: ++385 51 817 180
F: ++385 51 817 002
E: opcina@brodmoravice.hr
www.brodmoravice.hr

Načelnik:
Dragutin Crnković
Predsjednik Vijeća:
Branimir Svetličić

Općina Ravna Gora
I.G. Kovačića 177, 51314
Ravna Gora
T: ++385 51 829 450
F: ++385 51 829 460
E: opcina-ravna-gora@ri.t-com.hr
www.ravnagora.hr

Načelnik:
Anđelko Florijan
Predsjednica Vijeća:
Loren Korenc

Općina Lokve
Šet. Golubinjak 6,
51316 Lokve
T: ++385 51 831 336
F: ++385 51 508 077
E: opcina-lokve@ri.t-com.hr
www.lokve.hr

Načelnik:
Toni Štimac
Predsjednica Vijeća:
Gordana Božić

Grad Vrbovsko
Goranska ulica 1,
51326 Vrbovsko
T: ++385 51 875 115
F: ++385 51 875 008
E: marina.tonkovic@vrbovsko.hr

Gradonačelnik:
Dražen Mufić
Predsjednik Vijeća:
Šein Brinjak

Općina Mrkopalj
Stari kraj 3, 51315 Mrkopalj
T: ++385 51 833 131
F: ++385 51 833 101
E: opcina-mrkopalj@ri.t-com.hr
www.mrkopalj.hr

Načelnik:
Ivica Padavić
Predsjednik Vijeća:
Miljenko Kauzlaric

Općina Fužine
Dr. Franje Račkog 19,
51322 Fužine
T: ++385 51 829 500
F: ++385 51 829 503
E: opcina-fuzine@ri.t-com.hr
www.fuzine.hr

Načelnik:
Marinko Kauzlaric
Predsjednik Vijeća:
Damir Zanoškar

Dužina morske obale
1.065 km

Najveći otoci
Cres i Krk
10.576 ha

Najmanji otok
Boljkovac (Rab)
0,11 ha

Površina kopna
3.588 km²

Grad Novi Vinodolski
Trg Vinodolskog zakona 1,
51250 Novi Vinodolski
T: ++385 51 245 045
F: ++385 51 244 409
E: gradonacelnik@novi-vinodolski.hr
www.novi-vinodolski.hr

Gradonačelnik:
Oleg Butković
Predsjednik Vijeća:
Neven Pavelić

Grad Crikvenica
Kralja Tomislava 85,
51260 Crikvenica
T: ++385 51 455 400
F: ++385 51 242 009
E: info@crikvenica.hr
www.crikvenica.hr

Gradonačelnik:
Damir Rukavina
Predsjednik Vijeća:
Lovorko Gržac

Grad Kraljevica
Frankopanska 1A,
51262 Kraljevica
T: ++385 51 282 450
F: ++385 51 281 419
E: gradska-uprava@kraljevica.hr
www.kraljevica.hr

Gradonačelnica:
Nada Đurić Turina
Predsjednik Vijeća:
Aleksandar Kružić

Općina Vinodolska općina
Bribir 34, 51253 Bribir
T: ++385 51 422 540
F: ++385 51 248 007
E: pravna@vinodol.hr

Načelnik:
Ivica Crnić
Predsjednik Vijeća:
Boris Miklić

Grad Bakar
Primorje 39, 51222 Bakar
T: ++385 51 455 710
F: ++385 51 455 741
E: gradonacelnik@bakar.hr
www.bakar.hr

Gradonačelnik:
Tomislav Klarić
Predsjednik Vijeća:
Milan Rončević

Grad Mali Lošinj
Riva lošinjskih kapetana 7,
51550 Mali Lošinj
T: ++385 51 231 056
F: ++385 51 232 307
E: gradonacelnik@mali-losinj.hr
www.mali-losinj.hr

Gradonačelnik:
Gari Cappelli
Predsjednik Vijeća:
Anto Nedić

Grad Rab
Trg Municipium Arba 2,
51280 Rab
T: ++385 51 777 460
F: ++385 51 724 777
E: tajnica@grad-rab.hr
www.rab.hr

Gradonačelnica:
Rosanda Krstinić - Guščić
Predsjednik Vijeća:
Željko Peran

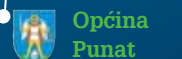
Općina Lopar
Lopar bb,
51281 Lopar
T: ++385 51 775 593
F: ++385 51 775 597
E: tajnik@opcina.lopar.hr
www.opcina-lopar.hr

Načelnik:
Alen Andrešić
Predsjednik Vijeća:
Damir Paparić, prof.

Grad Krk
Trg bana J. Jelačića 2,
51500 Krk
T: ++385 51 401-111
F: ++385 51 221 126
E: grad-krk@ri.t-com.hr
www.grad-krk.hr

Gradonačelnik:
Darijo Vasilčić
Predsjednik Vijeća:
Josip Staničić

Općina Punat
Novi put 2, 51521 Punat
T: ++385 51 854 140
F: ++385 51 854 840
E: opcina-punat@ri.t-com.hr
www.opcina.punat.hr

Načelnik:
Marinko Žic
Predsjednik Vijeća:
Goran Gržanić

Općina Malinska - Dubašnica
Lina Bolmarčića 22,
51511 Malinska
T: ++385 51 750 500
F: ++385 51 859 322
E: info@malinska.hr
www.malinska.hr

Načelnik:
Anton Robert Kraljić
Predsjednik Vijeća:
Zdenko Cerović

Općina Baška
Palada 88 51523, Baška
T: ++385 51 750 550
F: ++385 51 750 560
E: opcina-baska@ri.t-com.hr
www.baska.hr

Načelnik:
Toni Juranić
Predsjednik Vijeća:
Ivica Junčić

Općina Vrbnik
Trg Škujica 7, 51516 Vrbnik
T: ++385 51 857 310
F: ++385 51 857 099
E: opcina-vrbnik@ri.t-com.hr
www.opcina-vrbnik.hr

Načelnica:
Marija Dujmović-Pavan
Predsjednik Vijeća:
Slavko Zahija

Općina Dobrinj
Dobrinj 103, 51514 Dobrinj
T: ++385 51 848 344
F: ++385 51 848 141
E: opcina-dobrinj@ri.t-com.hr
www.dobrinj.hr

Načelnik:
Neven Komadina
Predsjednik Vijeća:
Zoran Kirinčić

Općina Omišalj
Prikešte 13, 51513 Omišalj
T: ++385 51 661 970
F: ++385 51 661 980
E: opcina@omisalj.hr
www.omisalj.hr

Načelnica:
Mirela Ahmetović
Predsjednik Vijeća:
Krešimir Kraljić

Opći podaci

Ukupno stanovništvo
296.123

Najviše stanovnika
Grad Rijeka
128.735
Općina Viškovo
14.495

Najmanje stanovnika
Općina Brod Moravice
865

Gradova
14

Općina
22

Naselja
510

Naselja bez stanovnika
42

Naselja s 1 stanovnikom
14

Infrastruktura

Ceste
3.490 km

Željeznice
135,5 km

Luke
86

Zračne luke
4

2-8 90 dana

županijski info

09-13 razgovor

Senka Šubat, načelnica PU primorsko-goranske
Opravdati stečeni vrh ove Policijske uprave

14-15 susjedi

Občina Loški potok
Ljepota i mir skriveni iza sedam gora

16-17 na kafe

Kristijan Jurjako, gradonačelnik Crikvenice
Zastupam Cres ali i sve otočane

18-19 vizitka

DI Klana d.d.
Klanjska priča o uspjehu

20-25 kartulina

Općina Viškovo
„Maleno mjestance“ sada je velika općina

26-27 oko nas

Ulične svjetiljke
Korak ka novom početku

28-29 manjine

Talijanska manjina na Liburniji
Oaze kulture od Opatije do M. Drage

30-31 obljetnice

120 godina Povijesnog i pomorskog muzeja Hrvatskog primorja
Muzej otvoren gradu i svijetu

32-33 među nama

Upravi odjel za regionalni razvoj, infrastrukturu i upravljanje projektima
Razvoj je ključna riječ

34-36 portret

Željko Stipeč, poštar i fotograf
„Šaptač“ medvjedima i vukovima

37-39 oko nas

Josip Luzer, znanstvenik i pisac iz Bakra
Onput kad ni bilo kompjutora

40-41 sport

Ana Znaor, kick boksačica
„Opasna“ učiteljica najbolja na svijetu

42-43 pijat

Konoba Tramerka, Volosko
Mjesto koje hvali i Lonely Planet

44-45 pet pitanja

Ljiljana Ivetac, organizatorica Fiumanke
Fiumanka je Rijeku vratila moru

46-48 manjine

Reportaža: Romi na Đurđevdan

49 križaljka

Viškovo

50 info zip

dobitnici nagradne križaljke

51 štorija

Ribareva očada

Impressum:
zeleno i plavo
magazin PGŽ

ISSN 1845-5220
Izlazi 4 puta godišnje
Godina X
Broj 35
Srpanj 2014.

Izdavač:
Primorsko-goranska županija,
Adamićeva 10, Rijeka
info@pgz.hr
www.pgz.hr
tel: 051 / 351 612

Za izdavača:
Zlatko Komadina

Odgovorni urednik:
Ermina Duraj

Glavni urednik:
Dragan Ogurlić

Autori tekstova:

Dragan Ogurlić, Marinko Krmpotić,
Davor Žic, Zdravko Kleva, Boris Perović, Slavica Kleva, Walter Salković, Bojan Purić, Anton Ficko

Predbilježi se i besplatno primaj poštom magazin
Primorsko-goranske županije *zeleno i plavo*
info@pgz.hr • www.pgz.hr • tel: 051 / 351 612

Fotografije:

Petar Fabijan, Sandro Rubinić,
Marinko Krmpotić, Željko Stipeč,
Damir Škomrlj, Željko Maletić,
Walter Salković, Marko Gracin,
Bojan Purić

Naslovnica:

Željko Stipeč

Ilustracija:
Vjekoslav Vojo Radoičić

Likovno oblikovanje:
Ivica Oreb

Marketing i produkcija:

Makol marketing, Rijeka, narodžba
oglasa na e-mail: makol@makol.hr
ili fax 051 / 677 226

Tisak:
Radin print, Sv. Nedelja

Naklada:
15.000

Idući broj magazina "Zeleno i plavo" izlazi u listopadu 2014.

Prvih
godinu
dana
novog
mandata

Povodom godine rada u novom mandatu početkom lipnja na press kolegiju župan Zlatko Komadina i zamjenici Marina Medarić i Marko Boras Mandić govorili su o ostvarenim ciljevima i planovima za budućnost Županije

Govoreći o promjenama koje su se u Primorsko-goranskoj Županiji dogodile u prvih godinu dana novog mandata, župan je istaknuo organizaciju županijskih službi, promjenu ustroja, rebalans zatečenog proračuna te novi proračun i Prostorni plan. Također je započeo rad na razvojnoj strategiji Županije. "To pokazuje da smo orijentirani razvojno, da smo osigurali kontinuitet i sigurnost, ali i stabilnost i razvoj", zaključio je župan.

Zamjenica župana Medarić nadovezala se informacijama o proračunu, koji je povećan za oko 4 milijuna kuna u odnosu na prethodni. Veći dio tih sredstava, tri milijuna kuna, usmjereno je prema zdravstvu. To se posebno odnosi na KBC Rijeka, koji je u teškom stanju.

U prvoj četvrtini mandata utvrđena je granica pomorskog dobra i značajnog dijela obale. Također je, kao posljedica elementarne nepogode i teškog položaja Gorskog kotara, donesena i Deklaracija o opstojnosti Gorskog kotara, koju su potpisali svi goranski gradonačelnici i načelnici.

Zamjenik župana Marko Boras Mandić govorio je o dva projekta u kojima je Primorsko-goranska županija na prvom mjestu u Hrvatskoj. Rad Upravnog odjela za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Vlada Republike Hrvatske više puta je pohvalila zbog uspjeha u procesu legalizacije bespravnih građevina. Također je krenuo projekt e-županije, s ciljem omogućavanja brzog interneta i uvođenja novih informacijsko-komunikacijskih tehnologija u svim dijelovima županije. E-županija počela je pilot projektom na

Prva četvrtina mandata - Marko Boras Mandić, župan
Zlatko Komadina i Marina Medarić

području liburnijskih jedinica lokalne samouprave i otoka Raba.

Boras Mandić je posebno istaknuo rad Zračne luke Rijeka, koja uspješno posluje. Broj putnika raste, a uvode se i nove linije. Od ove godine to su Osijek, Dubrovnik, Split i Zagreb. Županijska uprava za ceste unatoč smanjenim prihodima nastavlja sa ciklusom investicija. Obnavljaju se prometnice, posebno u Gorskom kotaru gdje je to najpotrebnije.

Zamjenik župana završio je izvještaj o županijskim projektima osvrto na sportsko-rekreativnu zonu Platak. Cilj Županije je da Platak postane odredište za cjelogodišnji turizam. U projekt je već investirano 15 milijuna kuna, a radovi se nastavljaju.

Što se tiče sporta, Primorsko-goranska županija je jedina županija koja u odnosu na prethodnu proračunsku godinu izdvaja više sredstava za sport i rezultati su itekako vidljivi. ■■

15. jubilarni susret umirovljenika PGŽ

Već petnaesti po redu susret umirovljenika održan u Park šumi Golubinjak privukao je oko četiri tisuće ljudi treće životne dobi. Uz umirovljenike iz naše županije pozivi na druženje su se odazvali i njihovi vršnjaci iz Ličko-senjske, Istarske, Karlovačke, Zadarske, Zagrebačke, Sisačko-moslavačke i Splitsko-dalmatinske županije, kao i gosti iz Mađarske, Italije i Slovenije pa je i ovaj susret potvrdio kako je okupljanje u Golubinjaku najmasovnije druženje umirovljenika u Hrvatskoj.

Prije druženja u sportskim i zabavnim aktivnostima sve su nazočne pozdravili predsjednik Matice umirovljenika PGŽ Anđelko Manestar, predsjednik Matice umirovljenika Hrvatske Josip Kovačić,

načelnik Općine Lokve Toni Štimac, gradonačelnik Rijeke Vojko Obersnel te župan primorsko-goranski Zlatko Komadina. Obojica su zahvalili umirovljenicima na doprinosu stvaranju hrvatskog društva, a župan Komadina istaknuo je kako su upravo oni na svojim leđima iznjeli doba Domovinskog rata i tranzicije društva, a sada trpe i tešku ekonomsku krizu: "Kažu neki da vas je previše, ali to nije točno. Problem je u tome da je premalo onih koji rade i tek kad se to promijeni i umirovljenicima će biti puno lakše", konstatirao je Komadina poželjevši da se za godinu dana svi ovdje iznova vide i druže.

M. Krmpotić

Zasade li se sve te voćke, Gorski kotar imati će više voćaka no što ih je imao prije elementarne nepogode

51.000 sadnica za poharani Gorski kotar

Uz pomoć članova antifašističkih udruga s područja PGŽ Fužinari su zasadili lijep voćnjak kruške viljamovke

U tijeku ove godine sredstvima Primorsko-goranske županije za devet goranskih općina i gradova bit će nabavljena ukupno 51.000 sadnica. Trideset tisuća sadnica najrazličitijeg voća već je tijekom proljeća nabavljeno i podijeljeno, a preostala 21.000 bit će podijeljena u tijeku jeseni. Na ovaj oblik pomoći goranskim voćarima u Primorsko-goranskoj županiji odlučili su se nakon što su prijave šteta vezane uz elementarnu nepogodu ledene kiše koja je početkom veljače pogodila Gorski kotar, pokazale kako je voćarstvo Gorskog kotara gotovo u potpunosti uništeno. Naime, naslage leda koje su tijekom prvih dana veljače okovale Gorski kotar najveću su štetu počinile upravo na voćnjacima. Budući da krhke konstrukcije voćaka ni na koji način nisu mogle izdržati i do deset puta veću težinu koju je na njihovim granama i stablima stvarao led, dolazilo je do potpunog uništenja pa su u tih nekoliko dana s lica zemlje zbrisani voćnjaci stari po pedeset i više godina.

Zbog razmjera ukupne štete na voćnjacima reakcija je bila nužna, a PGŽ ju je realizirala

uz pomoć svog Centra za brdsko-planinsku poljoprivredu iz Stare Sušice čiji su djelatnici naručili, prihvatili i prema svih devet goranskih općina i gradova otpremili tijekom travnja 30.000 sadnica.

Čabru najviše sadnica

Ta je prva isporuka financijski teška 610.000 kuna, a realizirana je tako da su djelatnici starosušičkog Centra procijenjenu količinu dostavili svakoj goranskoj lokalnoj samoupravi nakon čega su predstavnici tih lokalnih samouprava organizirali daljnju pojedinačnu podjelu prema prijavljenim štetama i stanju na terenu. Najviše sadnica upućeno je prema Čabru - 12.776, a dalje slijede Fužine 8.113, Vrbovsko 3.737, Delnice 2.508, Lokve 1.040, Mrkopalj 993, Skrad 404, Ravna Gora 279 i Brod Moravice 150 sadnica. Riječ je o sadnicama kruške, šljive, trešnje i jabuke nabavljenih iz rasadnika Fragaria. Ova količina sadnica, ističe direktor Centra za brdsko-planinsku poljoprivredu Dalibor Šoštarić, bit će dostatna za zasađivanje područje od ukupno 50 hektara što će uvelike pripomoći u sanaciji šteta na goranskim voćnjacima:

“Ujesen će uslijediti drugi dio raspodjele od 21.000 sadnica među kojima će pretežno biti jabuke i šljive. Tako će s ukupnom svotom od 51.000 sadnica biti pokrivene sve prijavljene štete Gorana pa će, zasade li se sve te voćke, Gorski kotar imati više voćaka no što ih je imao prije elementarne nepogode. Smatram da je najbolje to što se pomoć ne daje u novcu, već direktno u sadnom materijalu što jamči da će se raditi na zasađivanju tih voćaka”, rekao je Šoštarić.

Boračka pomoć

Poklonjene sadnice voćaka vrlo su brzo zasađene i njihovi vlasnici već pažljivo promatraju njihov rast i napredovanje. Na jedan od najzanimljivijih primjera novih voćnjaka naišli smo u Fužinama gdje su, nakon što su neki od onih koji su prijavili štetu odustali od daljnjeg bavljenja voćarstvom, došli u situaciju da imaju oko 2.000 sadnica više no što im je potrebno. No, vraćati te sadnice Primorsko-goranskoj županiji, ističe načelnik Fužina Marinko Kauzlarić, nije imalo smisla:

“Umjesto toga odlučili smo na urediti voćnjak na općinskom zemljištu u Vratima. Uz pomoć mehanizacije našeg komunalnog poduzeća pripremili smo teren za sađenje voćaka te jednog vikenda organizirali radnu akciju tijekom koje smo zasadili 2.000 sadnica kruške viljamovke. Ogromnu pomoć pri tome u nam pružili članovi Saveza antifašističkih boraca iz Primorsko-goranske županije. Njih pedesetak iz niza primorsko-goranskih općina i gradova (Opatija, Rijeka, Matulji, Crikvenica, Krk, Bakar...) stiglo je autobusom koji im je platila Županija i vrlo aktivno se uz dvadesetak naših ljudi uključilo u akciju nakon koje smo dobili lijepi veliki novozašadeni voćnjak. U početku brigu o voćnjaku vodit će naš “Komunalac”, a potom ćemo ga dati na upravljanje učeničkoj zadruzi OŠ Ivanka Trohar iz Fužina. Što ćemo s urodom kojeg očekujemo već ove jeseni tek ćemo odlučiti, a mogućnosti su velike”, najavio je Kauzlarić.

M. Krmpotić

Župan u Tavankutu i Ernestinovu

Na poziv Hrvatskog kulturnog prosvjetnog društva Matija Gubec iz Tavankuta, župan Zlatko Komadina i načelnica Općine Viškovo Sanja Udović sa suradnicima, sudjelovali su na svečanosti otvorenja Etno salaša Balažević u Tavankutu. Obnovu Etno salaša sufinancirao je Grad Zagreb, a na upravljanje HKPD Matija Gubec oporučno je ostavila Jasna Balažević, poznata hrvatska arheologinja porijeklom iz Tavankuta. Kako je istaknuto na svečanosti, to je nastavak uspješne suradnje i pomoći Hrvatske u očuvanju tradicije i hrvatske baštine u Vojvodini.

Svečanosti otvorenja etno salaša prethodilo je otvorenje Svjetskog kongresa slame koja je okupila umjetnike iz 40 zemalja, od Kanade i SAD-a, do Velike Britanije, Nizozemske, Slovenije i Mađarske, koji se u naivnoj umjetnosti izražavaju tehnikom slame. Radi se o autentičnoj umjetnosti koju njeguju Hrvati - Bunjevci u Vojvodini, a koja je proglašena nematerijalnom kulturnom baštinom susjedne države.

Ovom najznačajnijem kulturnom događaju za pripadnike hrvatske

Župan i predsjednik HKPD Matija Gubec
Ladislav Suknović

nacionalne zajednice u Vojvodini nazočili su i izaslanik predsjednika Hrvatskog Sabora Ivo Jelušić te župani i gradonačelnici iz hrvatskih županija i gradova koje surađuju i pomažu zajednicu Hrvata - Bunjevaca u Vojvodini.

Župan Zlatko Komadina i načelnica Sanja Udović posjetili su i Općinu Ernestinovo. Sastali su se s načelnikom Matijom Greifom i njegovim suradnicima te obišli lokacije u Ernestinovu i Laslovu čiju je obnovu tijekom više od 15 godina prijateljske suradnje pomogla i Općina Viškovo. ■■

Dodijeljene nagrade za “Moj najljepši vrt”

Sudionici akcije “Moj najljepši vrt” u
Primorsko-goranskoj županiji

Svečana dodjela nagrada vlasnicima najuređenijih vrtova u Primorsko-goranskoj županiji u sjedištu Županije okupila je dvadeset sudionika ovogodišnje zajedničke akcije Novog lista i Županije “Moj najljepši vrt”, koja se provodi u okviru priloga Novog lista - Zelena nit.

Ocjenjivačka peteročlana komisija koja je ibrala najljepše vrtove imala je puno riječi pohvala za sudionike akcije. Jelena Sedlak, novinarka i urednica Novog lista posebno je istaknula kako je cilj akcije promocija kulture uređivanja vrtova i okućnica i ukazivanje na njihovu važnost i raznolikost na području županije.

U užem izboru za najljepši vrt sudjelovala su 4 otočna vrta, 5 vrtova iz Gorskog

90 dana

Nova dvorana u Matuljima

Školska sportska dvorana u Matuljima službeno je otvorena krajem svibnja, a svečanu vrpcu zajedničkim su snagama prerezali župan Zlatko Komadina, načelnik Mario Čiković te ravnateljica Osnovne škole „Dr. Andrija Mohorovičić“ Astrid Krizman. Dvorana, vrijedna oko 40 milijuna kuna, površine je 2.500 kvadrantih metara i raspolaže sa 600 sjedećih mjesta na tribinama, garažom u koju se može smjestiti pedesetak vozila, ali i funkcionalnim krovom oplemenjenim zelenilom koji je postao nova matuljska šetnica, s odličnim pogledom na budući sportski centar mjesta u Jankovićevo dolcu. Izgradnja dvorane sufinancirana je od strane Ministarstva regionalnog razvoja i europskih fondova s pet milijuna kuna, dok je iz županijskog proračuna izdvojeno 11 milijuna kuna. Govoreći na svečanosti, župan Komadina istaknuo je kako je upravo suradnja s lokalnom samoupravom na izgradnji objekata školskih ustanova kojima Županija osnivač jedini mogući način razvoja, zahvaljujući kojem je na županijskom području otvoreno više od deset sportskih dvorana u proteklih deset godina.

D. Žic

kotara i 11 vrtova iz Rijeke i Primorja, a prvonagrađen je po jedan vrt iz svake od ovih posebnih regija, nagradom od po 3.000 kuna. Prvonagrađeni s poklon-bonom od po 3.000 kuna su: Sabina Kordić, Anka Arh i Asja Hekman.

Pohvaljeno je 10 vrtova i njihovi vlasnici će dobiti poklon-bon od po 100 kuna a to su Dean i Karmen Bljajić, Ruža Kalem, Karin Kukurin, Ljiljana Molnar, Snježana Fable, Marija Litović, Stanislav Škiljan, Ankica Staničić, Vazma Malnar, Milica Veselić. Svi sudionici akcije nagrađeni su i priznanjima. Dobitnici priznanja su: Borka Petrović, Saša Marincel, Slavka Klarić, Dragica Kutnjak, Mira Čuča, Danica Vojvoda i Rozinka Lipovac. ■■

Kraj Punte Križa obnovljena crkvica iz 15. stoljeća

Crkvica je jedna od brojnih takvih na otoku Cresu, a obnovljena je zajedničkim naporima institucija i nekadašnjih mještana

Crkvica
sv. Antuna
opata

prilike velike zgrade i upravo obnovljena crkvica. Posvuda okolo je šuma, koja posve zaklanja pogled na more, udaljeno samo šestotinjak metara.

Obnove ove crkvice, kao jednog od svojih najvažnijih zadataka, prihvatilo se prije deset godina utemeljeno Zavičajno društvo "Puntari". Njegovi su članovi uglavnom Puntari koji su se zbog posla i boljeg života preselili u Mali Lošinj. Iako na Cresu, Punta Križa stoljećima je vezana za susjedni otok Lošinj, osobito mjesto Nerezine. I administrativno, Punta Križa pripada Gradu Malom Lošinju.

Svoje planove predstavili su Konze-rvatorskom odjelu u Rijeci, određen je program obnove, te se prišlo prikupljanju financijskih sredstava za ovaj zahvat. Konačni iznos bio je 341.000 kuna. Od toga, 120 tisuća dalo je Ministarstvo kulture RH, 85 tisuća Grad Mali Lošinj, a 50 tisuća Primorsko-goranska županija. Donacijama mještana prikupljeno je 35 tisuća kuna, Zavičajno društvo dalo je 31 tisuću, a s računa gospodarskih subjekata slilo se 20 tisuća kuna.

Nakon mise koju su služili župnici Nerezina i Malog Lošinja; Mate Žic i Ivan Brnić, o pothvatu su govorili predsjednik Zavičajnog društva Franko Kučić i Ljubo Galjanić, urednik "Puntarskog fuoja", lista u nakladi Društva, koji izlazi jednom do dvaput godišnje. U ime Grada Malog Lošinja govorila je zamjenica gradonačelnika Ana Kučić, a u ime Primorsko-goranske županije zamjenica župana Marina Medarić.

Priča ne bi bila potpuna bez svjedočanstva Ivana Lovrića, 87-godišnjaka koji je daleke 1934. godine ministrirao u crkvici sv. Antuna opata. I on je svojedobno odselio u Mali Lošinj, ondje je na predjelu Kročata vodio cijenjeni riblji restoran, a u mirovini se sve češće vraća rodnom mjestu, sudjelujući u očuvanju baštine ovog kraja.

B. Purić

Ana Kučić, Franko Kučić, Ljubo Galjanić i Marina Medarić

Nastup folklornog društva
Studenac iz Nerezina
(Snimio: Bojan Purić)

Senka Šubat,
načelnica PU primorsko-goranske

Želim opravdati stečenu visoku poziciju ove Policijske uprave

Tek sada vidim da je svaka stepenica u mojoj karijeri i školovanju imala svoj smisao i razlog. I dobro je da sam ih prošla, jer imam iskustvo i znanje koje mogu upotrijebiti u svom radu i pomaže mi da lakše sagledam širinu

Razgovarao: Dragan OGURLIĆ
Snimio: Petar FABIJAN

Procesuirati višestruke počinitelje kaznenih djela

Jeste li zadovoljni učinkovitošću pravosuđa, nakon što policija odradi svoj dio posla?

- Mi smo jedan kotačić pravosuđa odnosno državnog odvjetništva i vrijeme će pokazati koliko su promjene u našem zakonodavstvu doprinijele boljoj pravnoj sigurnosti, koja je neophodna u modernoj, demokratskoj državi. Obzirom da su zadnje izmjene Zakona o kaznenom postupku donesene prošle godine, preuranjeno je davati bilo kakvu ocjenu učinkovitosti pravosuđa, no mislim da se čine veliki naponi kako bi se riješili zaostali predmeti i podigla učinkovitost u pravosuđu. Normalno je da bi mi u policiji, koji jednim dijelom učestvujemo u otkrivanju i dovođenju počinitelja KD pred lice pravde, željeli da se, posebno višestruki počinitelji KD-a brže i efikasnije procesuiraju, jer bi nam to znatno olakšalo posao, a i značajno utjecalo na stanje sigurnosti na našem prostoru.

Šubat: Od svih stepenica koje sam prošla, možda mi je zbog mog temperamenta rad u kriminalističkoj policiji bio poseban izazov

Magistrica znanosti Senka Šubat prva je žena na čelu riječke policije u njezinoj povijesti, a druga koja je uopće u Hrvatskoj postala načelnicom neke Policijske uprave. Napredujući u policijskoj hijerarhiji korak po korak, još tamo od 1979. kad je radila na šalteru i u administraciji, pa preko kadrovskog odjela i prometne policije do Odjela za gospodarski kriminalitet. Radila je i kao načelnica Odjela za upravne poslove, bila glasnogovornica PU, vodila Odsjek prvostupajnskog disciplinskog suda za teške povrede službene dužnosti...

Prošli ste sve razine rada u Policiji, od šalterske službe do najviše funkcije. Koji Vam je dio karijere ostao u najljepšem sjećanju?

- Teško je na to odgovoriti jer tek sada vidim da je svaka stepenica imala svoj smisao i razlog. Dobro je da sam ih prošla, jer iz svakog dijela proizišlo je iskustvo koje mogu upotrijebiti u svom radu, i koje mi pomaže da lakše sagledam širinu, što je izuzetno važno za ovaj posao koji sad obavljam. Imala sam zbilja dobre suradnike i zato mi je teško izdvojiti bilo koji segment rada. Možda mi je zbog mog temperamenta rad u kriminalističkoj policiji bio poseban izazov. To je dinamičan i stručan posao, vi nikad ne znate koji ćete predmet dobiti, gdje će vas odvesti obrada, susrećete puno ljudi različitih profila, i to mi je bilo izuzetno interesantno. Radila sam pretežno s kolegama u sektoru gospodarskog kriminaliteta i bilo mi je važno da budem dobra među njima, jer je tada vrlo rijetko žena bila inspektorica. Htjela sam se dokazati i bilo mi je bitno da imam povjerenje kolega. Osim toga, odgovaralo je mojoj struci, ja sam pravnica i u tom poslu s kolegama koji su bili ekonomisti dobro smo se nadopunjavali.

Neadekvatna zgrada Policijske uprave

Kako danas, recimo, gledate na šalterske službenice?

- Gledam znajući, koliko im je izuzetno teško raditi u ovim uvjetima u kojima sam i ja prije više od 20 godina kao jedan od rukovoditelja inicirala i ulaganje u šalterske službe. Te šalter službe, ta sala i sama zgrada ove Policijske uprave je odavno trebala biti na višem rangu, pogotovo dio koji je namijenjen za građane ove naše županije. Zbog neadekvatnih uvjeta rada tamo je zaista teško raditi, to zasigurno nije sala ni zgrada 21. stoljeća. Zahtjevi za smanjenjem administracije na državnom nivou rezultirali su da mi već dulje vrijeme nismo zapošljavali ljude u tom segmentu, na čemu nadam se neće ostati, jer mi jesmo i trebamo biti servis građana i zaista pokušavamo podići nivo usluge građanima, fleksibilnijim radnim vremenom od jutra do večeri, većim brojem osoblja, većem dostupnošću na internetu, i u tom pravcu ćemo zaista napraviti sve da im olakšamo pristup dokumentima.

Tehnologije mogu pomoći, u smislu upita, elektronskog podatka i obrasca, ali nikad ne mogu u potpunosti zamijeniti ljude i kontakt na šalteru.

Mi u Policijskoj upravi evidentno imamo prostorni problem jer imamo na pet-šest lokacija organizacijske jedinice na području grada Rijeke, i to nam poskupljuje troškove, nije ekonomično niti adekvatno. Planovi postoje, ali moramo priznati da gospodarski trenutak u kojem se nalazi naše društvo nam ne idu na ruku. Pokušavamo razgovorima sa Županijom i Gradom naći bolja rješenja, i nadam se da uz podršku lokalne samouprave, ali i našeg ministarstva možemo ponuditi bolja i dogoročno održiva rješenja.

Stereotipno je postaviti pitanje kako se osjećate kao žena na ovoj funkciji. Postavit ću Vam pitanje zašto nema više žena na tako odgovornim funkcijama?

- Postotak žena na rukovodećim ovlaštenim radnim mjestima u našoj Policijskoj upravi iznosi – 24,6 posto. To je i jedan od razloga zbog kojih sam se i prijavila na natječaj za radno mjesto načelnice Policijske uprave, ali nije presudan razlog. Puno je važnije svojim primjerom tijekom dugogodišnje prakse pokazati da spol nije bitan čimbenik za kvalitetan rad, već stručnost, profesionalnost i osoba. Ženama je vrlo često teže ispuniti uvjete takvog radnog mjesta (kontinuitet u rukovođenju, edukaciji, smjenskog i dinamičnog rada i sl.) od kolega, jer su često vrlo angažirane i kod kuće, kao supruge, majke, domaćice. Ipak, drago mi je što u posljednje vrijeme sve više srećem ambiciozne mlade žene koje svojim upornim radom ruše stigme i postotke i postaju uspješne u svim segmentima rada. Zato vjerujem da će se taj postotak vrlo brzo povećati u korist žena, ali ne samo u policiji.

Sjećam se svih svojih prethodnika

Kad gledate svoje prethodnike u ovoj Policijskoj upravi, još tamo od ratnih načelnika, i koga se rado sjećate?

- Vrlo je teško s bilo kime iz tog uvaženog društva se uspoređivati jer to su sve vrhunski čelnici, i sigurno je da sam zahvalna svakom od njih za doprinos ovoj Policijskoj upravi, zato što je ona dugi niz godina, usudujem se reći, među najboljima u Republici Hrvatskoj. Ja zato imam veliku odgovornost da budem jedna u nizu rukovoditelja koja će opravdati stečenu visoku poziciju ove policijske uprave u Ministarstvu. Od mnogih sam svojih prethodnika imala što naučiti i na tome sam im zahvalna. Svih se sjećam, od Grge Frkovića, Šime Maričića, pokojnih Juričića i Kukuljana, Lenca, Lulića, Ružića, Grbića, Dizdara, to su sve rukovodioci s kojima sam, na neki način surađivala.

Da li je prije 20 godina bilo uopće za pomisliti da bi načelnik PU mogla biti žena?

- Nije, jer nije bilo niti mogućnosti. Od kada ja pamtim to je bilo mjesto koje se kadroviralo iz centara moći. Po prvi puta je otvoren interni natječaj koji je omogućio svima koji su zadovoljavali uvijete i bili zainteresirani da se ravnopravno jave na natječaj. Provedeni su testovi znanja kao i razgovori sa svim kandidatima. Radno mjesto načelnika PUPG postalo je mjesto policijskog operativca na čelu policijske uprave. Vrijeme je nametnulo jedan

drugi nivo razmišljanja. Vremena su se promijenila, odnos prema ženama u našem društvu se mijenja, ali ova razina upravljanja u policiji za ženu je i sada izuzetno zahtijevan i težak posao. Ne zato što žene to ne mogu, nego zato što je i sada vrlo teško doći na ovaj nivo rukovođenja, istovremeno se educirati, imati smjenski rad često bez radnog vremena, ići na seminare i tečajeve, a s druge strane većina nas želi sudjelovati u obitelji, biti dobre majke i supruge. Teško je to uskladiti i zaista svaka čast ženama koje uspijevaju biti vrlo uspješne kod kuće i uz takav posao.

Kako je vama to uspjelo?

- Moram reći da su meni tu suprug i obitelj bili velika potpora. Cijela se obitelj morala reorganizirati i uskladiti sa mojim poslovnim obavezama. Sreća da su nam djeca već odrasla i da je moje prisustvo u obitelji raspoređeno na ostale članove. Svaki slobodan trenutak nastojim provesti sa obitelji, pogotovo našim unukom Matijom. Moji roditelji smatrali su da ako budem dobro radila i školovala se da će se to dugoročno najbolje vratiti. I to je istina.

Trend smanjenja broja kaznenih djela

Kako procjenjujete trendove kriminaliteta; koji su u porastu, a koji u padu?

- Imamo trend smanjenja ukupnog broja kaznenih djela počinjenih na području naše policijske uprave. On se nastavio i 2013. godine kada je taj broj u smanjenju za 3,1 posto u odnosu na 2012. godinu. ▶

U posljednje vrijeme sve više srećem ambiciozne žene koje svojim upornim radom ruše stigme i postotke i postaju uspješne u svim segmentima rada

Naša šalter sala i sama zgrada ove Policijske uprave odavno su trebale biti na višem rangu, pogotovo za građane ove naše županije. To zasigurno nije zgrada 21. stoljeća i pokušat ćemo u dogovoru s gradom i županijom riješiti taj naš prostorni problem

Senka Šubat:
Radimo u zgradi koja zasigurno
nije iz 21. stoljeća

Uz smanjenje broja provalnih krađa i krađa svakako je za istaknuti smanjenje broja razbojništava. Dobri rezultati postignuti su prošle godine u otkrivanju većeg broja počinitelja provalnih krađa u obiteljske kuće i vikendice na crikveničko-vinodolskom i opatijskom području u kojima je pričinjena velika materijalna šteta.

Imamo obavezu prema našim građanima da pojačamo napore i efikasnost u otkrivanju svih kaznenih djela, osobito teških, koja izazivaju posebnu pozornost javnosti. U cilju smanjenja navedenih kaznenih djela koja utječu na percepciju građana o stanju sigurnosti, provode se edukacije zaposlenika u poštama, poslovnicama za otkup zlata i drugim tvrtkama u kojima se najčešće takva kaznena djela događaju.

Sveprisutni cyber kriminal

Sudeći prema paničnim porukama iz banaka, očito je da je cyber kriminal u porastu... Kako se boriti protiv kriminala na sveprisutnom Internetu?

- Cyber kriminalitet je u porastu, kao kazneno djelo iz domene organiziranog i gospodarskog kriminaliteta. Tih kaznenih djela protiv računalnih sustava, programa i podataka tijekom prošle godine evidentirano je 86. Možemo reći da se radi o novim načinima počinjenja takvih kaznenih djela kojima su oštećene i fizičke osobe i poslovni subjekti. Počinitelji ovih kaznenih djela su većinom iz inozemstva, no ima ih i iz naše države. Kriminalistička istraživanja provode se u suradnji s Interpolom, Europolom, Uredom za sprječavanje pranja novca i drugim subjektima. U borbi protiv kriminala na internetu veliku važnost ima odgovorno ponašanje korisnika i pridržavanje općepoznatih pravila za sigurnu uporabu usluga i servisa na internetu. Na taj način se bitno smanjuje mogućnost pojave takvih kaznenih djela.

I policija se mora pripremiti za novije oblike načina praćenja i djelovanja, kako opremom, tako i kadrovski. I vjerujte, puno se ulaže kako bi se to moglo pratiti na kvalitetan način.

Pripreme za Schengen

Kako se pripremate za nadolazeću Schengensku granicu i potrebe granične policije? Koliko će vam trebati novih policajaca i carinika, odnosno, da li i sada kao PU imate dovoljno djelatnika?

- Nama nedostaje ljudi, međutim mi smo pokušali za sada, s brojem ljudi koje imamo obavljati sve poslove granice. Na području naše Policijske uprave od ukupno 14 graničnih prijelaza, 10 je kopnenih na unutarnjoj granici s Republikom Slovenijom, a na 6 cestovnih graničnih prijelaza obavlja se tzv. „One stop control“ ili zajednička granična kontrola koju na jednom mjestu na graničnom prijelazu na području Republike Slovenije obavljaju policijski službenici obje države. Također, na našem su području i 4 granična prijelaza – pomorski granični

prijelazi Rijeka i Mali Lošinj te zračni granični prijelazi Rijeka (Omišalj) i Mali Lošinj koji ujedno predstavljaju i vanjsku granicu Europske unije. Danom ulaska u Schengenski prostor, spomenuti pomorski i zračni granični prijelazi ostaju vanjska granica EU, dok se granični prijelazi na granici s Republikom Slovenijom ukidaju. Gledajući iz sadašnje pozicije, vezano uz nadzor državne granice na cijelom području Policijske uprave primorsko-goranske postoji potreba za graničnim policajcima. Međutim, popunu diktira i dinamika ulaska u Schengenski prostor, a ulaskom u prostor Schengena, policijski službenici će biti preraspoređeni prema potrebama Policijske uprave. Vjerujem i da ćemo imati dovoljno ljudi za pomorsku i aerodromsku policiju koja sada ide praktički na vanjske granice.

Što se tiče situacije prema unutra, u samoj Policijskoj upravi, mi dugo godina nismo uzimali ljude i nedostaju nam u gotovo svim segmentima. Neki su otišli u mirovinu i teško je zamijeniti one koji imaju ogromno iskustvo a istovremeno kadrovski ne pratiti promjene koje su nastale. Međutim, rezultati govore u prilog onih koji operativno rade u našoj Policijskoj upravi, naši ljudi su naša snaga bez obzira na poteškoće u kadrovima.

Mjesto za educiranje građana

Imate li povratnu informaciju koliko se građani osjećaju sigurnima na području ove PU? Što očekujete od novootvorenog Informativnog centra za prevenciju kriminaliteta?

- Informativni centar za prevenciju kriminaliteta u Ulici Dolac u središtu Rijeke namijenjen je svim građanima, fizičkim i pravnim osobama. Očekujemo da će ostvariti svoj cilj što bolje suradnje građana sa institucijama, profesionalni odnos te stvaranje klime povjerenja. Vjerujemo da će postati mjesto gdje će se građani educirati i gdje će im biti pružena puna podrška u prevenciji neželjenih pojava. Cijenimo da će ovakvim načinom rada građani policijski posao sve više percipirati kao posao koji se ne sastoji samo od sprečavanja i sankcioniranja prekršaja i kaznenih djela, već većim djelom od preventivnog djelovanja u zajednici, koji ćemo postići samo u sinergiji sa svim drugim čindbenicima i u direktnoj komunikaciji s građanima. Sigurnost je jedna od temeljnih ljudskih potreba te je jedan od prioriteta rada Informativnog centra podizanje opće i subjektivne sigurnosti građana koji se na području ove PU osjećaju sigurnima.

Kako vrednujete rad PU u odnosu na druge?

- Imamo određene statističke podatke koje pratimo, i koji se kompariraju. Moja želja je bila dovesti ovu PUPG u red najboljih u državi. Već sada statistike govore da smo među najboljima. Naravno, statistički se ne mogu pratiti svi podaci, ali oni koji se mogu pratiti itekako utječu na percepciju javnosti o sigurnosti na određenom području. Možemo još bolje, ali za ono što mi želimo trebamo i suradnju naših građana koja uvjerena sam neće izostati, jer svima nama je u interesu osjećati se sigurno na kućnom pragu, u susjedstvu i na ulici.

Mnogo je stradalih u prometu, naročito na magistralnim cestama, i tradicionalno puno stradavaju motociklisti. Što policija može poduzeti?

- Već dugi niz godina Policijska uprava primorsko-goranska zajedno s brojnim ustanovama i institucijama, primjerice Županijskim savjetom za sigurnost prometa, Autoklubom Rijeka, Nastavnim zavodom za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, Centrom za hitnu medicinsku pomoć, nadležnim službama Županije i Grada, osnovnim i srednjim školama, provodi niz preventivno-edukativnih programa koji imaju za cilj poboljšanja stanja sigurnosti cestovnog prometa, ali i prometne kulture svih sudionika.

Raditi na kulturi ponašanja u prometu

U posljednjih pet godina stanje sigurnosti u prometu na području ove PU karakterizira trend smanjenja ukupnog broja prometnih nesreća i njihovih posljedica. Prošle godine smanjenje je bilo za 2,3 posto u odnosu na godinu ranije i vrlo je teško održati tako dobar trend (nažalost, od 1. siječnja do 26. lipnja ove godine bilo je 1.457 prometnih nesreća što je za 80 prometnih nesreća ili 5,8 posto više u odnosu na isto razdoblje prošle godine), ali ćemo i ove godine uložiti puno napora da uspijemo održati takve rezultate.

Kada govorimo o vozačima mopeda i motocikla, govorimo o onim sudionicima u prometu koji uz pješake čine jednu od najranjivijih, odnosno najugroženijih skupina sudionika u prometu. U ovoj godini, dosad su nažalost smrtno stradala 4 vozača motocikla (dok su u istom razdoblju 2013. godine poginula 2 motociklista).

Upravo zato poduzimamo niz preventivnih, ali i preventivno-represivnih mjera prema osobama na mopedima i motociklima, poglavito što se tiče korištenja zaštitne opreme te poštivanja prometnih propisa. Uz sve aktivnosti koje poduzimamo bile one preventivno-edukativne ili pak represivne, uvijek apeliramo i na odgovornost svih koji sudjeluju u prometu, bilo kao vozači, pješaci ili putnici, kako bi se dosljedno pridržavali svih prometnih pravila i propisa te međusobno uvažavali i tolerirali.

Također, ovom prilikom podsjećamo da je jedan od glavnih ciljeva “Nacionalnog programa sigurnosti cestovnog prometa Republike Hrvatske 2011-2020. godine”, a kojeg je u travnju 2011. godine donijela Vlada Republike Hrvatske, smanjenje broja poginulih u prometnim nesrećama za 50 posto do kraja 2020. godine. To je strateška obveza, mi moramo smanjiti broj poginulih, i kako bi pridonijeli što boljem ostvarenju ovog cilja nastavit ćemo kontinuirano poduzimati sve mjere i radnje koje nam stoje na raspolaganju, a isto tako smo otvoreni za suradnju svima koji mogu dati svoj doprinos većoj sigurnosti u prometu i prevenciji prometnih nesreća s najtežim posljedicama. Moramo raditi na kulturi ponašanja u prometu, to ne možete dobiti u godinu dana niti mjerama, to se stvara, od vrtića i kroz programe u školi, pa kroz život. ■■

Postotak žena na rukovodećim radnim mjestima u našoj Policijskoj upravi iznosi 24,6 posto. To je jedan od razloga zbog kojih sam se prijavila na natječaj za radno mjesto načelnice Policijske uprave, ali ne i presudan. Puno je važnije svojim osobnim primjerom tijekom dugogodišnje prakse pokazati da spol nije bitan čimbenik za kvalitetan rad, već stručnost i profesionalnost

Nastavak rada na prevenciji

• Kakva je suradnja PU s Primorsko-goranskom županijom? Gdje je suradnja na visini i gdje mislite da bi se moglo više?

- Imamo jako dobru suradnju sa Županijom. Uz dobru suradnju i povjerenje građana koje treba neprestano nadograđivati važnost ćemo i u narednom razdoblju dati suradnji s lokalnom upravom i samoupravom te svim drugim agencijama, državnim i javnim ustanovama. Poznato je već da bez razvijene suradnje i zajedničkog uključivanja svih društvenih čimbenika u rješavanje mnogih problema, pa tako i problema sigurnosti građana, nema značajnijih i dobrih rezultata. Cijenimo da ima još prostora i mogućnosti za suradnju pogotovo kada je u pitanju provođenje preventivnih projekata. Posebno je za istaknuti suradnju s Turističkom zajednicom Kvarnera tijekom koje se realiziraju edukativne radionice i zajednički informativni materijali za turiste, kao i izdavanje priručnika „Sigurnost u turizmu“ koji je dostupan svim zainteresiranim subjektima u turizmu. Nastavak je to dugogodišnje suradnje koji je rezultirao i potpisivanjem sporazuma o suradnji s PGŽ, odnosno Turističkom zajednicom Kvarnera. Ističemo i dobru suradnju s Gradom Rijekom, posebno u radu Vijeća za prevenciju kriminaliteta, kao i brojnim udrugama.

Digao sam glas protiv izmjena zakona o otocima kojima se prebacuje trošak sufinanciranja subvencionirane vode na lokalne samouprave, čime se u državnom proračunu štedi 50 milijuna kuna. Nemam ništa protiv da se s više razine neke obaveze prebacuju na lokalne samouprave, jer sam za decentralizaciju, ali onda treba osigurati i izvore financiranja

Napisao i snimio:
Walter SALKOVIĆ

Kristijan Jurjako: Stvaramo predujete za ostanak na Cresu jer tko želi ostati mora imati gdje raditi i stanovati

Zastupam Cres ali i sve otočane

Kristijan Jurjako drugi je uzastopni mandat gradonačelnik Cresa. Na čelu koalicije HNS-a, SDP-a, PGS-a i HSLS-a prvi je put pobijedio 2009. godine te osvojio i većinu u gradskom vijeću. Na lanskim izborima bio je kandidat koalicije HNS-SDP-PGS-IDS-HSU i ponovno dobio povjerenje građana da vodi Cres, dok je vijeće sastavljeno od čak 7 stranaka i dvije nezavisne liste.

Kako ocjenjujete svoja dva gradonačelnička mandata, u čemu se oni razlikuju?

- Bavim se politikom dugi niz godina. Bio sam gradski vijećnik u dva mandata. No, jedno je iz opozicije procjenjivati rad izvršne vlasti, a drugačije je kad sami nosite odgovornost za upravljanje gradom. Na vlast smo došli u vrijeme kad je zavladała ekonomska kriza, to je bio mandat u kojem smo se svi morali učiti i radu u koaliciji složenoj od različitih stranaka.

U drugi sam mandat ušao sa četverogodišnjim iskustvom vođenja grada. Moja koalicija više nema većinu u Vijeću, ali jednim od svojih uspjeha smatram i to što smo postigli konsenzus svih opcija s ciljem razvoja Cresa. Postigli smo da nitko ne oponira i ne minira odluke, da prije donošenja odluka sjednemo i razgovaramo, surađujemo i

postignemo dogovor. To je možda malo neobično u politici jer treba više koordinacije da se usuglase svi stavovi, ali u konačnici vidim da je tako puno lakše postizati ciljeve, radi se lakše i s puno manje nerveze. Kad političari, u našem slučaju vijećnici, sitna strančarenja i politiziranja stave na stranu zbog viših interesa, zbog razvoja Cresa to je definitivno vrhunac demokracije.

Javne uprave moraju biti partneri

Osim dobre suradnje na lokalnoj razini dobre odnose imate i s Primorsko-goranskom županijom te raznim ministarstvima.

- Sa županijom imam dobru suradnju od početka prvog mandata, na raznim projektima i na svim razinama. I s raznim ministarstvima dobro surađujem. Možda nam projekti ne prolaze baš uvijek onom brzinom kojom bismo mi to željeli, ali pokazalo se da kad znaš što želiš, kad ti nije teško puno puta pokucati na ista vrata i argumentirano tražiti podršku za svoje projekte, nije teško dobiti pomoć. Zbog čestih putovanja zamjeralo mi se da me nema u Cresu, ali pokazalo se da je to pravi put za dobru suradnju.

Iako ste dio vladajuće političke opcije u državi, nedavno ste na sjednici Otočnog vijeća podigli glas protiv prijedloga da se teret subvencioniranja

vode na otocima prebaci s Ministarstva na općine i gradove.

- Dio moje diskusije na Otočnom vijeću u Pagu prenijeli su razni mediji, a u tonskom obliku i Hrvatski radio. Radi se o subvencioniranju vode u mjestima gdje nema vodovoda na otocima. Osim promjene obračuna po članu domaćinstva a ne kao do sad po domaćinstvu novost je da se dio tereta subvencija prebacuje s Ministarstva na općine i gradove. Prezentirano nam je da će time država uštedjeti do 50 mil. kuna u svom proračunu. A otkud će općine i gradovi namaknuti toliko novaca nitko ne daje odgovora!

Izabran sam da se borim u prvom redu za Cres, a time i za prava svih otočana. Ovdje se ne radi o politici desnih ili lijevih, ovdje se radi o opstanku na otocima. I tu svi otočani bez obzira na političke opcije moramo biti jedinstveni, bez obzira na stranačku pripadnost. A digao sam glas protiv izmjena zakona o otocima kojima se, da bi se u državnom proračunu uštedjelo do 50 milijuna kuna, prebacuje trošak sufinanciranja subvencionirane vode na lokalne samouprave. Nemam ništa protiv da se s više razine, županijske ili državne, neke obaveze prebacuju na lokalne samouprave, jer ja sam za decentralizaciju, ali onda treba osigurati i izvore financiranja. Najlakše je obaveze prebacivati na općine i gradove ali onda mi nismo jedan organizirani sustav uprave nego smo suprotstavljene strane, a ja ne želim da bude tako, niti prema županiji niti prema državi - prema mom viđenju organizacije javne uprave mi moramo biti partneri.

Linić popravio prihode

U ovom mandatu izabrani ste i u Predsjedništvo Udruge gradova, čime se tu bavite?

- Drago mi je što su me kolege gradonačelnici prepoznali kao osobu koja može zastupati interese gradova u Udruzi. Ujedno sam jedini otočanin u Predsjedništvu, stoga, malo više potenciram otočne i morske teme. Osim što lokalno vodim grad, u drugom mandatu iskustvo vođenja grada želim iskoristiti i u široj zajednici, a ne samo na području grada kojem sam na čelu. Jer, neka pitanja koja muče Cres ne možete riješiti sami ali definitivno možete surađujući s kolegama gradonačelnicima ili s otočanima.

Pa tako je prihvaćena i moja inicijativa da prvi trajekt kreće sa Cresa, iz pristaništa Merag, a ne s krčke strane. Time smo dobili jednu jutarnju liniju u 5 sati s kojom ste na sastanku u Zagrebu već u 7 i 30. Jer trajekti su u prvom redu tu da budu u službi otočana i otočnog gospodarstva.

Kad govorite o financijama ističete da Grad nema problema s likvidnošću, a i na sjednici Gradskog vijeća na kojoj se donosio završni račun za prošlu godinu vijećnici su hvalili postignutu financijsku stabilnost Grada. Kako ste u tomu uspjeli u ova gospodarski teška vremena?

- Prije 5 godina start bio je težak, svijet je upao u krizu i teško smo uspijevali realizirati planirane projekte jer nismo ostvarivali planirane

prihode. Do kraja proteklog mandata proračun je stabiliziran i sad možemo na miru pratiti planirane investicije. Neki prihodi porasli su zahvaljujući državnim mjerama, kao što je porez na dohodak i poreza na alkoholna i bezalkoholna pića zbog uspješno provedene fiskalizacije bivšeg ministra Linića.

Investicije se pokreću

Koji su vam prioriteti u ovom mandatu?

- Svakako najvažniji je još jače pokrenuti investicije na Cresu. Osnova svih investicija je izgrađena infrastruktura. Jer bez ceste i ostalih komunalija nitko u nekoj stambenoj i poslovnoj zoni ne može ništa graditi. Zato intenzivno radimo na tome kako bismo omogućili rast i poslovnih i stambenih zona, što u konačnici opet donosi rast prihoda. Dakle, stvaranjem uvjeta za razvoj, opet Grad ostvaruje veći prihod, a u konačnici stvaramo predujete za ostanak na Cresu jer tko želi ostati mora imati gdje raditi i stanovati.

Mogu reći da se gospodarska situacija popravlja, investicije se pokreću, iako nisam u potpunosti zadovoljan nekim investicijama koje su pred godinu dana bile potpuno izgledne da će se realizirati, a nažalost još nisu. Još nije krenuo planirani trgovački centar za kojeg smo stvorili sve predujete. U creskoj luci kao i u Martinšćici zapeli su planovi za proširenje komunalne luke i izgradnju dodanih nautičkih vezova, ali to ne znači da ćemo stati i plakati nego treba nastaviti raditi na tome, gurati i na kraju će se ostvariti.

Ima i drugih poslovnih ideja; intenzivno radimo na izgradnji infrastrukture u novom dijelu poduzetničke zone Volnika, u realizaciji je projekt Sveučilišnog centra u Palači Moise za čije financiranje su Vlada RH i Europska komisija potpisali ugovor u siječnju, a jedan od projekata čija će izgradnja započeti u ovom mandatu je i autobusni kolodvor s dvije poslovno-stambene zgrade što će promijeniti izgled centra grada.

Prostorno najveća općina

Cres je najveća jedinica u županiji, kako uspijevate pratiti što se događa i koje su potrebe na tako velikom prostoru?

- Da, s gotovo 300 kilometara četvornih jedna smo od najvećih jedinica lokalne samouprave čak u Hrvatskoj. Cres ima dobro razvijenu mrežu mjesnih odbora s kojima jako dobro surađujemo. Imamo formirane mjesne odbore na području sa svega pedesetak birača što je možda apsurdno iz perspektive većih gradova, ali zahvaljujući tome možemo biti brzi i efikasni jer nam mjesni odbori javljaju s terena postoje li neki komunalni ili drugi problemi. To bi inače bilo jako teško kontrolirati i s puno više komunalnih redara. Dogovaramo prioritete uređenja u tim manjim mjestima i tražimo njihovo mišljenje o svim bitnim pitanjima.

Iz Vaših odgovora zaključuje se da ste vrlo strpljiva osoba?

- U principu jesam strpljiv, a nestrpljivo izgledam samo onima koji kasne. ■■

Na prostoru s kojeg je iseljena poslovna zgrada komunalnog društva planira se izgradnja autobusnog kolodvora s pratećim sadržajima. U međuvremenu je tu Cres dobio još jedno parkiralište

Ljubav prema maškarama

Koliko kao gradonačelnik s toliko aktivnosti imate slobodnog vremena? Poznata je Vaša ljubav prema maškarama.

- Definitivno u srcu su mi maškare, karnevalska udruga Vežgani. Još sam 1994. bio voditelj karnevalske sekcije Kluba mladih „Susajda“ i jedan od inicijatora odlaska na Riječki karneval. Uvijek sam ostao aktivan u karnevalskim događanjima. Od prije pola godine imam „na duši“ i nogometni klub kojem sam predsjednik. U tom smo razdoblju uspjeli razbiti famu da je klub mjesto skupljanja političkih bodova jer uz mene se na raznim funkcijama nalaze tri bivša predsjednika kluba, ljudi iz raznih političkih opcija, a sve ljudi koji vole nogomet. Drago mi je da su se u klub vratili morčići, za sad ih ima 25-30. Kao gradonačelniku nije mi prioritet financirati seniore nego nogomet mora služiti da bi se mladi bavili sportom, kvalitetno iskoristili slobodno vrijeme, ujedno stvarali osjećaj obaveze. Pri srcu mi je i jedrenje jer sam dugo bio jedrilicaški sudac, ali to jednostavno više ne stignem. Ali sam zato posebno sretan kad u Cresu organiziramo regate. Posebna mi je želja da klub vrati i regate za mlađe uzraste.

Radi se na izgradnji infrastrukture u novom dijelu poduzetničke zone Volnik

Ljepota i mir skriveni iza sedam gora

Dolina Retje i istoimeno naselje

Općina Loški Potok spada među najrjeđe naseljena područja susjedne Slovenije a na hrvatskoj strani dodiruje se s Gradom Čabrom. Na 135 četvornih kilometara prostora živi samo 2.098 stanovnika što znači da po četvornom kilometru prosječno živi 16 stanovnika i to u 17 naselja

Napisao i snimio:
Marinko KRMPOTIĆ

Dom za umirovljenike izgrađen je novcem EU

Nesposredno uz benzinsku crpku u Čabru mali je mostić koji preko Čabranke vodi na slovensku stranu, a odlučite li ga prijeći i zaputiti se uskom asfaltiranom cesticom u šumu, bit ćete uskoro nagrađeni otkrivanjem mirnog i tihog područja idealnog za odmor i opuštanje u prirodi. Ljepotu prirode kakva je ovdje stoljećima potencira je mir koji, zastanete li usput uz cestu, vlada posvuda i isprekidan je tek zvukovima bezbrojnih cvrčaka i ostalim tipičnim zvukovima šume.

Ovaj mali prirodni raj područje je slovenske Općine Loški Potok, a uz nepregledne šume i livade čine ga majušna naselja od kojih je najveći Hrib – Loški Potok sa svega 350 stanovnika. Ostala mala biserna seoca ovog kraja smještenog u ljepoti miru iza sedam gora in sedam mora već po svojim imenima svjedoče stoljećima stvaranoj vezi ljudi i prirode - Crni Potok pri Dragi, Draga, Lazec, Mali Log, Podplanina, Podpreska, Pungert, Retje, Srednja vas pri Dragi, Trava, Travnik...

Ozbiljna nezaposlenost

Smještena u jugoistočnoj Sloveniji, pokrajini Dolenjskoj, Općina Loški Potok ove godine slave 20 godina postojanja vlastite lokalne samouprave. 1994. godine, u trenutku kad je broj općina u Sloveniji sa šezdesetak narastao na 102, jedna od novoosnovanih bila je i Loški Potok, a stvorena je od dvije cjeline koje su prije čina izdvajanja i stvaranja nove lokalne samouprave bile dio drugih općina - Loški Potok spadao je pod Općinu Ribnica, a Draga je bila dio Općine Kočevje. Spajanjem je nastala Općina Loški Potok kojoj je središte u naselju Hrib - Loški Potok. Te je

godine na području novoosnovane općine živjelo oko 2.400 ljudi, a najveći njih bio je zaposlen u drvoprerađivaštvu i nizu drugih poduzeća. Danas, 20 godina kasnije, Općina Loški Potok spada među najrjeđe naseljena područja susjedne Slovenije. Na 135 četvornih kilometara prostora živi samo 2.098 stanovnika što znači da po četvornom kilometru prosječno živi 16 stanovnika i to u 17 naselja.

Svih dvadeset godina na čelu Loškog Potoka je župan Janez Novak koji ističe da se u prvih dvadeset godina postojanja ove općine dogodilo isto što i mnogim sličnim lokalnim samoupravama ovog dijela Slovenije i susjedne Hrvatske:

“To znači da je u doba bivše države ovdje bila velika zaposlenost i živjelo se od rada u šumarstvu, drvoprerađivaštvu i drugim aktivnostima kao što je bila automobilska industrija koja je djelovala kroz poduzeće Saturnus koje je radilo dijelove za Fiat, a određen broj ljudi radio je van općine. Nažalost, po raspadu bivše države mnoge su od tih firmi propale ili promijenile središte pa je tako, primjerice, Saturnus preseljen u Ljubljanu, LIK je otišao u Kočevje, Inles u Ribnicu, BPT u Tržič. Neke su firme otišle u stečaj, a pilane su prestale raditi i tako smo, tamo negdje od 2000. godine, postali područje s ozbiljnom nezaposlenošću što, na žalost, traje i danas.

Značajna pomoć EU

Zbog svega toga posljednjih je godina ovdje primjetno jako iseljavanje, nastavlja Novak, a oni koji imaju posla rade najčešće u drugim okolnim mjestima, od Cerknice, Ribnice i Kočevja do Ljubljane, čak i do mjesta Plešci u susjednoj Hrvatskoj gdje dio Loščana radi u poduzeću Lož

Metalpres. Sami na promjeni stanja ne možemo učiniti puno jer, sukladno zakonima nove države, Općina više ne smije ulagati u gospodarstvo, već samo u infrastrukturu i društveni život. Zato su naše aktivnosti okrenute samo u tom pravcu i uspjeli smo tijekom posljednja dva desetljeća otvoriti Dom za umirovljenike sa 25 zaposlenih, radi i poduzeće za održavanje cesta, a za svaku investiciju koja se ovdje realizira angažiramo ljude ovog područja kako bi se novac zadržao.

Godišnji nam je proračun oko 2 milijuna eura, a znao je dobrih godina biti i oko 4 milijuna eura. Najbolje je bilo od 2008. do 2010. godine kad smo imali i znatnu potporu EU, a u posljednje dvije-tri godine zaista nije lako. Da sve radi kako treba moramo imati između 2 i 2,5 milijuna eura i time uspijevamo sve financirati, od školstva do brige o komunalnoj infrastrukturi. Uz pomoć EU sredstava izgradili smo Dom za umirovljenike, Kulturno-turistički centar na Hribu, Dom zdravlja, školu, popravili ceste... zadovoljni smo s tim doprinosom EU i bilo bi lijepo da se to nastavi, tim više što privrede danas gotovo i nema.

Svakako bi trebalo razviti drvoprerađivačku industriju, ali država tu nema sluha i dala je bogate šume ovog kraja u koncesiju jednom poduzeću iz Kočevja koje pak sirovinu prodaje u Italiju, a pilane na našem području stoje nezaposlene! Tu je državna politika negativna i nismo njome nimalo zadovoljni, kao što nismo zadovoljni ni time da nam država ne daje dovoljno beneficija koje bi kao izolirani kraj trebali imati. Neko vrijeme imali smo pomoć u obliku investicija, ali je to u velikoj mjeri smanjena zbog opće krize u državi.

Bolje nego s Čabrom surađuju - s Rabom!

Ni s turizmom stanje nije bajno, nastavlja Novak, iako se ima što vidjeti kad je riječ o prirodi. Imamo

nekoliko vrlo dobrih gostilni, ali ne postoji, primjerice, hotel. Ipak, osnovano je Turističko društvo, izgrađen sredstvima EU Kulturno-turistički centar u kojem djeluje TIC, a posjećuju nas biciklisti, planinari i ljubitelji prirode, uglavnom oni iz Slovenije. Napredak je očit, ali je to još daleko od onog što bi moglo da bi turizam postao bitan za ljude ovog kraja”, govori Novak koji na upit o suradnji sa susjednim hrvatskim krajevima kaže kako je granica u posljednjih 20 godina, na žalost, ipak malo podigla barijeru koju ćemo sada, kad smo svi dio EU, iznova ukloniti.

“Najbliži nam je susjed u Hrvatskoj Čabar udaljen od Hriba, glavnog naselja općine, 20 kilometara. S Čabrom nas veže i to što smo, kao oni u Hrvatskoj, i mi u Sloveniji prilično izolirani. Baš zato smatram da bi suradnja s Čabrom morala biti puno bolja. Žao mi je što nismo uspjeli, ponajprije zbog nedostatka sluha s hrvatske strane, krenuti u zajednički međunarodni projekt vezan uz turističku priču o izvoru Čabranke i vodotocima ovog kraja. Čabar puno više surađuje s našom susjednom općinom, Loškom Dolinom s kojom ima puno bolje cestovne veze i tradiciju suradnje. Mi bismo voljeli jaču suradnju, otprilike onakvu kakvu imaju naši vatrogasci s vatrogascima s poručja Čabra i ostalih mjesta”, govori Novak ističući kako bolje no s Čabrom u Hrvatskoj surađuju - s Rabom!

Štoviše, s Gradom Rabom su i pobratimljeni, a veze sežu od tragičnih događaja iz Drugog svjetskog rata kad su u koncentracijskom logoru u Kamporu neko vrijeme živjeli, a mnogi i umrli, mnogi ljudi s područja Loškog Potoka. Svakog ljeta kad Rab ima svoj Dan grada predstavnici Loškog potoka gostuju u Rabu, a isto tako Rabljani vraćaju posjet kad u Loškom Potoku slave svoj Dan Općine, ističe Novak koji na pitanje kakva je budućnost ove male slovenske općine kaže kako je to jako teško reći: “Lokalne samouprave koje su kao naša udaljene od glavnih centara i većih gradova uvijek su u teškom položaju, pogotovo u kapitalizmu koji inzistira i traži razvoj u većim sredinama, a male zapostavlja. Zato naš razvoj u velikoj mjeri ovisi o odluci države hoće li ići na razvoj svih svojih dijelova, ili se koncentrirati na veća središta. Za sada na to pitanje točan odgovor nitko ne zna”, zaključuje Novak, načelnik lijepe male slovenske općine, skrivene iza sedam gora i sedam mora. ■■

“Hrvatariji”

Loški Potok prvi se put u dokumentima spominje 1666. godine kad je kao podružnica Cerknice dobio status vikarijata. Mještani ovog izoliranog dijela Slovenije često su sreću tražili van svog kraja. Zanimljivo je da se najčešće odlazilo u Ameriku i - Hrvatsku. Oni koji bi išli “prek meje” obično bi išli raditi u Hrvatske šume, a domaći su ih ljudi zbog odlaska u Hrvatsku nazivali “hrvatariji” podrazumijevajući pod tim pojmom ljude koji u skupinama od po desetak tesara i sjekača zimi odlaze raditi u hrvatske šume. Sjajno je te ljude u svom romanu “Hrvatariji” opisala poznata slovenska književnica Zofka Kveder.

Župan Janez Novak

Najstariji u Sloveniji

“1992. godine sam otišao u mirovinu, ali sam još uvijek puno mogao i znao, a budući da sam ranije bio politički vrlo aktivan dogodilo se to da su me pri izborima 1994. godine neki od mojih sumješтана počeli nagovarati da se kandidiram za župana (načelnika). Prihvatio sam i ušao u izbore u konkurenciji četiri druga kandidata. Uvjerljivo sam pobjedio i danas sam sa 73 godine uvjerljivo najstariji župan u Sloveniji”, ističe Novak.

Hrib - Loški Potok

Napisao: Zdravko KLEVA
Snimio: Marko GRACIN

Budućnost u EU okruženju: Supstituirati dobavljače iz Azije

Obzirom na šumske resurse koje ima i tradiciju prerade drva, drvna industrija RH ima šansu u sektoru namještaja supstituirati dobavljače iz Azije (Kina, Vijetnam, Indija) uz uvjet da se napravi konkurentan proizvod i zadovolje svi kriteriji i zahtjevi kupaca u zemljama EU-e. Našim dosadašnjim načinom rada, drže u DI Klasna, te još nekoliko poduzeća iz drvne branše, dokazali smo da je to moguće. Da bi se to postiglo na razini cijele drvne industrije, a ne pojedinih poduzeća, što je sada slučaj, potrebna je strategija razvoja ovog sektora, te da se šumsko-drvoпрераđивачки kompleks prepozna kao strateška grana sveukupnog razvoja društva, što donesenim industrijskim politikama za razdoblje 2014.-2020. godine nije slučaj.

Dnevna proizvodnja u DI Klani je četiri do pet tisuća stolica na dan ovisno o modelu koji se radi

Klanjska priča o uspjehu

DI Klana izvozi 97 posto svoje proizvodnje na tržišta Francuske, Njemačke i Italije te u Bugarsku, Češku, Španjolsku, Englesku a u zadnje vrijeme i u Kanadu i Maroko

UzaleđuPrije više od stotinu godina, točnije 1911. godine, u Klani su udareni temelji drvne industrije, koja danas ime Primorsko-goranske županije i Hrvatske prezentira na tržištima najrazvijenijih europskih zemlja. Od prvobitne pilane s proizvodnjom željezničkih pragova i izvozom piljene građe u Italiju te poduzeća u potpunom državnom vlasništvu s proizvodnjom pločastog namještaja i namještaja od masivnog drva, DI KLANA je zauzela mjesto među vodećim tvornicama stolica u ovom dijelu Europe.

Sve iz trupca postaje gotov proizvod

Razdoblje pretvorbe i privatizacije devedesetih godina prošlog stoljeća nije proteklo glatko. Orijentirajući se na proizvodnju stolica, sa strateškim odrednicama pouzdanog izvora domaće sirovine, tradicije prerade drva i geostrateškog položaja, DI Klana posljednjih godina posluje sve uspješnije, kontinuirano raste i utvrđuje poziciju na europskom tržištu. A kada je riječ o poziciji unutar hrvatske drvne industrije

drvoпрераđивачки pogoni u Klani rijedak su primjer specijalizirane proizvodnje stolica ali i po tome što svu sirovinu, trupce, preobražava u finalni proizvod. Prema podacima HGK u Klani se proizvede više od 50 posto domaće proizvodnje stolica. Kapacitet proizvodnje u početku iznosio je 15-20 tisuća stolica mjesečno, dok danas godišnja prerada trupaca je oko 35.000 m³ trupaca a mjesečna proizvodnja stolica kreće se preko 100.000 komada.

Gotovo cjelokupna proizvodnja gotovih stolica za poznate je kupce: na francuskom tržištu gdje odlazi preko 60 posto proizvodnje, potom oko 25 posto u Njemačku i 10 posto u Italiju. Ovdje treba istaknuti da su prije desetak godina mnoge talijanske tvornice stolica bile veće od DI KLANE a sada ih gotovo i nema. Upornim dugogodišnjim radom i unapređenjem svih segmenata poslovanja, brzom prilagodbom tržišnim uvjetima DI KLANA je postala jedna od vodećih i najvećih tvornica stolica u ovom dijelu Europe. I što je najvažnije, ponosno će reći, postali smo prepoznati kod kupaca na europskom tržištu i sada smo mi konkurencija Talijanima a ne oni nama.

Nova tržišta, novi kupci, veće narudžbe

Obzirom da su cijene stolica uglavnom zadane na tržištu, u DI Klana objašnjavaju da za rast cijena nema mnogo prostora. Ključno je, kazat će direktor DI Klana d.d. Miladin Marković, bilo organizirati proizvodnju na način da se pokriju svi troškovi i da ostane za ulaganje. Dnevna proizvodnja je četiri do pet tisuća stolica na dan ovisno o modelu koji se radi, što znači oko 100 tisuća na mjesec. Recesija na europskom tržištu,ističe, dovela je do daljnje specijalizacije i puno većeg angažmana rada i utrošenog vremena u zajedničkom radu s kupcima. Imperativ je ponuditi im nove modele stolica, prihvatljive kvalitetom i cijenom. Samo u posljednje dvije-tri godine iz DI Klane je izašlo više od 100 novih modela stolica. Upravo ta mogućnost prilagodbe u kratkom roku, te proizvodnje i isporuke velikih serija u roku od tri do četiri tjedna je najveća prednost ovog poduzeća pred konkurencijom.

A da se s njom uspješno nosi govore egzaktni podaci. DI Klana izvozi 97 posto svoje proizvodnje na već spomenuta tržišta Francuske, Njemačke i Italije te u Bugarsku, Češku, Španjolsku, Englesku a u zadnje vrijeme, pohvalili su se, imaju nova tržišta: Kanadu i Maroko. Prema riječima direktora Markovića, očekuju dalji porast izvoza na njemačko tržište jer su početkom ove godine

Miladin Marković: Ključno je bilo organizirati proizvodnju na način da se pokriju svi troškovi i da ostane za ulaganje

potpisali ugovor s velikim njemačkim trgovcem namještaja OTTO grupom. Prve narudžbe stolica već su isporučene u lipnju.

Investiranje, širenje, rast

Kada je riječ o poslovanju DI Klana d.d. tvornice sa 425 radnika a imajući u vidu da se radi o niskoprotivabilnoj grani industriji, dobit društva nije velika. Međutim, sva ostvarena dobit ostaje u poduzeću i ulaže se u razvoj poslovanja, nove tehnologije u proizvodnji stolica i u širenje kapaciteta. Usporedo sa rastom proizvodnje posljednjih godina bilo je potrebno, rekli su, ulagati u proširenje kapaciteta kako u prostoru tako i u strojeve i opremu. Potom je za izgradnju novih pogona trebalo otkupljivati zemljište. I danas DI Klana ulaže, sukladno svojim mogućnostima te samo u ovoj godini imaju nekoliko investicija na kojima se radi.

Početkom svibnja postojeći pogon tapetarije preseljen je u novi prostor izgrađen i opremljen uz potporu Ministarstva poljoprivrede. Prije te investicije poslove tapetiranja su za Klanu djelomično radili kooperanti u Italiji, a sada s 20 novozaposlenih radnika u cijelosti odrađuju narudžbe kupaca. U kolovozu kreću u investiciju izgradnje novog otvorenog skladišta piljene građe, kako bi osigurali zadovoljavajuću količinu i kvalitetu sirovine za proizvodnju. Kupljena je oprema za savijanje elemenata, a prostor u kojeg će je instalirati planiraju izgraditi u iduća dva tri mjeseca. Time će također umjesto dosadašnjih talijanskih kooperanata, savijanje i parenje elementa raditi sami u svom novom pogonu. Do kraja godine je u planu i rekonstrukcija pogona u koji će biti smještena već kupljena oprema, za proizvodnju masivnih sjedala koja su do sad kupovali a u buduću će ih sami proizvoditi. Tim ulaganjem otvara se mogućnost širenja asortimana na proizvodnju stolova i rast proizvodnje od najmanje deset posto, što bi u konačnici donosilo veću razliku u cijeni, povećanje dobiti poduzeća i omogućilo nova ulaganja i daljnji razvoj DI Klana d.d. ■■

Prema podacima HGK u Klani se proizvede više od 50 posto domaće proizvodnje stolica

U posljednje dvije-tri godine iz DI Klane je izašlo više od 100 novih modela stolica

Stolice u Klani nastaju iz sirovine, trupaca, koji se preobražavaju u finalni proizvod

Cesta se poput zmiје ljeska na vrućem suncu, svija se u zavoje i proteže u duge ravne predjele, jednim svojim krakom dosežući Rijeku, more i luku, a drugim vodi prema Kastvu, nekadašnjem gospodarskom i upravnom središtu čitavog kraja, te dalje prema „svijetu“ – Trstu, Ljubljani, Beču... Oko te ceste, žile kucavice koja u svako doba dana pulsira opterećena prometom, nastalo je Viškovo. Teško je reći je li prije bila cesta ili naselje, ali činjenica je da se u povijesnim knjigama cesta spominje znatno ranije, već u 16. stoljeću, dok je samo Viškovo vjerojatno nastalo negdje tijekom 18. stoljeća. Kojih stotinu godina kasnije, bilo je već relativno poznato mjesto, o kojem je jedan od prvih članaka objavila „Naša sloga“, prve istarske novine na hrvatskom jeziku, još 1892. godine.

„Selo sv. Matej jest maleno, ali ubavno mjestance sagrađeno na malenom brežuljku po čemu ga nazivlje okolica „Viškov breg“. Neću da ga hvalim, nu mora se priznati da spada među najljepša sela Kastavštine ... Ima lijepih prostranih kuća, a među njima bjelasa se na daleko crkva na čast sv. Mateju, te školska zgrada. Ova potonja nalazi se na najljepšem mjestu sela“ – pisala je tako Naša sloga, a činjenica da je spomenuta i šterna u središtu mjesta koju je dala izgraditi Marija Terezija kako bi se vojnici koji su tuda prolazili mogli osvježiti, još jedan je pokazatelj o tadašnjemu prometnom značaju Viškova.

Najmnogoljudnija općina u Hrvatskoj

Kako nekad – tako i sad, na prometnom značaju gradi se gospodarski i demografski razvoj mjesta, s tom razlikom da Viškovo više nije „maleno mjestance“, već najmnogoljudnija općina u Hrvatskoj, i druga jedinica lokalne samouprave – nakon Rijeke – prema broju stanovnika u Primorsko-goranskoj županiji. Na samo 19 kvadratnih kilometara prostora, što je, usporedbe radi, oko deset puta manje od nedalekih Matulja, živi gotovo 15 tisuća stanovnika, sa značajnom tendencijom rasta – još 1971. godine Viškovo je brojilo oko 2.500 duša, prilikom osamostaljenja 1993. godine bilo ih je nešto manje od sedam tisuća, prema popisu stanovnika 2001. godine živjelo ih je oko devet tisuća, a desetak godina kasnije broj se gotovo udvostručio.

- Općina Viškovo je u proteklih desetak godina doživjela intenzivnu stambenu i poslovnu izgradnju, povećanje broja stanovništva i razvoj gospodarstva kao i izgradnju ukupne infrastrukture, a uzroci leže u nekoliko činjenica. Naime, na većem dijelu područja Općine Viškovo bile su usklađene gruntovne i katastarske knjige, veliki dio općine bio je neizgrađen i to je omogućilo jednostavan promet nekretnina i ishodovanje dokumentacije

Osim što je i najmnogoljudnija Općina u Hrvatskoj, Viškovo s prosjekom starosti stanovništva od svega 38 godina spada i među „najmlađe“ jedinice lokalne samouprave u našoj zemlji, s vrlo značajnim prirodnim prirastom

Maleno mjestance sada je velika općina

Glavna prometnica Viškova je žila kucavica koja u svako doba dana pulsira opterećena prometom

Sveti Matej

Za naselje Viškovo, prema kojem je čitava Općina dobila ime, često se koristi i njegovo „drugo ime“ – Sveti Matej. Pod tim imenom zabilježeno je to mjesto i sredinom 18. stoljeća na austrijskom zemljovidu, i prvi je to pisani spomen Svetog Mateja. A korijeni tog imena vežu se uz kapelicu posvećenu ovom svecu, izgrađenu na Viškovu bregu. Oko kapelice izgrađeno je i čitavo selo, koje se ponekad nazivalo po svom zaštitniku, a ponekad po brdašcu na kojemu je nastalo. Ime Svetog Mateja danas nosi viškovska škola, koja ima povijest dugu više od stoljeća i pol.

Gospodarska zona smještena je malo izvan centra naselja

stanovništva od svega 38 godina spada i među „najmlađe“ jedinice lokalne samouprave u našoj zemlji, s vrlo značajnim prirodnim prirastom. Dok većina mjesta ima problema sa starenjem, pa čak i odumiranjem stanovništva, u Viškovu je trend suprotan, jer se svake godine rađa dvjestotinjak nove djece.

- Općina broji čak 3.193 djece i mladih, a tako mlado stanovništvo postavlja i posebne zahtjeve pred izvršnu vlast. Općina Viškovo je među prvim izgradila školsku sportsku dvoranu, pred nešto više od godinu dana započeo je sa radom u novom objektu naš dječji vrtić. Radi se o objektu vrijednom više od 22 milijuna kuna od čega je Općina iz svog proračuna osigurala financiranje u iznosu od 16 milijuna kuna, a skoro 6 milijuna kuna sufinancirali su Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost, Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU i Primorsko-goranska županija, sa kapacitetom od 220 djece, što uz djelovanje još četiri privatna vrtića na području Općine Viškovo nije dostatno za zadovoljavanje potreba provođenja programa predškolskog odgoja i obrazovanja. U svim naseljima gdje je to moguće grade se dječja igrališta i sportski sadržaji, Općina osigurava subvenciju cijene smještaja djece u dječje vrtiće pa roditelji plaćaju cijenu od samo 400 kuna, stipendije za oko stotinjak učenika i studenata, godišnje nagrađuje najbolje učenike, potiče uključivanje djece u rad udruga u sportu i kulturi financiranjem tih udruga. Od ove godine Općina osigurava i besplatne udžbenike za osnovnoškolce. U skoroj budućnosti moramo povećati smještajne kapacitete za provođenje predškolskog odgoja i sa Primorsko-goranskom županijom - osnivačem OŠ „Sv. Matej“ koja broji više od 900 učenika i najveća je županijska osnovna škola – sagraditi novu školsku zgradu, govori Udović.

Više od 700 poduzetnika

Iako „suha statistika“, kao što je naseljenost po kvadratnom kilometru – koja bi u Viškovu, ako se jednaki trend nastavi, mogla preteći Maltu kao europskog lidera u ovom pogledu – sedam puta veća od hrvatskog prosjeka, sugerira da se radi o napućenoj gradskoj aglomeraciji, Viškovo je i dalje zadržalo sve odlike i šarm malog mjesta koje je nepoznati dopisnik „Naše sloge“ nazvao – „ubavnim“. Uz glavnu cestu – onu koja je i „smisao postojanja“ čitavog naselja – dominiraju, doduše, poslovni prostori: trgovački centri, saloni automobila ili namještaja, restorani, obrtničke radnje i trgovine, što i ne čudi jer na području Viškova registrirano je gotovo 760 poduzetnika, uglavnom u domeni trgovine.

- Općina Viškovo raspolaže sa dugotrajnom imovinom u vrijednosti preko 200 milijuna kuna, godišnje se u nju ulaže u prosjeku 10 milijuna, a proračun je od početnih 5 milijuna kuna danas deset puta veći. Upravo je radno aktivno stanovništvo i poduzetništvo koje se proteklih godina intenzivno razvijalo na području naše

Kad se samo malo udaljimo od glavne prometnice, vidi se ljepota ovog mjesta

Općine omogućilo stabilno punjenje proračuna i ulaganje u dugotrajnu imovinu. U Viškovu danas posluje preko 700 poduzetnika, a prema analizama koje ekonomist Tomislav Blažić provodi od samog osnutka općine, gospodarstvo bilježi oporavak već u 2011. godini. Trenutno se odvijaju investicije u kojima je investitor Općina u iznosu preko 13,5 milijuna kuna. U tijeku je izgradnja groblja 4,2 milijuna kuna, izgradnja cesta Brnasi-Dovičići od 4,5 milijuna kuna, uređenje male sportske dvorane u vrijednosti 1,8 milijuna kuna, vodovodni ogranci Brtuni i Gornji Jugi procijenjeni na 3 milijuna kuna, a što zajedno sa vrijednostima privatnih investicija, i investicijama izgradnje ceste D 427, Centralne zone za gospodarenje otpadom iznosi preko 350 milijuna kuna ukupnih investicija. U sljedećem očekuju nas i ulaganja u izgradnju nove poduzetničke zone „Mariščina“ s prvim „ReUse“ centrom u Hrvatskoj i poduzetničkim inkubatorom, rješavanje problema u vodoopskrbi, provođenje projekta izgradnje sustava za distribuciju, prikupljanje i odvodnju otpadnih voda za područje aglomeracije Rijeka, izgradnja i rekonstrukcija postojećih županijskih i nerazvrstanih cesta, kaže Udović.

Oko crkve Sv. Mateja formiralo se naselje

Halubje i Smokvarija

Međutim, prava raskoš ovog mjesta skriva se izvan prometnice koja ga je obilježila, u njegovih sedam naselja - Kosi, Marčelji, Marinići, Mladenici, Saršoni, Sroki i Viškovo – gdje se naočigled spajaju prošlost i sadašnjost najmnogoljudnije hrvatske općine. Susjedstva su to u kojima jedna pored druge stanuju radnička arhitektura dvadesetog stoljeća - tipične bijelo okrećene dvokatnice s lijepo uređenom okućnicom, novogradnje šarenih boja, i tradicionalni graditeljski elementi ruralnih naselja Liburnijskog krasi kao što su šterne, ponekad stare i više od 150 godina, ili tornice, polukružne kuhinje u kojima se nalazilo ognjište i čija je treperava vatra nekad bila srce doma, jednako kao što je to danas treperavo plavo svjetlo televizijskih ekrana.

Skladan suživot između tradicionalnog i suvremenog prisutan je i u javnom viškovljanskom prostoru, premreženom prometnicama među kojima izviruju zelene oaze često posvećene upravo povijesnom naslijeđu ovog kraja. Od samog ulaza u mjesto, koji „čuva“ zeleni travnjak igrališta NK

Prema popisu stanovnika 2001. godine živjelo je u Viškovu oko devet tisuća stanovnika, a desetak godina kasnije broj se gotovo udvostručio. Na samo 19 kvadratnih kilometara prostora, što je, usporedbe radi, oko deset puta manje od nedalekih Matulja, živi gotovo 15 tisuća stanovnika

Cesta D 427 riješit će mnoge prometne probleme

Problemi sa sanacijom odlagališta otpada na viškovskom području obilježili su praktički sve godine postojanja Općine, no prema riječima načelnice, i oni se bliže svome kraju.

- Naslijedili smo problem postojećeg deponija komunalnog otpada Viševac i deponija opasnog otpada Sovjak. Danas je deponij Viševac uz učešće sredstava dobivenih putem Fonda za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost i sredstava Čistoće saniran. Sanaciju deponija Sovjak preuzelo je Ministarstvo zaštite okoliša i prirode. Općina Viškovo je odlukom Županijske skupštine od 3. lipnja 1999. godine o odabiru lokacije Mariščine kao buduće Centralne zone za gospodarenje otpadom postala prva JLS u Hrvatskoj ne čijem području će najesen Centralna zona zaživjeti. Izgradnja tzv. „viškovske zaobilaznice“ odnosno ceste D 427 koja je dio projekta CZGO Mariščina učinit će Općinu Viškovo još lakše dostupnom i riješit će prometnu gužvu kroz centar naselja, poručuje načelnica Udović

Novi dječji vrtić kapaciteta je 220 djece

Budućnost Općine Viškovo je izuzetno perspektivna - načelnica Sanja Udović

Halubjan, pa sve do gospodarske zone smještene nešto izvan centra naselja, traje ta „međuigra“ asfalta i zelenila, koje nije samo namijenjeno predahu, već i učenju o znamenitostima Viškova – u jednom parku stameno stoji zastrašujuća skulptura zvončara, u drugom, smještenom pokraj dječjeg vrtića, zaustavljena je scena mljekarice naprčene teškim teretom koja nosi svoje domaće proizvode na tržnicu u Rijeku praćena pogledima dvojice težaka, treći nosi spomenik posvećen borcima za neovisnost...

Iako se za čitav ovaj prostor često koristi „nadimak“ - halubajski kraj, zapravo je Halubje tek jedna od dvije „jednakopravne“ sastavnice današnjeg Viškova. Nastalo od riječi halupa, odnosno pastirska koliba, Halubje je sjeverniji dio

mjesta, područje u koje spadaju Marčelji, Saršoni i Sroki, u kojem je ovčarstvo bila dominantna grana „preživljavanja“, i koje je svijetu zbog toga poklonilo i zvončarsku tradiciju. Drugi kraj Viškova, onaj nagnut prema moru i suncu, te okrenut od bure, nosi ime Smokvarija, i to svoje ime zahvaljuje činjenici da su zbog ovih prirodnih uvjeta, usjevi na ovom području uvijek bili bujniji nego kod susjeda u Halubju, stoga su i stanovnici ovih mjesta uglavnom bili težaci.

Zvončari i bard Matetić

Od dvije viškovske „sastavnice“, ona halubajska ipak je daleko poznatija, pri čemu su najznačajniju ulogu odigrali zvončari, koji su zajedno sa svojim kolegama s područja Kastavštine 2009. godine uvršteni na UNESCO-ovu reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine svijeta. Ne čudi, stoga, što je zvonce prisutno i u grbu Općine Viškovo, koji krase još i jedno pero. A ono bi, pak, moglo „pripadati“ Ivanu Matetiću, koji je prema svome mjestu rođenja uzeo i nadimak Ronjgov – najpoznatija povijesna ličnost Viškova zadužila je hrvatsku glazbenu tradiciju osmišljavanjem „istarske ljestvice“, zahvaljujući kojem je prvi puta bilo moguće zapisati tradicionalnu glazbu Istre, Primorja i otoka.

- Ivan Matetić Ronjgov rođen je u ovom mjestu, da nije bilo njega vjerojatno se ne bi znalo za Ronjgi, tada je to bilo selo s dvije, tri kuće. On je bio učitelj koji je u mladosti pokazivao interes za proučavanje naše autohtone glazbe, a u kasnijim godinama završio je i muzičku akademiju da bi dobio adekvatno znanje kako bi mogao proučavati tu narodnu glazbu kojom je bio „inficiran“. Osim melografskog rada i teorijskih postavki „istarske ljestvice“ – skale od šest tonova, s tijesnim intervalima - njegova najveća zasluga jest što je uspio tu autohtonu glazbu staviti u umjetničku glazbu, na koncertni podij, nešto što su u to vrijeme radili skladatelji kao „ruska petorica“, zatim Dvorzak i Smetana ili kod nas Jakov Gotovac. No, njima je to bilo lako jer je narodna glazba tih područja durska ili molska, no Matetić je radio s netemperiranom glazbom, s polutonovima i „kvarat-tonovima“, koja se nije mogla zapisati i odsvirati na klaviru. S postavkom istarske ljestvice, Matetić je uspio postaviti okvir za skladanje u duhu autohtone glazbe ovog kraja.

Darko Čargonja, ravnatelj Ustanove Ivan Matetić Ronjgov

Koliko je njegovo postignuće značajno, pokazuje i činjenica da se na toj ljestvici danas sklada i jazz glazba, primjerice Elvise Stanića i Tamare Obrovac, ali i zabavna glazba poput Melodija Istre i Kvarnera, govori o značaju svoga svojevrsnog prethodnika Darko Čargonja, ravnatelj Ustanove Ivan Matetić Ronjgov.

Čakavčići pul Ronjgi

Na nasadama velikog melodiografa nastavlja se djelatnost očuvanja i promoviranja domaće besede i autohtone glazbe, a novi korak u tome bit će i osnivanje Audio-muzeja Ivan Matetić Ronjgov koji će posjetiteljima pokazivati Matetićev život i djelo, ali i dio bogate tradicije glazbene umjetnosti. Time će biti oplemenjen i rad Ustanove koja nosi njegovo ime.

- Matetić je cijeli svoj život posvetio proučavanju i očuvanju naše autohtone glazbe. Nažalost, u vrijeme kada je on živio nije imao potpore. Dao je najljepše godine života svom radu oko zaštite našeg narodnog blaga. A prije smrti je napisao poslanicu Društvu prijatelja folkloru na čijem je čelu bio Vinko Tadejević koji ove godine obilježava stogodišnjicu rođenja. U toj poslanici je molio ljude da nakon njegove smrti ne propadne sve što je radio, nego da se pokuša napraviti neka organizacija koja bi nastavila njegov posao. Tadejević je uspio skupiti ljude, obnovila se rodna kuća Matetića koja je postala spomen-dom i sedamdestih je godina osnovano Kulturno-prosvjetno društvo Ivan Matetić Ronjgov. To su temelji današnje ustanove, bilo je to amatersko društvo koje je okupljalo značajne ljude iz područja kulture i gospodarstva – od Ljube Španjola, do Dušana Prašelja. Od 1994. godine je Ustanova Ivan Matetić Ronjgov profesionalna ustanova koja djeluje pod osnivačem Primorsko-goranskom županijom. Ima troje zaposlenih, a osnovni cilj je da kroz manifestacije, stručne skupove, predavanja, koncerte i druge aktivnosti čuva i promovira autohtonu glazbu i čakavštinu Istre, Hrvatskog primorja i otoka. Ne bavimo

Prava raskoš Viškova skriva se izvan prometnice koja ga je obilježila, u njegovih sedam naselja - Kosi, Marčelji, Marinići, Mladenici, Saršoni, Sroki i Viškovo – gdje se naočigled spajaju prošlost i sadašnjost ove po mnogo čemu posebne hrvatske općine

Halubajski zvončari

Jedan od glavnih simbola Viškova su Halubajski zvončari, strašni likovi koji se uglavnom pojavljuju u vrijeme Pusta, ogrnuti ovčjim kožama i velikim zvonom na donjem dijelu leđa te skriveni iza stiliziranih maski strašnih životinjskih glava s isplaženim jezikom i ostrim rogovima. Kao promotori folklorne tradicije ovog kraja, i oni će uskoro dobiti svoj zasluženi prostor – Zavičajnu kuću zvončara – zahvaljujući općinskom projektu koji podupire i Primorsko-goranska županija. Osim prostora za potrebe djelovanja zvončarskog društva, ova će kuća biti i središnje muzejsko zdanje Viškova posvećeno zvončarima, s bogatim muzejskim postavom koji će dostojno predstaviti dugu zvončarsku tradiciju.

U očekivanju Zavičajne kuće - Halubajski zvončari

U svim naseljima gdje je to moguće grade se dječja igrališta i sportski sadržaji

se samo radom Ronjgova, nego i drugih ljudi koji su njegovi nasljednici – od Nelle Milottija i Dušana Prašelja ili Slavka Zlatića do Brune Krajcara ili Đeni Dekleva. Pokušavamo čuvati to naše blago, ali ne kao muzej, da uvijek ostane kakvo je bilo, nego i stvaranjem i promoviranjem novih oblika glazbenog izražavanja. Imamo jako puno manifestacija namijenjenih djeci, kao što su Čakavčići pul Ronjgi, ali i vrlo bogatu istraživačku i izdavačku djelatnost, kaže Čargonja.

U tom kolopletu kulture i gospodarstva, te daljnjeg rasta standarda mjesta, ne treba zdvajati nad budućnosti Viškova.

- Mogu reći da je naše Viškovo doista i danas jedno od najljepših i najbogatijih mjesta u Kastavštini. S ovakvim potencijalom mladih ljudi koje mi imamo, njihove ideje, entuzijizam, mladenački bunt i otvorenost zajedno s ozbiljnošću i oprežnošću nas starijih temelj su razmišljanja i planiranja budućnosti Općine Viškovo, koja je izuzetno perspektivna i osigurava kvalitetan život budućim generacijama, zaključuje načelnica Udović. ■■

Prodavači Uličnih svjetiljki
na Korzu u Rijeci

Njih stotinjak u čitavoj Hrvatskoj – beskućnika, socijalno ugroženih osoba i ljudi na koje je ovo društvo zaboravilo – šest puta godišnje, s naramkom punim novina, izlazi na trgove i ulice u Rijeci, Zagrebu, Splitu, Zadru, Puli i Varaždinu, te ih prodaje svojim sugrađanima. Ovo je njihova priča

Beskućnička internacionala

Projekt hrvatskih novina za beskućnike temeljen je na iskustvu sličnih projekata koji su osnivani diljem svijeta, uvijek na istom principu – u fokusu su teme vezane uz beskućništvo, i sami prodavači uglavnom su beskućnici. Prva ovakva novina bila je britanski Big Issue osnovana početkom devedestih godina prošlog stoljeća. Danas postoji i organizacija INSP (International Network of Street Papers) čiji su član i Ulične svjetiljke, a koja okuplja 122 novine iz 41 zemlje, brine o 14.000 prodavača i doseže do više od šest milijuna čitatelja.

Korak ka novom početku

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Sandro RUBINIĆ

Ništa u životu nemaju, ništa – osim nade u bolje sutra. Svojom ili tuđom krivnjom, spletom nesretnih okolnosti, našli su se na samom dnu, na marginama društva, s kojih je teško pobjeći. Bez posla, bez kuće, bez novaca, na ulici... Ipak, nisu se prepustili apatiji, nisu dozvolili da ih sudbina pobijedi, već su uz pomoć volontera i suradnika Franjevačkog svjetovnog reda napravili prvi korak prema svom novom životu, i postali su prodavači Uličnih svjetiljki. Njih stotinjak u čitavoj Hrvatskoj – beskućnika, socijalno ugroženih osoba i ljudi na koje je ovo društvo zaboravilo – šest puta godišnje, s naramkom punim novina, izlazi na trgove i ulice u Rijeci, Zagrebu, Splitu, Zadru, Puli i Varaždinu, te ih svojim sugrađanima prodaje po cijeni od 8 kuna za primjerak. Polovica novca vraća se za troškove tiskanja, a druga polovica ostaje prodavaču. Možda te četiri kune za prosječnog hrvatskog građanina nemaju veliku materijalnu vrijednost, iako će one pomoći u plaćanju režija, stanarine, hrane i osiguravanju minimalnih životnih uvjeta, no njihova simbolička vrijednost daleko je veća – prodavači su izašli hrabro pred svoje sumještane, predstavili se, pokazali svoj proizvod i nakon dugo vremena plaćeni su za svoj rad.

- Ciljali smo prvenstveno na radno nesposobnu skupinu, da prodajom novina mogu doći do

nekih sredstava za život. Neki od njih imaju do 800 kuna socijalne pomoći, neki nemaju ništa, a prodajom novina mogu zaraditi dovoljno da dosegnu cenzus od 1.600 kuna, odnosno formalnu „granicu siromaštva“ u Hrvatskoj. Međutim, nije to stvar samo „zarade“. Ovaj angažman njihov je put prema ponovnoj socijalizaciji, povratku u društvo, prilika da se nose sa životom i vrate na noge. Oni moraju izaći pred ljude, otvoriti se, ostvariti komunikaciju i sa margine polako se vratiti u društvene tokove, objašnjava Siniša Pucić, glavni urednik Uličnih svjetiljki, i jedan od pokretača ovog jedinstvenog novinskog izdanja u Hrvatskoj.

Preko noći postali beskućnici

Projekt pokrenut u Rijeci prije šest godina, po uzoru na slične novine diljem svijeta, stekao je veliku naklonost javnosti, a od prvog broja izdanog u rujnu 2008. godine do najnovijeg koji je izašao krajem lipnja, skupilo se ukupno 31 izdanje Uličnih svjetiljki. Novina koju prodaju beskućnici, i tematski je posvećena upravo beskućništvu, pa je ispunjavaju priče ljudi koji sudjeluju u njejoj distribuciji prema javnosti, kao i volontera koji im u tome pomažu, ali i kupaca koji često podijele poneki doživljaj sa svoje strane, dirnuti susretima s prodavačima. Gotovo sve priče beskućnika su tužne, no većina ih umjesto depresivnim notama, svoja iskustva boja – optimizmom. Taj optimizam ne napušta niti Elizabetu i Zvonka Kutina, bračni par Riječana koji su se na samom kraju svog radnog vijeka i gotovo pola stoljeća zajedničkog radnog staža našli bez krova nad glavom.

- Preko noći smo postali beskućnici. Dugo smo radili vani, no kad je počela kriza, moj suprug je ostao bez posla, a sada zbog utvrđene invalidnosti ne može niti raditi. Još nekako smo se „krpali“ s mojom plaćom, ali postajalo je sve teže i više nismo mogli plaćati sve svoje troškove, pa smo se odlučili vratiti u Hrvatsku. No, suprugova majka prodala je njegovu kuću, i ovdje više nismo imali ništa. Nakon šest mjeseci na cesti, spavanja po vagonima i klupama, došli smo u prihvatilište Ruže sv. Franje, i ubrzo ušli u ovaj projekt, te svoje prve primjerke Uličnih svjetiljki prodali u listopadu prošle godine. To nas je spasilo, pogotovo Zvonka koji je bio pao u tešku depresiju, nije naučio ništa ne raditi, biti prepušten sudbini. Osjećaj da je ponovo koristan ga je preporodio. Dobili smo i nužni smještaj, malu sobicu, i zadovoljni smo. Nije to ništa posebno, ali daleko je od spavanja na

cesti, i možemo si nekako organizirati život. Meni je sada najveća želja pronaći posao, bilo kakav posao, jer znam da još uvijek mogu raditi i dati sve od sebe. Ali, problem su moje godine, već guram prema šezdesetoj. Javljam se stalno na oglase, odlazim na razgovore, ali kažu mi u jednom kafiću gdje traže čistačicu da im treba neka „mlada i atraktivna“. Pa što će im mlada i atraktivna prati zahode? Nikog nije briga za moje iskustvo, što sam u Italiji osam godina radila kao sobarica u hotelu sa četiri zvjezdice. Ali, ne odustajem, i dalje ću tražiti posao, neću dozvoliti da me to porazi, odlučna je Elizabeta, koja ističe da je bio divnih iskustava u godinu dana koliko prodaje Ulične svjetiljke. Bilo je, kaže, i onih negativnih, kada su ih ljudi na ulici vrijeđali, ali takve ne pamti i na njih ne misli.

Uspjeli doći do novog posla

Slično govori i Božidar Aladenić, koji je u ratu izgubio kuću, posao i obitelj te otdad pokušava preživjeti uz povremene poslove. Njegova slika i priča na naslovnici su najnovijeg broja Uličnih svjetiljki.

- Ljudi ima svakakvih. Neki reagiraju loše, ali većina ih je vrlo ljubazna. Dok prodajem časopis, ponekad me netko pita treba li mi što, a ja ne znam što bih rekao. Trebam posao da mogu živjeti kao normalan stanovnik Lijepe naše. U Rijeku sam i stigao u potrazi za poslom, a tu sam sreo prijatelja Dragana koji je prodavao Ulične svjetiljke. Uputio me na prihvatilište, pa sam se i ja uključio u prodaju, sada to radim da nešto zaradim za život. Našao sam smještaj u Viškovu, nađe se ponekad posao na dan ili dva, neka fizikalija, ali to je sve. Upoznao sam viškovskog svećenika koji mi nađe koji poslić, malo skupi kuhinjske potrepštine – sol, šećer, ulje, brašno... Jednom me pozvao i dao mi puno toga, a ja sav sretan da ne znam ni što ću sa svim tim, pa sam se sjetio da postoji i Socijalna samoposluga, te

Božidar Aladenić,
na naslovnici
najnovijeg broja

Siniša Pucić, glavni urednik
hrvatskih novina za beskućnike

Projekti za potrebite

Ulične svjetiljke dio su programa rada Franjevačkog svjetovnog reda, čija je aktivnost u Rijeci započela u ožujku 2007. godine osnivanjem prihvatilišta „Ruže sv. Franje“. Godinu i pol dana kasnije, pokrenut je i projekt Ulične svjetiljke, kako bi se ljudima koji su smješteni u prihvatilištu, ali i onima koji su kroz njega prošli te im je osiguran nužni smještaj ili su si sami pronašli kakvu jeftinu sobu za najam, omogućio izvor prihoda, i polazište za novo poglavlje u njihovoj životnoj priči. Ulične svjetiljke izlaze otprilike svaka dva mjeseca, i tiskaju se u nakladi između 20 i 25 tisuća primjeraka. - Mogli bismo tiskati i više, ali nije svrha ovog projekta da bude komercijalan, nego da pruži priliku ljudima na društvenoj margini da se ponovo postave na noge. Osim prodavača, svi drugi ljudi uključeni u projekt su volonteri, stoga uz tisak novina, iz dijela prihoda financiramo opremu za prodavače – kape, majice i torbe, objašnjava je Pucić.

Treći u nizu projekata ovog reda koje je sve aktivnije u riječkom i županijskom društvenom i socijalnom životu jest Socijalna samoposluga, putem koje se hranom opskrbljuju socijalno ugrožene osobe. - Tako smo zaokružili čitavu priču usmjerenu prema osobama slabijeg materijalnog statusa. Za one najhitnije situacije tu je prihvatilište koje raspolaže s 13 kreveta, zatim Ulične svjetiljke koje donose određeni prihod za stotinjak prodavača, te Socijalna samoposluga koju danas koristi oko sedam stotina korisnika, kaže Pucić.

Elizabeta i Zvonko Kutina, bračni par Riječana, uvjereni su u novi početak

odnio malo tamo, a malo zadržao sebi, objašnjava Božidar, koji je prije rata imao farmu koza i kaže da bi bio od velike koristi u svim poslovima koji se tiču poljoprivrede.

A da nada prodavača kako bi mogli naći posao nije uzaludna, pokazuju i dosadašnja iskustva – primjerice, prodavačica Marija zaposlena je kao čistačica na jednom riječkom fakultetu, a Ema, koja je bila beskućnica sa svojim sinom, uspjela je dobiti posao u Crikvenici kao pomoćna kuharica.

- Ima desetak primjera ljudi koji su upravo kroz prodavanje Uličnih svjetiljki uspjeli doći do novog posla. Prodavači su tu na ulici, ljudi ih primjete, pročitaju njihove sudbine, zainteresiraju se, i dogodi se da im pronađu posao, kod sebe, kod svojih prijatelja ili poznanika... To je i glavni cilj ovog projekta – naši prodavači ne mogu se ovime baviti beskonačno dugo, već godinu ili dvije, ali im to može biti korak prema novom životnom poglavlju, zaključuje Pucić. ■■

Oaze kulture od Opatije do Mošćeničke Drage

U očekivanju novog prostora - Zajednica Talijana Lovran

Tri zajednice Talijana u Opatiji, Lovranu i Mošćeničkoj Dragi okupljaju ukupno oko 750 članova. Povezuju ih zajednička druženja i sportske igre njihovih članova ali i vrlo ambiciozni projekti

Napisao: Davor ŽIC
Snimio: Sandro RUBINIĆ

Veliki planovi - Pietro Varljen i Norma Srbulj, predsjednik i tajnica Zajednice Talijana Opatija

Talijanska manjina ostavila je značajan trag na liburnijskom području. Ne samo u povijesti, kroz snažan utjecaj na jezik – pa je u domaćem čakavskom narječju ostao velik broj talijanskih riječi, od puneštre do pomidora – i kulturu, već se njihova aktivnost osjeća i danas, kroz sudjelovanje u mnogim događanjima i manifestacijama, kao i javnim i gospodarskim projektima od općeg značaja za društvo, koje provode lokalne zajednice Talijana. Na Liburniji djeluju tri takve zajednice – u Opatiji, Lovranu i Mošćeničkoj Dragi – što je najveća koncentracija udruga ovog tipa u čitavoj Primorsko-goranskoj županiji. Tri zajednice Talijana okupljaju ukupno oko 750 članova, a njihovi čelnici ističu vrlo kvalitetnu međusobnu suradnju.

- Jako dobro surađujemo sa zajednicama Talijana u Lovranu i Mošćeničkoj Dragi, često održavamo zajednička druženja i sportske igre naših članova, a odazivamo se i na različite skupove i manifestacije koje organiziraju naše udruge, kazao je Pietro Varljen, predsjednik

Zajednice Talijana Opatija. Među opatijskom i lovranskom udrugom postoji još jedna spona – dvije jedinice lokalne samouprave veže zajednički Dječji vrtić, pa tako Opatija i Lovran imaju po jednu vrtićku grupu na talijanskom jeziku. Međutim, u Opatiji se planira novi dječji vrtić, koji bi trebao dobiti i dodatne grupe u kojima će se program održavati na talijanskom jeziku, a koji će se realizirati u zajedničkom angažmanu Grada Opatije i talijanskih partnera.

Opatija: Novi vrtić za 200 djece

- Ugovori su već potpisani, a s naše strane, uz Zajednicu Talijana Opatija, u projektu sudjeluje i Talijanska unija iz Rijeke, Sveučilište u Trstu, te naravno, Republika Italija koja je i financijer dijela vrtića. Već je napravljena i potrebna planska dokumentacija, pa očekujemo da bi izgradnja mogla početi tijekom 2015. ili 2016. godine, kazao je Varljen. Novi opatijski Dječji vrtić gradit će se na Punta kolovi, na zemljištu veličine 7.300 „kvarata“ u gradskom vlasništvu smještenom ispod nekad popularne Vile Vranješ, a moći će primiti 199 djece u 12 odgojnih skupina – 4 jasličke i 8 vrtićkih. Od toga će jedna jaslička, te dvije vrtićke skupine biti namijenjene djeci talijanske manjine, što znači da će i u financiranju investicije vrijedne oko 30 milijuna kuna, talijanski partneri sudjelovati s jednom četvrtinom vrijednosti.

- Izgradnjom ovog vrtića riješit ćemo sve potrebe naše djece, a sljedeći korak koji planiramo ostvariti jest osnivanje i jednog razrednog odjeljenja, barem za prva četiri razreda osnovne škole, u kojem će se nastava odvijati na talijanskom jeziku. Naime, svake godine sedamdesetak djece pohađa vrtićke programe

na talijanskom jeziku, kao i program glazbene igraonice i vrtića Girotondo, ali školu imaju tek u Rijeci, stoga se samo dvoje ili troje djece nastavlja educirati na talijanskom. Počeli smo razgovarati s Gradom Opatijom, s kojim imamo izvrsnu suradnju i mogu reći da smo naišli na dobar prijem ove ideje, objasnio je Varljen.

Nastava na talijanskom jeziku, odnosno pitanja jezika i kulture, nisu namijenjeni samo najmlađoj populaciji, jer jedan je od ključnih programa Zajednice Talijana Opatija i tečaj jezika koji polaze i djeca i odrasli – tečaj traje čitavu školsku godinu, od rujna do lipnja, a okuplja velik broj polaznika.

- Aktivno sudjelujemo i u kulturnom i društvenom životu grada. Pokretači smo likovne kolonije Mandrač prije tridesetak godina, koju danas organiziramo u suradnji s Gradom, a samostalno radimo Mali mandrač na kojem svoje likovno umijeće predstavljaju djeca. Svake godine organiziramo i izložbu slikara koji su naši članovi, a s nekoliko koncerata godišnje predstavljamo i kvalitetne glazbene programe. Osim toga, svakog proljeća i jeseni organiziramo ciklus do četiri stručna predavanja na talijanskom jeziku, na kojima se raspravlja o važnim temama, od medicine preko kulture do gospodarstva, poručila je tajnica Zajednice Talijana Opatija Norma Srbulj.

Draga: Kuća kulture Betty

I Zajednica Talijana Mošćeničke Drage prometnula se u jednu od glavnih kulturnih institucija u svome mjestu, a osim organizacije programa, od ovog ljeta u draškom javnom životu sudjeluju i s vlastitim prostorom, vrlo lijepo uređenom Kućom kulture Betty smještenom u samom centru Drage, čije je uređenje stajalo oko 1,3 milijuna kuna i realizirano je sredstvima Republike Italije.

- Čitavu priču pokrenula je pokojna Iva Dešković, naša tadašnja predsjednica, u suradnji samnom još 2005. godine. Našli smo jednu staru kuću u općinskom vlasništvu, te smo dogovorili da Zajednica Talijana financira njeno uređenje, i to je jedini slučaj takve suradnje u Hrvatskoj. Zgrada je ostala u vlasništvu Općine Mošćenička Draga, a mi smo temeljem ulaganja dobili dugogodišnju koncesiju. Kuća je doista postala centar kulture Mošćeničke Drage, koju uz Zajednicu Talijana, koriste i sve ostale udruge i organizatori manifestacija za svoje programe, kazao je predsjednik Zajednice Talijana Mošćeničke Drage Riccardo Staraj. Kuća „Betty“ s dva kata i podrumom doista je pretvorena u atraktivan kulturni prostor – u podrumskom prostoru organizirana je galerija nazvana Cisterna u kojoj se izložbe eminentnih umjetnika organiziraju gotovo mjesečno, terasa pred zgradom mjesto je održavanja brojnih kulturnih programa, a na prvoj etaži smješten je i svojevrсни „bar sociale“, dok je drugi kat namijenjen radnim prostorima Zajednice.

Predsjednik Zajednice Talijana Mošćeničke Drage Riccardo Staraj ispred lijepo uređene Kuće kulture Betty

- Dosta sudjelujemo u javnom životu Mošćeničke Drage. Imamo sedam ili osam samostalnih programa, a u još desetak manifestacija pojavljujemo se kao suorganizatori, uz Katerdu Čakavskog sabora s kojom dugo surađujemo, Turističku zajednicu ili Eko-muzej u osnivanju. Uz tečajeve jezika, glume i glazbe, koji su prvenstveno namijenjeni najmlađima, bavimo se i izdavaštvom, a naš sljedeći projekt bit će dvojezična monografija posvećena jubilarnih 90 godina organiziranog sporta u Dragi. Za ovo ljeto, od 14. do 18. kolovoza, spremamo i jedan novi program suradnje s Italijom – Tjedan talijanske kulture, umjetnosti i gastronomije, tijekom kojeg će čitava draga doista postati „Piccola Italia“, zaključio je Staraj.

Lovran: Iz tijesnoga u reprezentativno

Nove uvjete za rad uskoro bi trebala dobiti i Zajednica Talijana Lovran, koja će posredstvom Talijanske unije Rijeka useliti u reprezentativni prostor pokraj glavne ulice, na samome ulazu u mjesto. Dosadašnji tijesni prostori smješteni u Društvenom domu Lovran, ipak, nisu im bili prepreka za aktivno uključivanje u javni život zajednice.

- Naravno, organiziramo tečajeve jezika, u proljeće i na jesen, a ove godine imali smo tridesetak polaznika, 18 početnika i 12 naprednih. Često organiziramo i izložbe naših umjetnika, a za Sv. Nikolu imamo i tradicionalnu predstavu na kojoj sudjeluju djeca talijanske grupe lovranskog vrtića. Naše članstvo doista je šaroliko po dobi, ima nas od 10 do preko 90 godina, a kada uselimo u novi prostor i dobijemo kvalitetnije uvjete za rad, organizirat ćemo i niz drugih programa za koje dosad nismo imali prilike, kazao je predsjednik Zajednice Talijana Lovran Fausto Abram. ■■

Tri razine članstva

Iako tri talijanske zajednice na Liburniji broje više od 700 članova, broj pripadnika talijanske nacionalne manjine koji se tako službeno izjašnjavaju ipak je nešto manji. Kako je objasnio Pietro Varljen, postoje tri razine članstva – efektivni članovi su predstavnici talijanske manjine, svojevrсна „druga razina“ su dobri poznavatelji talijanskog jezika, poput ljudi koji su se obrazovali u Italiji ili se na drugi način istaknuli kao promicatelji talijanske kulture, a uz njih su tu i „podupiratelji“, uglavnom supružnici „punopravnih“ članova. Riccardo Staraj dodao je kako je draška udruga ponešto izmijenila propise, te smatra da njihovim članom ne može postati osoba koja ne poznaje jezik i nema znanja o talijanskoj kulturi.

Kričke postole

Napisala: Slavica KLEVA
Snimio: Petar FABIJAN

Palača najvažniji ekspozat

Stalni postav na prvom katu palače prezentirati će povijest Rijeke i njezine okolice kroz prizmu guvernerove palače. U palači je najvažnije predstaviti njezino nasljeđe koje mi se čini, nije do sada bilo dovoljno valorizirano te je često dolazilo do konfuzije što je muzej, a što palača. Palača je naš najvažniji muzejski ekspozat ali i mjesto gdje je muzej smješten, te nije lako pomiriti te dvije funkcije, tim više što palača mora zadovoljavati i druge javne i kulturne funkcije u gradu. Sve je to moguće ako se uzmu u obzir sve zakonske odredbe o kulturnim dobrima i pravila muzeološke struke, iako nije jednostavno, kazuje nam nova ravnateljica.

Nadalje, namjera je muzej “otvoriti” i u smislu da to postane mjesto gdje će se stručno koordinirati razne aktivnosti u zaštiti i prezentaciji baštine na području cijele PGŽ. Taj zadatak nemoguće je ostvariti bez suradnje s ustanovama i naročito s udrugama koje su nositelji lokalnih kulturnih inicijativa u raznim mjestima naše županije. Muzej u tom slučaju mora dati potporu i stručnu pomoć jer mi smo i županijski muzej. No, zastarjeli je pogled da se sve vrijedno mora dovući u zgradu muzeja. Ide se na to da se kulturnu baštinu što više predstavlja na mjestu gdje je ona nastala i gdje nastaje, jer riječ je o tome da štitimo i prezentiramo i nematerijalnu baštinu, pojašnjava ravnateljica.

Muzej otvoren gradu i svijetu

Tea Perinčić, nova ravnateljica Pomorskog i povijesnog muzeja
Hrvatskog primorja o planovima i budućem radu

Tea Perinčić: Uz zadatke koje imamo kao ustanova koja prikuplja, istražuje, čuva i prezentira baštinu Primorsko-goranske županije, treba pronaći načine da se više otvorimo zajednici

Naš Muzej nalazi se pred velikim izazovima kao i većina hrvatskih muzeja koja nisu u privatnom vlasništvu. Potrebno je i dalje revnosno obavljati zadatke koje imamo kao ustanova koja prikuplja, istražuje, čuva i prezentira baštinu Primorsko-goranske županije, a isto tako naći moduse da se više otvorimo zajednici”, uvodno nam je kazala ravnateljica Muzeja Tea Perinčić koja odnedavno obnaša ovu zahtjevnu funkciju.

To nije samo kroz otvaranje vrata muzeja u sve dane u tjednu kao što smo već do sada učinili, nego i kroz razne oblike stručne pomoći raznim lokalnim inicijativama, društvima, skupinama ljudi koji su prepoznali vrijednost baštine u kraju u kojem žive, te su shvatili da ju treba predstaviti. Naš Muzej već ima praksu u radu s lokalnim zajednicama kroz rad izdvojenih zbirki u Dobrinju i Kastvu, a radimo i na pripremi Muzeja mira u Lipi koji će vjerojatno biti otvoren na jesen. Surađujemo i s udrugom Eko-muzej Općine Mošćenička Draga na pripremi stalnog postava o ribarstvu i pomorstvu. Zahtjeva

za suradnju je sve više što mi je osobno drago jer to znači da nas ljudi prepoznaju kao stručne ali i raspoložive ljude za suradnju i pomoć. No, malo nas je kustosa u Muzeju i teško uspijevamo pokriti cijeli teren, odnosno Primorsko-goransku županiju, nastavlja s planovima ravnateljica Perinčić.

Razne radionice

Izazova je puno, sad kad se krenulo u “otvaranje” Muzeja, kaže. Tako smo dogovorili suradnju i s Filozofskim fakultetom u Rijeci na raznim istraživačkim projektima, ali ono što više radije je mogućnost da profesori, znanstvenici s fakulteta zajedno sa studentima budu uključeni u naš stručni rad u obradi građe muzejskih zbirki kao i baštine Primorsko-goranske županije. Na taj ćemo način, nadam se, pokriti dijelom nedostatak stručnog kadra u Muzeju, a s druge strane studentima pružiti priliku da se okušaju u stručnom radu.

Da ne bi sve ostalo previše na nekoj akademskoj razini, otvaranje Muzeja ide i kroz organizaciju

Muzej već ima praksu u radu s lokalnim zajednicama kroz rad izdvojenih zbirki

radionica. To su sad već uigrane radionice za školarce kao što su “Mali arheolozi”, “Kad narastem bit ću kustos”, “Priča o Karolini Riječkoj”, “Grbovi i grbovnice”. Na slične teme organizirat ćemo i obiteljske radionice. S njima smo eksperimentalno počeli ovog proljeća. Svake nedjelje djeca s pratnjom imaju besplatan ulaz u Muzej, a od jeseni ćemo im ponovno ponuditi radionice. Izrada obiteljskog grba, Izrada rodoslovnog stabla, Priča o čaši - oslikavanje čaša po uzoru na čašu Josipa II koja se čuva u Muzeju, ali na način da djeci bude zanimljivo i da kroz igru nešto nauče. Reakcije su vrlo dobre i pozitivne. Dva sata jednostavno proleti, brzo prođe.

Započeli smo i s organizacijom proslava rođendana u našoj Čudotvornici – igraonici u istočnom dijelu kompleksa. Nudimo djeci kvalitetnu zabavu u trajanju od dva sata, a mogu birati Riječke priče, Bal pod maskama, Priču o trsatskom zmaju, Uzbuna na brodu, Neobična forma ili Staza izazova. Sve su ove rođendanske radionice vezane uz građu koju čuvamo u Muzeju ali na način da djeci bude zanimljivo i da kroz igru nešto nauče. Reakcije su vrlo dobre i pozitivne. Dva sata jednostavno proleti, brzo prođe.

Kompletiranje stalnog postava

No, vraćajući se na primarne zadatke Muzeja, vidljivo je da nam nedostaje stalni postav, kaže Perinčić. U svibnju smo otvorili prvi dio stalnog postava Tragovi vremena, arheološki dio kojeg smo nazvali Zavičajni memento. Na jesen krećemo

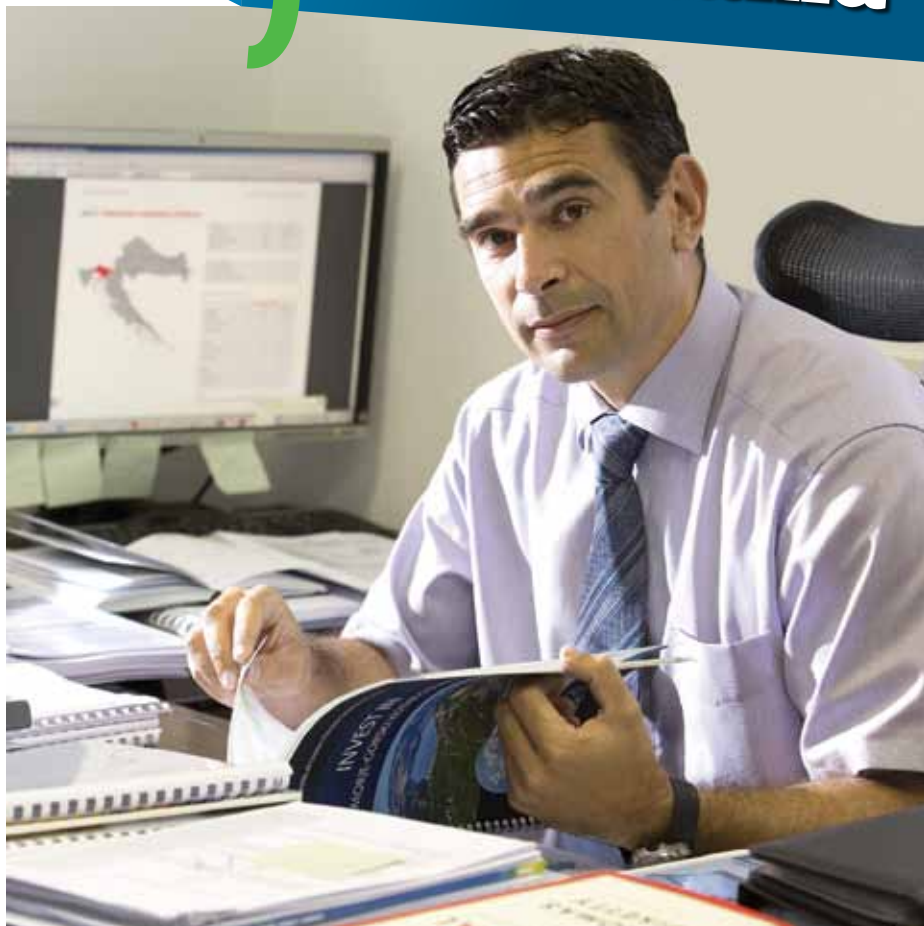
Za muzej zaslužna čaša

Povijesni i pomorski muzej Hrvatskog primorja pridružio se obilježavanju 120-e obljetnice organizirane i kontinuirane muzejske djelatnosti na vrlo simboličan način. Tiskana je knjiga u kojoj je obrađeno 120 predmeta za 120 godina, razdijeljenih u odjele: arheološki, etnografski, kulturno-povijesni odjel i odjel povijesti pomorstva. A za sudjelovanje u kontinuiranoj i organiziranoj muzejskoj djelatnosti u Rijeci za Povijesni i pomorski muzej Hrvatskog primorja zaslužna je jedna čaša, i to ne bilo koja i bilo kakva, već prava carska čaša iz koje je pilo Njegovo Veličanstvo car Josip II. Praunuk generala Nicolaa de Lumage de Millekrona, Francesco Sav. Descovich čašu je i sačuvao, a Car došao na ideju da se čaša pohrani u gradskom muzeju. Ali muzeja tada u Rijeci nije bilo, no, povijesni kotačić se pokrenuo, osnovala se ustanova koja i danas, nakon 120 godina stoluje u Povijesno pomorskom muzeju Hrvatskog primorja. Sve do danas gdje se prikupljaju, obrađuju i izlažu predmeti vezani uz povijest i kulturu Primorsko-goranske županije i Grada Rijeke.

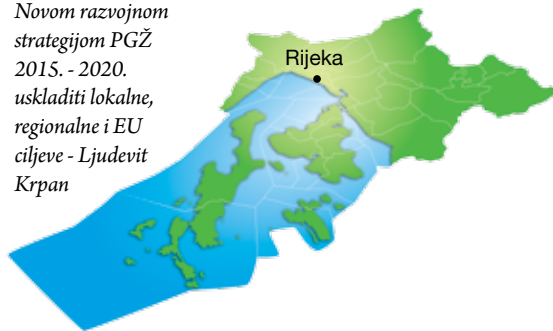

U muzeju već djeluju uigrane radionice za školarce

dalje, kada bi trebali otvoriti prostor gdje će se izlagati građa vezana uz srednjovjekovno razdoblje na području naše Županije, a krajnji je cilj da kompletiramo priču sve do Domovinskog rata jer će se, nadam se na jesen, otvoriti i stalni postav na tu temu. Preostaje nam i još jedan, ne manje važan zadatak, a to je održavanje i restauriranje zgrade Muzeja, to jest Guvernerove palače koja nam je muzejski ekspozat broj jedan. Treba obnoviti krov, urediti kroviste i naći rješenje za predugo zapušten prostor bivšeg ugostiteljskog objekta “Phyton”. Doista, posla nam neće nedostajati, još samo da bude i nešto novaca, zaključila je na kraju ravnateljica puna optimizma i radnog elana. ■■

Novom razvojnom strategijom PGŽ 2015. - 2020. uskladiti lokalne, regionalne i EU ciljeve - Ljudevit Krpan

Odjel izravno odgovoran, aktivnosti su svedene na poticanje modernizaciju INA rafinerije Rijeka na Urinju te prelazak TE Urinj na prirodni plin kao pogonski energent.

Naglasak na obnovljive izvore energije

Koje bi projekte na županijskoj razini istaknuli, kao aktualne i važne.

- Kao projekte regionalnog značaja svakako možemo spomenuti projekte dogradnje naših zdravstvenih institucija poput Talassoterapije Opatija i Crikvenica, nastavak projekta Lječilišta u Velom Lošinj, projekt Regionalnog sportsko-rekreacijskog i turističkog centra Platak. Tu je i projekt e-Županije, ali i recimo dovršetak Integralnog sustava gospodarenja otpadom na području PGŽ. Stalo nam je do čistog i zdravog okoliša u županiji. Stavljamo naglasak na obnovljive izvore energije, na energetske efikasnost i već nekoliko godina zaredom kroz program „Zelena energija u mom domu“ sufinanciramo ugradnju solarnih kolektora i kotlova na biomasu u kućanstvima. Osigurali smo sredstva Regionalnoj energetskej agenciji Kvarner za pružanje tehničke i stručne pomoći općinama i gradovima u provedbi natječaja za program korištenja obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitost u obiteljskim kućama. Za te programe općinama i gradovima su odobrena sredstva Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost u iznosu od 50-70 posto na sredstva uložena u ugradnju sustava odnosno 10-20.000 kn po sustavu, ovisno o uvjetima natječaja pojedinog grada i općine. Postigli smo da veće iznose mogu ostvariti kućanstva na brdsko-planiniskim područjima i otocima. Subvencionarat će se ugradnja sunčanih kolektora, kotlovski sustavi na biomasu za centralno grijanje te dizalice topline kao i zamjena stolarije te obnova fasade na obiteljskim kućama.

Koristim i ovu priliku da građani kontaktiraju svoje općine i gradove i raspitaju se o mogućnostima sufinanciranja. To je samo dio projekata, rekao nam je Krpan, od izuzetno velikog broj projekata koje PGŽ provodi. Gotovo svako upravno tijelo, naglasio je, neposredno ili uz potporu institucija vodi razvojne projekte u svom resoru, i mi nastojimo timskim radom osigurati

željenu dinamiku njihove realizacije. A što se tiče projekata na lokalnoj razini, Krpan je odgovorio da ih kroz stručnu ali i financijsku potporu prate sukladno mogućnostima i dodao da potiču i male i srednje poduzetnike u njihovu radu.

Investitorima nude 75 projekata

Kad spominjemo financijske mogućnosti, nameće se tema investicijskog potencijala i njegova privlačenja. Ima li županija gotove projekte spremne ponuditi ih potencijalnom investitoru?

- Primorsko-goranska županija i Grad Rijeka već treću godinu za redom organiziraju Invest forum u Opatiji na kome se predstavljaju projekti s područja Primorsko-goranske županije. Nositelji projekata su nominirali 75 projekata koji su objavljeni u Katalogu za investitore Primorsko-goranske županije. Projekti su iz područja prometne infrastrukture, turizma i rekreacije, zdravstvenog turizma, gospodarske zone, energetike, društvene infrastrukture i različitog su nivoa pripremljenosti. Mi aktivno radimo na promociji županijskih potencijala kako u zemlji tako i u inozemstvu. Dakle nastojimo kroz proaktivan pristup ponuditi pregled projektnih potencijala, te jednom kada investitor pokaže interes za pojedini resor osigurati mu da brzo i učinkovito dođe do prave informacije i naravno odluči uložiti u naš kraj.

Uloga Odjela je i poticanje usklađivanje i praćenje razvojnih projekata u području infrastrukture. Što je trenutačno aktualno i što se planira na tim područjima?

- Kao i kod drugih upravnih tijela resorne teme pratimo na strateškoj i na operativnoj razini što znači i sudjelujemo u izradi dokumenata, vođenja projekata, sufinanciranja projektnih aktivnosti jedinica lokalne samouprave. U praksi trenutačno to je angažman na pripremi novog Zakona o regionalnom razvoju RH, ili analizi prijedloga Strategije prometnog razvitka RH u kojoj tražimo da se jasno navedu svi naši razvojni prioriteti iz domene prometne infrastrukture. Nastojimo također dokazati potrebu uključenju Jadransko-jonskog koridora u transeuropsku prometnu mrežu (TEN-T) s ciljem osiguranja kvalitetne integracije sjevernojadranskih luka ali i cijelog jadranskog prostora. Nadalje, kada je središte županije Rijeka u pitanju, koordiniramo izradu studija za izgradnju drugog kolosijeka kroz Grad Rijeku, zatim korekcija i dogradnja trase postojeće pruge od Delnica do Škrleja te studija izgradnje željezničkih kolodvora u funkciji lučkih terminala. S Hrvatskim vodama smo u aktivnom kontaktu glede ulaganja koje imaju na našem području. Posebno potičemo i aktivno sudjelujemo u integraciji goranskog vodovoda. Jedan od projekata koji nam je posebno važan je izgradnja akumulacije Križ u Općini Lokve.

Županijska razvojna strategija

U tijeku je izrada nove Razvojne strategije PGŽ 2015.-2020. Što nam o tome možete reći?

- Taj novi dokument, Razvojnu strategije Primorsko-goranske županije, ćemo nastojati strukturirati na način da uskladiti lokalne, regionalne i nacionalne, pa i EU razvojne ciljeve, potrebe i financijske okvire. U izradi Razvojne strategije imenovano je pet tematskih radnih skupina s ukupno 58 članova te Partnersko vijeće. Partnersko vijeće, kao zakonska obaveza, zaduženo je za praćenje izrade Strategije PGŽ a sačinjavaju ga predstavnici poduzetnika, Lučke uprave, HGK, Obrtničke komore JLS, Sveučilišta u Rijeci, Državne uprave, Zavoda za zapošljavanje, HUP i drugi, i ono broji ukupno 29 članova.

Cilj je osigurati povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s prioritetima razvoja središnje razine, potaknuti razvoj te pripremiti projekte za financiranje iz različitih izvora, s naglaskom na strukturne i investicijske fondove Europske unije. Naš odjel je koordinator izrade Županijske razvojne strategije a izrađivač je Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje PGŽ. Putem Radnog tima za izradu, kojeg čine sva upravna tijela PGŽ, u izradu uključeni i sve ustanove i trgovačka društva u vlasništvu Županije, sve jedinice lokalne samouprave s područja županije te civilni i znanstveni sektor.

U konačnici, cilj je potaknuti gospodarski rast i razvoj, osigurati visoki postotak zaposlenosti stanovništva te Županiju učiniti privlačnu za stručnjake iz drugih područja. Dakle naše napore ulažemo u zaustavljanje odljeva mladosti i znanja te poticanja dolazaka vrsnih stručnjaka i tvrtki. Iznimno nam je stalo da se prepoznaju osobitosti našeg područja, što je izraženo kroz traženje zadržavanja statusa brdsko-planinskog područja za područje Gorskog kotara. Također aktivno radimo na integraciji i prepoznavanju osobitosti otočnog prostora ali isto tako i ujednačavanju razvoja u priobalju. ■■

Odjel funkcionira na strateškoj i na operativnoj razini što znači da sudjeluje u izradi dokumenata, vođenja projekata te sufinanciranja projektnih aktivnosti jedinica lokalne samouprave

Projekt Platak

Projekt razvoja Regionalnog sportsko-rekreacijskog i turističkog centra Platak jedan je od projekata koje Odjel operativno prati i provodi. Aktivnosti se provode putem Županijske uprave za ceste te Goranskog sportskog centra. Uređeno je 2,5 km pristupne ceste do Platku i uz izuzetnu stručnu pomoć g. Flaissa i Skijaškog saveza nova skijaška staza Radeševo 2. Vraćena je u funkciju dvosjedežnica Radeševo te Baby lift a ove godine očekuje se i vraćanje u funkciju vučnica Tešnje i Pribeniš. Uređena je staza za downhill biciklizam kao i niz biciklističkih, pješačkih i planinarskih pravaca. U koordinaciji s UO za kulturu, sport i tehničku kulturu nastoje se osigurati cjelogodišnja događanja na Platu. Do sada je uloženo preko 15 milijuna kuna a u 2014. se planira uložiti dodatnih 7,6 milijuna kuna. Županija namjerava ulagati u vraćanje postojeće javne turističke infrastrukture u funkciju te usporedno priprema potrebnu dokumentaciju za kandidiranje prema strukturnim fondovima EU. Od Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU dobivena je tehnička pomoć za pripremu Studije društveno-ekonomske isplativosti prema kojoj su ulaganja u Platak isplativa te se predlaže 70-postotno bespovratno sufinanciranje sredstvima EU. Osim toga u suradnji s Općinom Čavle, Gradom Rijeka i ViK-om se radi na pripremi dovođenja vode na Platak.

Napisao: Marinko KRMPOTIĆ
Snimio: Željko STIPEČ

Šaptač medvjedima i vukovima

Osim zmija, od ostalih životinja nemam nikakvog straha i mislim da je to, uz strpljivost, recept za uspjeh u fotografiranju životinja. Iz višegodišnjeg iskustva jasno mi je da, osim kad se osjete ugrožene, životinje agresivno reagiraju čim osjete i namirišu strah

*Vuk - veličanstvena
divlja životinja
Gorskog kotara*

*Šumski čarobnjak
s foto kamerom -
Željko Stipeč*

Prelazim u Playboy!

Slika bi bilo još puno više i bile bi još i bolje da oni koji naruče slike plaćaju kvalitetno i redovno. Nažalost, kriza se i tu osjeti i primjeri profesionalnog odnosa kakav nudi časopis "Zeleno i plavo" su rijetki, govori Stipeč koji u šali "najavljuje" promjenu svojih tematskih okvira: "Ma, pomalo mi je već dosta medvjeda i vukova pa bi možda vrijeme bilo da malo počnem raditi i za Playboy! Uostalom, tamo su i honorari puno veći, a "prirodne ljepote" itekako su zanimljive, kaže Stipeč.

(monografije, enciklopedije), časopisima (Lovački vjesnik, Dobra kob, Zeleno i plavo) i novinama (Novi list, Večernji list, Goranski Novi list), a zbog kvalitete koju nose njegove sjajne fotografije Stipeč je poželjan suradnik svakom uredniku jer fotke kakve radi Željko nedvojbeno dižu kvalitetu teksta koji ih prati. Osvjedočiti o tome možete se i na ove tri stranice pa stoga predstavljamo Željka i njegov rad čitateljima našeg magazina.

"Fotografija me privlačila još od školskih dana, a konkretnije korake prema bavljenju njome kao ozbiljnijem hobi učinio sam pred 17 godina kad sam kupio moj prvi foto aparat. Bila je to Minolta s kojom sam najprije krenuo u fotografiranje goranskih pejzaža tijekom svih godišnjih doba. Naravno, to što sam dobivao jako mi se dopadalo, polako sam uočavao sve zanimljivije detalje i kuteve snimanja, a s vremenom se, logično, javila želja da motive pejzaža nadopunim i motivima životinja. Počeo sam kupovati i teleobjektive s kojima su fotografije postajale sve bolje, pogotovo one na kojima su bile životinje", govori Stipeč ističući kako ga je od svih životinja koje sreće u goranskim šumama, strah jedino zmije.

S medvjedima na "ti"

Medvjedi su svjesni svoje snage i oni se, u osnovi, ne boje čovjeka, ali baš i ne žude za kontaktom

Provirio puh

Ptica sve manje

Osim vuka i medvjeda volim fotografirati ono što je najteže hvatati objektivom kamere - risa i jelena. Na svu sreću moja upornost nagradila me susretima i s tim prekrasnim životinjama i tu sam uspio slikati puno lijepih trenutaka. Ptice slikam znatno manje, a zabrinjavajuće je da je već prošle zime bilo puno manje ptica, a ove godine, nakon ove lude ledene oluje, još ih je manje i bojim se da su dvije posljednje iznimno jake zime učinile veliku štetu na brojnim životinjskim vrstama, smatra Stipeč.

ostavili. Naravno, uvijek su nas držili na oku, ali niti u jednom trenutku nisu ikazivali agresivnost. Očigledno su nas, budući da im nismo bili prijatna, prihvatili kao dio prirode. Naravno, uspio sam ih slikati, neke čak i uz pomoć reflektora kojeg smo imali. To je bilo nezaboravno iskustvo i žao mi je što nisam imao bolju opremu jer se takve prilike rijetko pružaju", prisjeća se Stipeč po čijim riječima je s medvjedima još lakše uspostaviti kontakt:

"Mislim da su medvjedi svjesni svoje snage i oni se, u osnovi, ne boje čovjeka, ali baš i ne žude za kontaktom. Sjećam se medvjedice koja je od prvog trenutka kad sam je ugledao bila agresivna, kretala prema meni i puhala, a tek kad sam vidio dva medvjedića shvatio sam zašto je agresivna. No, i ona se privikla na mene i nakon nekoliko dana bez problema je "pozirala" sa svojom mladunčadi. Također, nedavno sam napravio odlične fotografije s dva odrasla mlada medvjeda koja sam pratio tijekom tri godine, od trenutka kad su bili mladunčad pa su se na mene toliko navikli da me već prepoznaju po mirisu i glasu. Zato sam im uspio prići na metar dva te ih čak i hraniti i to snimiti".

Skup i opasan hobi

Na upit kako stigne i raditi i tako puno slikati Stipeč odgovara kako se sve može, ako postoji volja i želja:

"Ujutro sam na poslu u Hrvatskim poštama, a poslije podne i vikendima idem u šumu s foto aparatom. Prosječno sam u šumi dva do tri sata, a znam provesti i po 7-8 sati vikendom. Ma, prije sam znao u šumi boraviti i po dva-tri dana. Šator, malo hrane i - put pod noge. Fotografiram isključivo po Gorskom kotaru, ponajprije su to Ravna Gora, Stari Laz, Delnice, Crni Lug, Lokve...Velim slikati u svim godišnjim dobima i u svako doba dana, ali najdraže mi je proljeće kad Gorski kotar izgleda kao pravi raj jer se u njemu priroda budi onom iskonskom snagom. Uz proljeće, jako volim slikati i zimi jer su tada fotografije posebne. Naravno, uvjeti rada tada su daleko teži, ali su i slike posebne i nesvakidašnje. Uz dobar položaj i svjetlo jako bitno je, bar kad je riječ o životinjama, imati i sreće te biti jako, jako strpljiv. Nebrojeno sam puta četiri-pet sati čekao za jedan jaki motiv, a isto sam tako često znao čekati uzaludno. No, u tome i jest ljepota", govori Stipeč ističući kako je bavljenje fotografijom lijep, ali i skup hobi:

"U proteklih 17 godina promijenio sam 7 foto aparata, a uz Minolte koristio sam i Canon koji mi je najdraži. Naravno, riječ je o skupom hobiju za nas koji baš i nemamo jako puno novaca pa "patim" za što kvalitetnijim objektivima. Bez obzira na sve to zadovoljan sam ovime što sam ostvario do sada jer je fotografija lijep dio mog života i nedvojbeno je obogatila moj i život mojih bližnjih", zaključuje Željko Stipeč. ■■

Napisao: Anton FICKO
Snimio: Željko MALETIĆ

Vrlo neobičnu i dragocjenu knjigu "Onput kad smo se igrali" napisao je prof. Josip Luzer iz Bakra. Radi se o knjizi na čakavskom, u kojoj prof. Luzer opisuje dane djetinjstva pedesetih i šezdesetih godina u Bakru te navodi sve one igre koje su bile omiljene, dok još nije bilo tableta, kompjutera, televizora, playstationa i ostalih modernih čudesa, a neke se od tih igara i danas igraju u gradovima i mjestima po čitavoj županiji i u raznim varijantama.

S prof. Luzerom, jednim od viđenijih Bakrana, razgovarali smo o motivima koji su ga nagnali da dječje igre poput Kauboja i Indijanaca, Tata i žandarma, Palice va jamicu, Cukerikafe, Bulini, Janjine... opisima i pričama spasi od zaborava. A onda je došla i ideja da se igre pokušaju snimiti s pravim glumcima - djecom. I tako su u evociranju

Onput kad ni bilo kompjutera

U svojoj knjici prof. Luzer opisuje dane djetinjstva pedesetih i šezdesetih godina u Bakru te navodi sve one igre koje su bile omiljene dok još nije bilo tableta, kompjutera, televizora, playstationa i ostalih modernih čudesa. Neke se od tih igara i danas igraju u gradovima i mjestima po čitavoj županiji

igara i njihovu snimanju za knjigu pomagali mali Bakrani, učenici trećeg razreda Osnovne škole u Bakru, a kako je snimanje odmicalo djece koja su se htjela igrati starih igara bilo je sve više.

U dječjem svijetu virtualna komunikacija zamijenila stvarnu

Što vas je motiviralo za pisanje knjige "Onput kad smo se igrali" u kojoj čuvate uspomenu na svakodnevnicu odrastanja vaše generacije?

Prof. Luzer okružen bakarskom djecom koja su mu pomogla u oživljavanju starih igara

Lastik, jedna od pomalo zaboravljenih igara za djevojčice

Cukarikafe - danas među djecom igra potpuno nepoznata

Djeca u igri Puž ispred bakarske apoteke

međusobno, čak se niti ne svađaju. Nema više dječje cike po ulicama grada, trčanja, uznojenih lica, korisno utrošene energije. Čini mi se da su svi postali individualci i da je virtualna komunikacija zamijenila stvarnu. Upravo je ova posljednja činjenica utjecala na me da pokušam podastrijeti komunikacijsku i pedagošku alternativu djeci, ali i ukazati njihovim roditeljima na ljepše i zdravije mogućnosti razvoja njihove djece, na povratak zabavnim igrama, ugodi druženja i potaknuti promišljeno i ljudske odrastanje.

Knjiga za djecu, roditelje i noniće

Kako je koncipirana vaša knjiga?

- Čitava je knjiga napisana na bakarskoj čakavici, jer je to prirodno moj materinji jezik i kad god poželim nešto izaziti srcem iz mene poteče čakavska rijeka. No da se vratim vašem pitanju. Knjiga ima podulji uvod u kojem dajem okvir jednog vremena kroz niz crtica iz mog djetinjstva, a nakon uvoda, u knjizi slijedi 36 priča. Svaka od njih ima za potku neku od igara iz tog vremena. Kako bi opis pojedine igre mogao biti zamoran, nerijetko je kombiniran s nekom stvarnom pričom iz tog vremena pa se tako igre i događaju i stalno isprepliću dajući knjizi element lake čitljivosti. Sve opisane igre s kraja pedesetih i početka šezdesetih osobno sam igrao, osim tombole koju su igrale starije gospođe. Napisao sam ih po sjećanju, a neke činjenice provjeravao kod prijatelja iste dobi. Kad je knjiga bila dogotovljena dao sam je redigirati uglednom književniku i ujedno svom bratiću prof. dr.sc. Nikoli Petkoviću koji je pomogao da ona poprimi današnji, bolji izgled.

Što želite postići knjigom - otrgnuti igre od zaborava ili potaknuti djecu da se ponovno počnu istinski igrati?

- Dopustite mi da na ovo pitanje odgovorim citatom iz uvoda knjige, dakako na čakavskom. “Libar je namenjen dece, njihovemi materami i ocimi, a posebno nonićimi i nonami. Ovemi prvemi da upoznaju kako su njin se nonići maštovito divertili. Ovemi drugemi da za dobro svoje dečice promisle je lipje i zdraveje igrat se va prirode i pazit od rana na svoje telo leh sedet spred ekrana, al’ prčkat z prstićimi po mobitelu. Ovemi trećemi da se domisle na najlipji del njihovoga življenja, kad in je škola bila jedini pravi oblig, a najveća briga kako će se taj dan igrat”. Ovome bi jedino valjalo dodati jedno zapažanje tijekom snimanja djece za ilustracije u knjizi. Naime, na početku je bilo pozvano jedanaestoro djece, a samoinicijativno već treći dan bilo ih je devetnaestoro. Stječe se snažan dojam da se djeca žele igrati, no na to ih nitko ne potiče. Jednom, kad nije bilo drugih načina zabave djeca su se igrala i zabavljala. Danas se odlučuju za komotniju vrstu zabave. Valjalo bi se potruditi i vratiti im djetinstvo i prelijepo odrastanje kroz igru.

Čakavica blijedi i nestaje

Pisanje knjige na čakavštini čini se logičnim izborom, ali koliko se ona među današnjim mladim naraštajima uopće koristi?

- Unatoč činjenici da sam i sam čakavac, imao sam problema da pišući knjigu nađem pravu riječ ili dobru metaforu. Čakavica blijedi i nestaje, na moju veliku žalost. Uzroke tome valja tražiti u velikim migracijama koje je Bakar doživio zbog svog naglog i nesretnog industrijskog razvoja, dolasku brojnih obitelji za vrijeme i nakon Domovinskog rata, zbog neumitnog utjecaja medija, a donekle i u nebrizi roditelja koji i sami kao izvorni govornici čakavskog nerijetko govore standardnim hrvatskim jezikom misleći valjda da je on vrjedniji od našeg lijepog i bogatog dijalekta. Škole se donekle trude da kroz recitatorske sekcije ili izbornu nastavu sačuvaju čakavski idiom od zaborava, no činjenica je da u dnevnoj komunikaciji na ulici ne čujem djecu govoriti čakavski. Prilikom snimanja fotografija koje prate svaku igru u knjizi pitao sam djecu čitavog trećeg razreda OŠ Bakar tko je od njih čakavac. Na moje pitanje nitko nije odgovorio potvrdno.

Razmišljate li da bi nakon Englesko-hrvatskog enciklopedijskog brodstrojarskog rječnika kojega ste koautor bio red i za rječnik bakarske čakavice?

- Brodstrojarski rječnik koji spominjete izašao je početkom studenog prošle godine u izdanju Školske knjige nakon što smo moj kolega mr.sc. Aristide Spinčić i ja na njemu radili punih 16 godina. S druge strane, postoji doduše nekoliko dijalektalnih čakavskih rječnika od kojih valja izdvojiti izvrstan “Grobnički govor 20. stoljeća” autorica Ive Lukežić i Sanje Zubčić. Opće je poznato, a pitanje je i boljih moralnih načela, da se u svakom pisanju znanstvenog ili stručnog djela naprosto ne smije ići ispod posvojene razine. Stoga vjerujem da u narednih pola stoljeća nitko neće napisati bolji brodstrojarski rječnik, niti čakavski rječnik poput onoga spomenutih i cijjenjenih autorica. Stoga, imajući u vidu moje godine, zahtjevnost i dugotrajnost leksikografskog posla, ne namjeravam se prihvatiti izrade takvog rječnika.

Nezaobilazni u amaterskoj kulturi

Iako vam je radni vijek najviše vezan za pomorce i engleski, te talijanski jezik, vaše djelovanje u javnom životu Bakra najviše se osjeća u kulturi. Otkud to?

- Obitelj Luzer oduvijek je vezana za amatersku kulturu. Nono je svirao klarinet u gradskoj limenoj glazbi, mama, tetka i sestrična Jasna glumile su u amaterskom kazalištu grada, mama je k tome pjevala u pjevačkom društvu “Sklad”, barba Niko bio je legenda čakavskog izričaja, jedan je od osnivača i sudionika “Primorske poneštrice”, plodan autor komedija i kozerija, a njegov unuk Nikola Petrović vrstan književnik i trenutačni predsjednik Hrvatskog društva pisaca. Ja osobno glumio sam kao student tri godine u talijanskoj

filodramatskoj grupi Filozofskog fakulteta u Zadru, pjevao dugi niz godina u “Skladu”, zboru “Sv. Andrej”, a i danas pjevam u crkvenom zboru. Usto, moj životni poziv povezan je s kulturom i to kroz odabir studija jedne velike i jedne manje svjetske literature.

Na brojnim predavanjima česta vam je tema Kina?

- Prije desetak godina u ruke mi je dospio kontroverzni roman Gavina Menziesa “1421: The Year China Discovered the World”. Od njega je sve počelo. Moje su se predodžbe o povijesti koju sam učio uskoli prilično poljuljale, a postavke iz knjige činile su mi se prihvatljivima. U njima je Kina, kao velika civilizacija počela zauzimati sve značajnije mjesto na ljestvici mog zanimanja, toliko zanemarenog i podcjenjenog u našoj eurocentričnoj perspektivi. Krenuo sam dalje, pročitao mnogo knjiga i uočio alternativnu povijest. Nastavio sam čitati o kineskim izumima u tehnici i znanosti od kojih su se mnogi neopravdano pripisivali stečevinama zapadnog svijeta. Svoja sam saznanja odlučio podijeliti ponajprije s mojim Bakranima, zatim Praputnjarcima, Kostrenjanima, a održao sam i nekoliko predavanja o tome na Pomorskom i Tehničkom fakultetu.

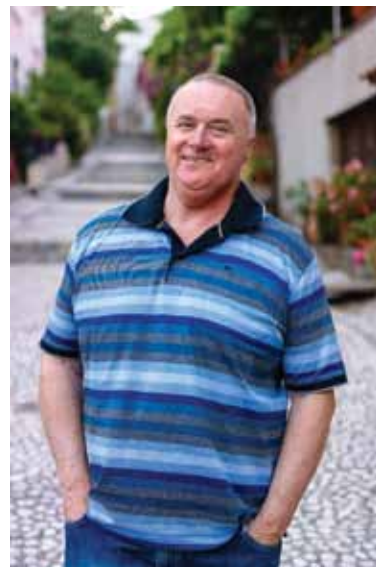
Nagrada za životno djelo

Grad Bakar simbolično vam se odužio dodjelom nagrade za životno djelo ove godine. Što i koliko vam to znači?

- Radeći svih četrdeset godina u sustavu obrazovanja pomoraca, četiri godine u bakarskoj pomorskoj školi, a kasnije na Pomorskom fakultetu znao sam povremeno dobivati priznanja za svoj rad i to najčešće od onih koji su mi najviše značili, od svojih studenata. Za jednu korisnu knjigu dobili smo moj kolega prof. Spinčić i ja 2000. godine godišnju Županijsku nagradu. Moj su rad, međutim više cijenili u inozemstvu, posebice u Međunarodnoj pomorskoj akademiji u Trstu i u Međunarodnoj pomorskoj akademiji za sigurnost i zaštitu okoliša u Đenovi. U prvoj sam kao gostujući profesor i koordinator poslijediplomskog specijalističkog obrazovanja proveo 17, a u drugoj 5 godina. Osim stranih studenata, pretežito iz zemalja u razvoju na obim učilištima poučavao sam dočasnike te časnike Talijanske obalne straže i dobio sam nekoliko zahvala i priznanja za svoj rad, kako od generalnog tajnika Međunarodne pomorske organizacije, tako i od visokih predstavnika državne vlasti iz Italije. Međutim, dobiti priznanje u svom gradu kruna je mog rada i sasvim izvjesno pohvala koja mi najviše laska. Jer, htjeli ne htjeli, najzahtjevnije je ipak biti prorok u vlastitoj zemlji. Mnogima to ne uspijeva, pa priznanja dobivaju post mortem. Ja se stoga smatram sretnikom.

Planirate?

- Nemam velikih planova, jer bi to bilo drsko prema majčici prirodi. Želim raditi ono što me veseli, a ako od toga još netko bude imao koristi i veselja, nitko sretniji od mene. ■■

Prof. Josip Luzer: Djeca se žele igrati, no na to ih nitko ne potiče

Plodna karijera

Josip Luzer rodio se 19. siječnja 1947. godine u Bakru. U rodnom je gradu od 1962. do 1966. godine pohađao Pomorsku školu, da bi nakon toga do 1971. godine na Filozofskom fakultetu u Zadru studirao engleski i talijanski jezik s književnošću. Prvi posao profesora engleskog i talijanskog jezika za pomorce dobio je na Pomorskoj školi u Bakru 1971. godine i radio ga je sljedeće četiri godine. Od 1975. do mirovine 2011. godine bio je profesor engleskog jezika na Pomorskom fakultetu u Rijeci. Kao predavač gostovao je na stranim znanstvenim ustanovama u Italiji i Švedskoj, sudjelovao na brojnim znanstvenim i drugim projektima, kao autor i/ili koautor napisao desetak knjiga, mahom rječnika, te dvadesetak radova. Pune 43 godine je prisutan u javnom životu Bakra, najviše na području kulture. Popularizira znanost i tehniku putem predavanja u Bakru, Praputnjaku, Kostreni i Rijeci ...

„Opasna“ učiteljica najbolja na svijetu

Nakon završetka studija, Ana odrađuje godinu dana pripravničkog staža u osnovnoj školi u Malinskoj. „Opasna“ učiteljica je prava zvijezda među prvašićima kojima predaje, nakon što su doznali s kim imaju posla

Napisao: Boris PEROVIĆ
Snimio: Damir ŠKOMRLJ

Kick boxing

Ana objašnjava da je kick boxing najrašireniji u Europi te da ima sedam disciplina. – Neke discipline odvijaju se u ringu, neke na tatamiju. U ringu su K1, full contact i low kick, a na tatamiju su semi contact, light contact, jedna nova disciplina kick light i glazbene forme. Na tatamiju su najbolji Talijani i Mađari, a u ringu definitivno Rusi.

Kad netko u jednoj godini osvoji sve što se osvojiti može, na domaćoj i međunarodnoj sceni, i kad godinu završi bez ijednog poraza, onda mora zaslužiti naslov najboljeg sportaša svojega grada i svoje županije. Ana Znaor je lani u kick boxingu napravila upravo to, po peti put je postala svjetska prvakinja, bila je pobjednica Svjetskog kupa, državna prvakinja i pobjednica raznih međunarodnih turnira, te joj je posve zaslužen pripalo priznanje najbolje sportašice Primorsko-goranske županije i Grada Rijeke za 2013. godinu.

– Iznimno mi je drago što sam izabrana za najbolju sportašicu Županije, godinama sam bila u izboru i uglavnom sam dobivala priznanja za posebne rezultate, a ovo je prvi put da sam bila najbolja. Bila sam ugodno iznenađena, pogotovo zbog tako jake konkurencije cura s izvršnim rezultatima u olimpijskim sportovima, kao što su plivačica Sanja Jovanović i streljačica Snježana Pejčić. Kick boxing, nažalost, nije olimpijski sport, ali presudili su očito moji rezultati koji lani zaista nisu mogli biti bolji, govori Ana.

Više od 170 pehara

Dosad je pet puta bila svjetska prvakinja, četiri puta najbolja u Europi i 20 puta pobjednica Svjetskog kupa. I sama priznaje da ne broji svoje trofeje, za to je zadužen tata koji je prije svakog intervjua upozori na brojke.

– Svake godine osvajam naslove u Svjetskim kupovima, i to od malih nogu. Počela sam trenirati kick boxing kad sam imala pet godina, a na svoje prvo natjecanje sam išla sa sedam godina. Onda sam bila u kategoriji do 25 kilograma. Onda sam bila u kategoriji do 30 kilograma, sad se natječem u kategoriji do 70 kilograma, u međuvremenu sam osvojila naslove u svim uzrastima, u semi i light contactu, ukupno sam bila državna prvakinja čak 43 puta. Nakupilo se pehara, odavno sam ih prestala brojati, mislim da ih imam više od 170, isto toliko i medalja.

Medalje držim u dvije velike vreće u ormaru. U jednoj vreći su svjetske medalje, a u drugoj ove ostale. S peharima smo popunili sve moguće police, onda smo krenuli na stolove, a ove zadnje, s obzirom da mi se u osvajanju trofeja pridružila i mlađa sestra, odlažemo po podu, dok ne nabavimo novu vitrinu.

Ani nije bilo teško izabrati sport, s obzirom na obiteljsku tradiciju. Tata Predrag je poznati trener kick boxinga, od početka je i njezin trener, a posljednjih pet godina trenira ju i Branko Fibinger u riječkom Sušaku.

– Tata je dugo bio predsjednik Hrvatskog kick boxing saveza, vodio je dva kluba, u Malinskoj i u Omišlju. Kad sam imala pet godina, ja sam sasvim slučajno došla u klub. Poveo me sa sobom na trening jer mama je bila negdje vani i nisam imala s kim biti u kući. Rekao mi je da budem u kutu i da gledam što se radi na treningu. Po njegovoj priči, ja se ne sjećam jer sam bila mala, svi su se počeli u jednom trenutku smijati, ja sam stajala u kutu i izvodila vježbe bolje nego svi oni koji su već dugo trenirali. Kad sam došla doma, odmah sam mami oduševljeno pokazala što smo radili i ponovila joj skoro cijeli trening. I tako je počelo... Tradiciju nastavlja i moja mlađa sestra Ela, ima 12 godina, već godinama je izvrsna. Ove godine je po drugi put postala pobjednica Svjetskog kupa, druga je na svijetu i druga u Europi, tako da imam nasljednicu.

Devet puta najbolja sportašica Krka

Ana je trenirala u Malinskoj u klubu kod tate do 2009. godine, kad je prvi put postala svjetska seniorska prvakinja. Te je godine zbog studija u Učiteljskom fakultetu prešla u riječki Sušak.

– Dodatni motiv za prelazak u Rijeku bila je stipendija što ju Grad Rijeka daje vrhunskim sportašima, a mene je Hrvatski olimpijski odbor te godine uvrstio u prvu kategoriju. Na Krku sam čak devet puta proglašena za najbolju sportašicu otoka, a jednom čak za sportašicu desetljeća. Sad sam najbolja sportašica Grada Rijeke i najbolja sportašica Županije. HOO me dva puta uvrstio u konkurenciju za mladu nadu hrvatskog sporta, dva puta sam bila nominirana i za najbolju sportašicu Hrvatske. Nisam nijednom bila izabrana, ali bila mi je velika čast već i činjenica da sam bila u konkurenciji s Blankom Vlašić i sestrama Zaninović. I dalje imam motiva za bavljenje sportom, bez obzira na sve osvojene

trofeje, dok mi ide ovako dobro, nemam namjeru odustati. Motiv mi je i što Vlada Republike Hrvatske daje financijsku potporu svjetskim i europskim prvacima.

Nakon završetka studija, Ana odrađuje godinu dana pripravničkog staža u osnovnoj školi u Malinskoj. „Opasna“ učiteljica je prava zvijezda među prvašićima kojima predaje, nakon što su doznali s kim imaju posla.

– Klinci su oduševljeni, pogotovo kad sam im donijela pehare nakon Antalyje. Onda su kod kuće na You Tubeu gledali moje borbe, imala sam čak i prezentaciju kick boxing u školi za učenike do četvrtog razreda i dosta njih se nakon toga i upisalo na kick boxing. Na odmoru ih često znam vidjeti da izvode neke borilačke pokrete, a kad ih pitam što rade, kažu igramo kick boxing. Nadam se da ću mnogima biti uzor.

Rastura i u taekwondou

Kick boxing nije olimpijski sport, pa se Ana pokušala natjecati i u taekwondou, imala je ambicije izboriti vizu za Olimpijske igre u Rio de Janeiru 2016. godine.

– Počela sam paralelno trenirati taekwondo baš iz razloga što je to olimpijski sport i što sam mislila da ću možda imati šanse za Rio. Međutim, promijenjena su pravila za plasman na Olimpijske igre, pa sada više ne postoje kvalifikacije nego bih praktički svaki vikend trebala putovati na

daleke destinacije i pobjeđivati kako bih skupila dovoljno bodova i bila među 16 najboljih za Olimpijske igre. No, tu su cure koje cijeli život treniraju taj sport, pa neke već imaju više od sto bodova, a ja sam se tek sada uključila i nemam niti jedan bod, tako da nemam nikakve šanse da ih nadmašim.

Nije bilo jednostavno prebaciti se na drugi sport, bez obzira na sličnosti.

– Taekwondo se uglavnom bazira samo na nožnim tehnikama, a u kick boxingu sam navikla povezati seriju udaraca rukom. Baš u mojoj prvoj borbi u taekwondou, to je bilo na sveučilišnom natjecanju u Karlovcu, ja sam u prvoj sekundi digla nogu i odmah nakon toga udarila curu šakom u glavu, što se naravno ne smije i dobila sam minus bod. Cijela dvorana je bila u šoku. Morala sam se suzdržavati da ne udaram šakom, kako sam bila navikla, tako da sam uspjela pobijediti tu moju prvu protivnicu, a nakon ukupne pobjede izabrana sam za najbolju natjecateljicu turnira. Imala sam i kasnije dosta dobre rezultate, kad sam shvatila da nemam šanse za Rio, nisam se više toliko ni bazirala na taekwondou, ali nastupila sam još ove godine na državnom prvenstvu i osvojila brončanu medalju. Imala sam i uspješan nastup na jakom turniru u Innsbrucku, što mi je poticaj jer znam da se mogu ravnopravno nositi i s najboljima na svijetu. ■■

Ana je ukupno bila državna prvakinja čak 43 puta

Ana Znaor - lijepa i opasna

Iznimno mi je drago što sam izabrana za najbolju sportašicu Županije, godinama sam bila u izboru i uglavnom dobivala priznanja za posebne rezultate

Da je kick boxing olimpijski sport, bilo bi pregršt medalja za Hrvatsku

Konoba Tramerka
A. Mohorovičića 15, Volosko
51410 Opatija
Tel. 051/ 701-707

Mjesto koje hvali i Lonely Planet

Svoje ime konoba je dobila prema otočiću Tramerka kraj Zadra, a vlasnik Kristijan Ivančić ističe da je to ime spojilo dvije njegove velike strasti i izvrsno uhvatilo „robinzonski duh“ koji obilježava njegov život i posao

Pod kamenom voltom, na doista jedinstvenoj lokaciji u staroj jezgri Voloskog, među stubištima i zidovima kuća s drvenim „prošijanima“ svoje je mjesto našla konoba Tramerka, jedna od perjanica gastronomije u mjestu koje je poznato upravo po velikom broju izvrsnih restorana. Taj ambijent restorana smještenog u ugodno hladnom podrumu stare gradske kuće hvali i Lonely Planet, najveći svjetski izdavač turističkih vodiča, koji na svojim stranicama reklamira Tramerku kao „top-preporuku“. Naravno, atmosfera i lokacija nisu jamac kvalitetnog restorana, no u slučaju Tramerke to jamstvo daje vlasnik Kristijan Ivančić, jer strast kojom pristupa svome poslu rijetko gdje u ugostiteljstvu može naći premca - svako jelo i namirnicu, ali i svaku čašu vina koja stiže do stola njegovih gostiju poznaje do najmanjeg detalja.

- Zapravo sam oduvijek znao da ću se baviti ugostiteljstvom, još od osnovne škole, ali ono što me posebno privuklo ovom poslu i održalo u njemu jest odnos s gostima, te njihovo zadovoljstvo kad im otkriješ nešto što ih oduševi,

Gastronomski gušti ispod kamenih volti u staroj jezgri Voloskog

ili nešto što još nisu imali prilike probati. Praktički cijeli život sam u ovome, još od kraja osamdesetih godina, i uvijek mi je bila velika želja imati vlastiti restoran, no smatrao sam da prije toga trebam steći dovoljno iskustva i znanja. Dugo sam tražio i prostor koji bi zadovoljio sve ono što sam smatrao bitnim, i kad sam vidio ovo mjesto, rekao sam – to je to, kazao je Ivančić koji je Tramerku otvorio 2006. godine na mjestu staroga lokala koji je poslovao tridesetak godina.

Ime prema otočiću

Svoje ime konoba je dobila prema otočiću Tramerka kraj Zadra, a Ivančić je istaknuo da je to ime spojilo dvije njegove velike strasti i izvrsno uhvatilo „robinzonski duh“ koji obilježava njegov život i posao.

Carpaccio
„ča more da“

- Zaljubljen sam u more, ali i u gastronomiju, a te dvije svoje ljubavi spojio sam u ovoj konobi. Većina menija zato nam je riblji, no rijetko kada dan ranije znamo što ćemo ponuditi gostima – koja će nam jela biti specijaliteti dana, koje ćemo namirnice koristiti – jer u ponudi imamo samo svježe namirnice koje kupimo od lokalnih ribara, i na domaćim tržnicama. Zato ponudu jela radimo na dnevnoj bazi, tek kad vidimo čime raspolažemo, objašnjava Ivančić.

A jelovnik Tramerke potvrđuje njegove riječi, pa se na njemu može naći jelo koje nosi ime carpaccio „ča more da“, ali i niz tipičnih morskih plodova koji se uz hrvatsku obalu uglavnom nude prženi u dubokom ulju – kao što su srdelice ili lignje – no u ovoj konobi poprimaju posve neočekivane varijacije. Takvi su primjeri male lignjice koje se love na „pešakafondo“ pripravljene „u šporko na padelu“ sa smokvom, ili marinada od srdela i trešanja.

- Kod mene nema kategorizacije ribe na više ili manje kvalitetnu. Svaka je riba kvalitetna, i svaka se može pripremiti tako da bude izvrsna, a posebno volim kada mogu ponuditi neke vrste koje se rijetko mogu naći u restoranima, kao što su raža, ugor ili škarpoč, i kada se gosti njima oduševе. Često znamo dobiti od ribara i neki komad veće ribe, pa ako je gosti prihvate kad je prezentiramo na jednom stolu, onda je pripremimo na razne načine – sirovu, u umaku, kao juhu, rekao je Ivančić.

Jedinstvena kulinarska filozofija

Iako riba dominira menijem, na njemu se mogu naći i mesna jela za koja je uglavnom zadužena Kristijanova majka Jadranka – uz koju „trokut“ obiteljskih gastronomata u Tramerki zatvara i rođak, kuhar Ivan Ivančić – i koja je izvrsna u pripremi starinskih istarskih jela kao što je, primjerice, žgvacet.

- U pripremi jela želim zadržati izvorni okus jela, bez pretjeranih intervencija u kuhinji, i spojiti ga s još jednim ili dva druga okusa. Naravno, iako nam je kuhinja na tragu minimalističkog pristupa, postoje stvari koje

se pripravljaju satima ili čitav dan – kao što su temeljci ili demi-glace kod nekih mesnih jela. Nema u gastronomiji prečica ako se stvari žele napraviti kako spada, istaknuo je Ivančić, koji jednaku filozofiju izvornih okusa i bez suvišnih intervencija, koristi i kod slaganja vinske karte. Vlasnik Tramerke objasnio je da, iako kod njega kao lokalpatriota istarska vina uvijek drže prvo mjesto, sve više se okreće i kvalitetnim stranim vinima iz malih i jedinstvenih vinarija.

- Zakačio sam se na organska vina, koja ne smiju biti tretirana i špricana i kod kojih se koristi samo spontana fermentacija. Tu na prvo mjesto stavljam Dimitrija Brečevića iz izvrsne istarske vinarije Piquentum koji radi domaće sorte malvaziju, teran i refošk, no u posljednje vrijeme otvaramo se i novim iskustvima, te uvodimo vina iz Italije ili Francuske. Uvijek se radi o vinima koja sami otkrijemo, i koja proizvode uglavnom mali proizvođači, rekao je Ivančić, čiji gosti vrlo rijetko „zalutaju“ u njegovu konobu, već uglavnom dolaze u Volosko iz Rijeke, Zagreba, Ljubljane, Trsta ili Udina upravo kako bi „guštali“ u jedinstvenoj kulinarskoj filozofiji malog lokala pod voltom. ■■

U Tramerki nema kategorizacije ribe na više ili manje kvalitetnu. Svaka je riba kvalitetna, i svaka se može pripremiti tako da bude izvrsna

Njoki sa „zaboravljenim“ ribama

Ovo je jelo posvećeno ribama koje se rijetko nađu na stolovima gostiju, a „zaboravljena“ riba u ovom je slučaju čač, uz kojeg se kao sastojci koriste i suhi pomidori, masline i butarga od zubatca, tretirana ispod soli. Na češnjak se doda malo suhih pomidora i maslina, te file čača. To se flambira, a nakon flambiranja dodaje se i butarga (ikra), te malo riblje juhe. Za povezivanje se koristi maslinovo ulje i papar. Poslužuje se uz domaće njoke.

Fiumanka je Rijeku vratila moru

Nadam se da će Fiumanka s vremenom pridonijeti tome da se u Rijeci puno brže napravi marina nego što bi to bilo da nema jedne takve manifestacije

Razgovarao: Boris PEROVIĆ
Snimio: Damir SKOMRLJ

Fiumanka je proslavila svoj 15. rođendan. Velika riječka sportsko-turistička manifestacija, koja u svojoj osnovi sadrži jednu od najmasovnijih jedriličarskih regata na Jadranu, i ove je godine sredinom lipnja privukla velik broj natjecatelja, ali i širok krug znatiželjnika, zaljubljenika u more i jedrenje. Za značajan Fiumankin jubilej najzaslužniji su njezini vrijedni čelni ljudi, Davor Perović, glavni pokretač svih aktivnosti kroz proteklo desetljeće i pol, te Ljiljana Ivetac, prvo ime agencije „2. mjesto“, vlasnika marketinških prava te imena i žiga Fiumanke. Njezina agencija je i formalno glavni organizator Fiumanke, uz Jedriličarski klub Maxi koji je tehnički organizator na moru. Zato je upravo ona najpogodnija osoba koja može objasniti kakav je kompleksan posao potreban da Rijeka svake godine oko blagdana svog zaštitnika svetog Vida dobije ovakav prvoklasan događaj na moru i uz more.

1

Fiumanka već tradicionalno okuplja velik broj jedrilica, ovdje dolaze praktički sva plovila na jedra s gornjeg dijela Jadrana. Koliko ste zadovoljni odazivom na jubilarnom izdanju, iako je sa 170 brodova nešto manji nego lani?

– Kvarner se ne ubraja među najmasovnije jedriličarske destinacije, jer vrlo je malo brodova na jedra koji imaju svoju bazu ovdje, pa smo osuđeni motivirati na dolazak sudionike iz drugih regija, čak i iz Slovenije i Italije, koji onda pored svih regata u svom kalendaru zaokruže baš Fiumanku. Kad se dogodi Fiumanka s više od 150 brodova, to je puno više od onoga s čime mi ovdje raspolažemo. Da kod nas postoje marine kao što su Sukošan i Split, gdje u blizoj okolici ima više od 500 brodova na jedra, ne bi bio toliki problem napraviti regatu s dvjestotinjak jedrilica. jer ja da ganjan karijeru imel bin neke komercijalnije pjesme. Ja to volin nazvat glazbeni put jer mene to se oblikuje za daljnji rad.

2

Fiumanka nije samo sportski događaj nego manifestacija koja od grada i luke napravi poseban ugođaj i Rijeku vraća moru. Kako takav ambijent proširiti na cijelu godinu, a ne samo na vrijeme trajanja Fiumanke?

– Teško bi bilo napraviti regatu ovakvih dimenzija i još besplatnu za sudionike, a da ona ostane samo na sportskom dijelu. Želi li se od regate napraviti manifestacija drugačije težine, koja može biti događajni turizam, onda treba razviti puno raznih segmenata koji se na prvi pogled i ne vide jer je uvijek naglasak na regati da bi se cijeli taj kotač zakotrljao. Bez medija nema sponzora, bez sponzora nema besplatne regate i svih ostalih segmenata koji Fiumanku čine ovakvom kakva je. Imamo besplatne majice za sve sudionike, nemamo startninu, upravo iz razloga da motiviramo ljude da dođu kod nas, a moramo priznati da nemamo baš uvijek ni idealne vremenske uvjete, vjetra nam često nema. Borimo se s prirodom, s ekonomskom situacijom, sa svim problemima. Ove godine je barem bilo vjetra, netko odozgo nam se ipak smilovao. Ovakve regate mogu biti motivator za razvoj nautičkog turizma ili barem da Rijeku vrata moru, što mislim da je Fiumanka i napravila. Nadam se da će Fiumanka s vremenom pridonijeti tome da se u Rijeci puno brže napravi marina nego što bi to bilo da nema jedne takve manifestacije.

3

Fiumanka u cjelini nije samo jedna regata, nego manifestacija s još nekoliko jedriličarskih događaja, poput Liburnijske regate, Rotary Fiumanke, Virtualne Fiumanke, a tu je i Europska medijska regata. Kako je došlo do suradnje s medijskim kućama koje sudjeluju na njoj?

– Trebalo je osmisliti način kako medijsku regatu odmaknuti iz lokalnih i nacionalnih okvira i krenuti prema regionalnoj promidžbi jer to opet otvara vrata i za isto takve sponzore. Medijska regata postoji na Fiumanki od 2007. godine, ali tek prošle godine napravili smo značajan iskorak, organizacijom Europske medijske regate. Trebalo je naći načina kako da netko plati brodove na kojima će se jedriti, da novinari mogu besplatno jedriti i da usmjere promidžbu tamo gdje želimo. Naš je cilj bio da novinarima koji prate jedrenje omogućimo i da ga razumiju jer će ga na taj način zavoljeti i puno lakše pratiti. Novinari Fiumanku više ne doživljavaju samo kao posao jer oni sad više nisu samo izvijestitelji nego i jedriličari iza kojih je osam godina regata. Drugi motiv za organizaciju regate bio nam je da se kroz reportaže u medijima koji sudjeluju dodatno promovira manifestacija te Županija i grad Rijeka, a onda kroz sve to i sponzori.

4

Fiumanka je kroz desetljeće i pol prerasla praktički u drugu gradsku manifestaciju, uz Riječki karneval. Koliko Fiumanka ima podrške od Grada i Županije?

– Primorsko-goranska županija, Grad Rijeka i Lučka uprava Rijeka nisu samo pomoć Fiumanki u financijskom dijelu, već njihovi ljudi daju značajan organizacijski doprinos. Ako se gledaju druge gradske manifestacije, Fiumanka ne dobiva takve iznose, što se i može razumjeti, s obzirom da Fiumanku radi privatna agencija. No, s obzirom da ipak dobivamo javna sredstva, ne želimo uvoditi startninu jer je naše uvjerenje da građani ne bi trebali ništa dodatno plaćati ako nama ide novac iz proračuna. To je razlog i besplatne regate, i besplatnih koncerata, i besplatnih majica, i besplatnog veza za sve sudionike regate, čak i besplatne hrane za jedriličare. No, s druge strane, novac iz proračuna je toliki da njime pokrijemo samo jedan manji segment organizacije, pa smo se na vrijeme odmaknuli od toga da se oslanjamo na taj novac jer smo svjesni da ne možemo dobiti puno.

5

Upravo je zato neophodno imati jake sponzore koji će pokriti troškove organizacije Fiumanke. Kako u ovo doba krize pronalazite partnere koji će vam pomoći, s obzirom da je novaca za ulaganje u promidžbu sve manje?

– Fiumanka je ogroman posao koji traje zapravo cijelu godinu. Za novac do kojeg se sve teže dolazi potreban je što profesionalniji pristup. Više nitko ne daje novac za nešto u čemu nema jasno izražen interes i povrat. Srećom, Fiumanka se maksimalno isprofesionalizirala u tom dijelu, zbog toga nas hvala i sami sponzori. Mi se zaista trudimo da svi sponzori budu maksimalno zadovoljeni, da oni ne moraju ni o čemu brinuti, da dobiju praktički „ključ u ruke“. Svatko za svoj uloženi novac želi dobiti maksimum, to je jedina tajna uspjeha. Tijekom godina to je od nas zahtijevalo dodatne edukacije i ulaganje u sebe, razvoj prema multidisciplinarnosti, da što više stvari možemo sami odraditi. Tako smo se ispraksirali u produkciji, u dizajnu, u odnosima s javnošću jer samo tako možemo zadržati ovako visoku razinu organizacije.

Jedinstvo Roma osigurava mjesto u društvenoj zajednici

Romi i ove godine na Rujevici proslavili svoj najveći praznik Đurđevdan. Trodnevna svečanost na rujevičkom proplanku okupila je velik broj gostiju i slavljenika

Napisala: Slavica KLEVA
Snimio: Petar FABIJAN

Romalen bahtalo tumaro Herdelezi, Romi, sretan vam Đurđevdan, uzviknuo je Suriya Mehmeti, predsjednik Zajednice Roma Primorsko-goranske županije „Romsko jedinstvo“ na rujevičkom proplanku gdje su se okupili i stari mladi te uz zvukove državne i romske himne započela trodnevna svečanost.

- Znamo da je svakodnevni život težak i da mladi nemaju posla, započeo je svoj govor Mehmeti. - Teško je i nama Romima kao i svima drugima, ali jedinstvo je najvažnije, naglasio je, uz dodatak da se svi problemi i zadaci stavljeni pred Rome kao nacionalnu manjinu rješavaju kroz institucije, odnosno vijeća Snaga Roma Hrvatske i Zajednice Roma Primorsko-goranske županije:

- Mi kao Romi integrirani smo u društvene tokove od Domovinskog rata u kojem su se i

naši pripadnici borili za samostalnu i neovisnu državu, pa do današnjih dana. No, naš je zadatak obrazovati ne samo sebe, nego i našu djecu jer Romi rade najteže i najopasnije poslove, stoga smo svjesni da bez obrazovanja nema budućnosti. Ali zato pružamo ruku mira i ruku suradnje, pokazat ćemo svima naša umijeća, budimo ono što jesmo. Rodio sam se kao Rom i umrijet ću kao Rom. Zato pozivam sve Rome na ujedinjenje, čestitam svima praznik, veselite se, kazao je u pozdravnoj zdravici Mehmeti te pozvao sve na komad trometarske torte izrađene specijalno u čast proslave Herdelezija.

Tradicionalno kolo, odlični svirači okupljeni u bend „Crni dijamanti“ ne samo da su odmah digli na noge stanovnike Rujevice, nego i sve goste koji se uvijek i rado odazivaju na romske fešte.

Rujevica se ne zaboravlja

Proslava Herdelezija ili Đurđevdana, najvećeg romskog kulturno-vjerskog blagdana i ove je godine na rujevički plato okupio velik broj gostiju i slavljenika. No, ove su se godine domaćinima pridružili gosti iz Slavonskog Broda i Međimurja. Ukrašene kuće, djeca odjevena u najljepšu odjeću svih boja detalji su i dio običaja koje Romi ne zaobilaze. Na Rujevicu su stigle mnogobrojne obitelji iz Italije, Austrije i ostalih dijelova Europe gdje se su trbuhom za kruhom našli prije pet, deset i više godina, vjerujući u bolji svijet i budućnost, ali se svake godine redovito okupljaju na platou na Rujevici, ne zaboravljaju svoje korijene.

- Svatko na svoj način slavi i poziva proljeće u domove i u srca. Tako i mi Romi volimo proslaviti završetak zime, uz pjesmu i igru tjeramo je slaveći dolazak proljeća i toplijih dana, objašnjava nam Negriza Rifat, zaposlena u Hrvatskim željeznicama i članica odbora Zajednice Roma. Tri dana traje svetkovina, prvi se dan kolje jagnje, kući rano izjutra, a pita sa špinatom prvi dan proslave nezaobilazna je u svim našim

Neizostavni - romski bend „Crni dijamanti“

Suriya Mehmeti: Teško je i nama Romima kao i svima drugima, ali jedinstvo je najvažnije

domovima i trpezama, objašnjavajući da je zelena boja špinata simbol proljeća i livade. Prije ne tako dugo vremena ložila se i vatra u svakoj kući što je zapravo bio podsjetnik i prisjećanje na selidbu koja je Romima u krvi, zaštitni znak kao naroda kojem je seoba prirodna životna zadaća. No, nastupila su neka moderna vremena, selidba i nije baš tako česta, pojašnjava Negriza. Tradicija se mijenja, mladi su nezaposleni, a mi stariji koji držimo do običaja nastojimo ih prilagoditi vremenu i trenutku. Drugi dan svetkovine jede se janjetina s jogurtom, od slatkog baklave i tufahije sa šerbetom. Naravno, sve uz ples i zabavu. Tu se rađaju prve ljubavi, padaju prvi osmjesi i simpatije, namigivanje, nema među nama u te dane niti jednog nesretnika. A Mehmeti se nadovezao na razgovor primijetivši da su Romi

Selidba je Romima u krvi... No, nastupila su neka moderna vremena, selidba i nije baš tako česta

Đurđevdan nekad i sad

Nekada su se uoči proslave Đurđevdana u domove unosila izvorska voda ili voda ispod mlina, koja se tradicionalno zove mahovina. U mahovinu bi se stavljao jorgovan i drugo ubrano cvijeće. Stavi se i jedno crveno jaje, koje je ranije obojeno, a koje simbolizira krv. Ranom zorom na sam Đurđevdan, umivala su se djeca da bi bila sretnija, zdravija i veselija. Veoma značajan dio obilježavanja ovog praznika je ukrašavanje kuća jorgovanom i ostalim cvijećem, a mladi su nekada odlazili na rijeku, jezero, jedan od sve rjeđih običaja koji se upražnjava, odlazak je na livadu u rani „sabah“ kako bi valjanjem po livadskoj rosi simbolički sprali sa sebe svu nečistoću i odagnali od sebe sve nesreće. No, vrijeme i tempo života čini svoje, i dok su nekada takvi praznici bili prava svetkovina za dušu i tijelo, tri dana se intenzivno slavilo do jutra, danas se u mnogim romskim zajednicama praznik obilježava daleko skromnije, možda samo uz svečaniji ručak.

Ponosne na svoje porijeklo

Blizanci T-Rex

najsretniji na kugli zemaljskoj zbog radovanja mrvicama, bilo one od hrane ili ljudske pažnje.

Ne može zamisliti da ne dođe na Đurđevdan

- A treći dan simbolički označava opraštanje od Đurđevdana, nastavlja Negriza, prostre se svečani stol na kojem se nalazi hrana od sva tri dana ali uz dodatak zelenih grančica kao ukrasom, time najavljujemo slijedeći Đurđevdan, objasnila je Rifat.

Na platou smo zatekli i Aleksandru Jovašević, mladu majku šestero djece:

- Volim ovaj praznik, obavezno dolazimo suprug i ja s djecom. Suprug Kemi radi u Termoplenu, četvero djece pohađa školu, dvoje su predškolci. Naravno da ćemo ih školovati, učimo ih da budu dobri, da je škola jedina koja im može pružiti neku sigurnost i budućnost. Ponosna sam na svoje porijeklo, rekla nam je mlada majka, baš kao i Elida Mehmeti koja je s obitelji i petero djece došla iz Brescie (Italija) gdje radi i živi. Ne mogu zamisliti, a da ne dođem na Đurđevdan kući kako bih s ostatkom obitelji slavila svoj dan, kaže nam cupkajući u ritmu glazbenih tonova.

Najstarija u naselju Rujevica, 73-godišnja Ramiza Sulejmani iz nekadašnje je Titove Mitrovice s Kosova stigla na Rujevicu prije punih 38 godina.

- Nikada s nikime nisam imala problema, nisam se svađala, svi su mi susjedi jednaki i dragi, živim u jednoj od baraka sama jer mi je muž davno umro, primam socijalnu pomoć od 500 kuna. Izrodila sam osmero djece, ne pitaj me za unuke, ni broja im ne znam, ali hvala Bogu svi su živi i zdravi, pomažu mi koliko mogu. Znam da je svima teško, ne tražim puno. Ne bih se nigdje selila, veli nam Ramiza koja zna da teren na komu su sagradili kuće i barake nije u njihovom vlasništvu te da bolni rezovi tek trebaju uslijediti

Današnji urbani Romi itekako su integrirani u društvo

Evo banke...

kao i najbolja rješenja s kojima će biti zadovoljni i Romi s Rujevice na kojoj živi 120 obitelji i oko 800 duša, ali i lokalna samouprava.

- Prvi stanovnici započeli su naseljavati Rujevicu prije 60-ak godina, podsjeća Suriya Mehmeti, predsjednik Zajednice Roma, koji se nada da će se i za njih iznaći najbolje rješenje uoči preseljenja s ove lokacije: Nije problem u zamjenskim stanovima, nego smo mi navikli živjeti na otvorenim prostorima.

Najstarija u naselju Rujevica, 73-godišnja Ramiza Sulejmani

AUTOR: ANTRAKS	DRUGO IME ZA VIŠKOVO	SLAVNI ARGENTINSKI NOGOMETAŠ, DIEGO	NAČELNICA VIŠKOVA, SANJA	ŽENA KOJA PROVODI ILI ZASTUPA SVEVLAST	RUSKA MANEKENKA SHAYK	VELIKA FIGURA BOGA ILI PRETKA U POLINEZIJU	IVICA UDOVIČIĆ	SUMPOR	GLUMICA BOIC	 NAJVEĆI LJUDSKI ORGAN	POVEZNICA NAŠEG NAJVEĆEG OTOKA S KOPNOM	NEZASIĆENE ULJINE KISELINE U PRIRODNIH MASTIMA	ČLANICA ŽIRIJA U SHOWU "3. 2. 1 - KUHAJI"	GLUMICA ARGENTO
ZBUNITI SE, SMESTI SE										GRAD U TATARSTANU (ANAGRAM: KRAS)				
JEDNA OD 4 VELIKIH ŠKOLA JAPANSKOG KARATEA								SLOVENSKI PROIZVOĐAČ MONTAŽNIH KUĆA "MAIUS"						
LJUBAVNI PJESNIK							SELO U HALUBJU							
							KIRIJ							
STROPNA GREDA									PRODORNO, VISOKO GLASANJE SVINJA "ŠKOLA"					
SKLADAN OBITELJSKI ŽIVOT						POBJEDNICA "ROLAND GARROSA" 2004., ANASTAZIJA								BESTSELER DANA BROWNA
IMATI DOPUŠTENJE										VOZAČ F1 HÄKKINEN				
ALEN NIŽETIĆ			"TONA" ZONA GOSPODARENJA OTPADOM							KISIK		LUKA NIŽETIĆ	VRSTA POLU-MAJUNA, MAKI	
MRAK, TMINA										MORSKA RIBA, HARINGA				
ŠPANIJSKA		MJERA ZA POVRŠINU ZEMLJIŠTA NAJVEĆE PAPIGE								PREDMET RASPRAVE (MN.)				
NOGOMETAŠ LITMANEN										GLUMAC GIBSON				
 DIVLJA MAČKA										NOGOMETNI KLUB				
			GLAVNI ZGODITAK NA LUTRIJI							ATILINI PODANICI				
"ZELENI UMAK", PESTO										LEGENDARNI PAS IBRICE JUSIĆA				
"RADIUS"		ČIRIL IVEKOVIĆ	IZLETIŠTE KRAJ VIŠKOVA			 OSEBLJINI NIGERLJSKI NOGOMETAŠ, TARIBO	BIVŠA GRUPA GEORGEA MICHAELA	"EAST"	ZAMALO, UMALO	"TEMPLE UNIVERSITY JAPAN"	RIMSKI: 50		IVAN DODIG	
ROCK-GITARIST CLAPTON						BILJKA HAJDUČKA TRAVA, RIMANAC					UTOK, UVIR		PAPUČA	
											PRIJE-VREMENO			
NASLJEDNI VLADAR								RUČICA ZA PALJENJE MOTOR (NJEM.)					"METAR"	POLJSKA AVIONSKA KOMPANIJA
								GRČEVIT TRZAJ MIŠIĆA						
NOVINARKA SVETL				NOVI VEZNIJAK "RIJEKE"	DARUVAR									
JAMES GANDOLFINI			PJEVAČ URBAN							MJERI SE U VOLTIMA				
			NJEMAČKA							"LITRA"				
GLUMAC QUINN						ODNOS IZMEĐU POSJEDNIKA I TEŽAKA (MN.)								

Županijski upravni odjeli:

Ured Županije
Adamićeva 10/V, Rijeka
T ++385 51 351-612 • **F** ++385 51 351 613
E ured.zupanije@pgz.hr, skupstina@pgz.hr
Pročelnik: Goran Petrc, prof.

Upravni odjel za proračun, financije i nabavu
Slogin kula 2/IV, Rijeka
T ++385 51 351-672 • **F** ++385 51 351-673
E proracun@pgz.hr, financije@pgz.hr
Pročelnik: Krešimir Parat, dipl.oec.

Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša
Riva 10/I, Rijeka
T ++385 51 351-202 • **F** ++385 51 351-203
E graditeljstvo@pgz.hr
Pročelnica: doc.dr.sc. Koraljka Vahtar-Jurković

Upravni odjel za zdravstvo
Slogin kula 2/II, Rijeka
T ++385 51 351-922 • **F** ++385 51 351-923
E zdravstvo@pgz.hr
Pročelnica: doc.dr.sc. Đulijka Malatestinić

Upravni odjel za odgoj i obrazovanje
Slogin kula 2/I, Rijeka
T ++385 51 351-882 • **F** ++385 51 351-883
E obrazovanje@pgz.hr
Pročelnica: mr. sc. Edita Stilin

Upravni odjel za gospodarenjem imovinom i opće poslove
Slogin kula 2/V, Rijeka
T ++385 51 351-822 • **F** ++385 51 351-803
E imovina@pgz.hr
Pročelnica: Branka Ivandić, dipl.iur.

Upravni odjel za pomorsko dobro, promet i veze
Slogin kula 2/VI, Rijeka
T ++385 51 351-952 • **F** ++385 51 351-953
E pomorstvo@pgz.hr
Pročelnica: Nada Milošević, dipl.iur.

Upravni odjel za turizam, poduzetništvo i ruralni razvoj
Slogin kula 2/II, Rijeka
T ++385 51 351-260 • **F** ++385 51 351-263
E gospodarstvo@pgz.hr
Pročelnik: Gerhard Lempl, dipl.ing.

Upravni odjel za regionalni razvoj, infrastrukturu i upravljanje projektima
Adamićeva 10/III, Rijeka
T ++385 51 351-900 • **F** ++385 51 351-909
E razvoj@pgz.hr
Pročelnik: doc.dr.sc. Ljudevit Krpan

Upravni odjel za socijalnu politiku i mlade
Slogin kula 2/I, Rijeka
T ++385 51 351-922 • **F** ++385 51 351-935
E socijalna.skrb@pgz.hr
Pročelnica: Dragica Marač, mag.psych.

Upravni odjel za za kulturu, sport i tehničku kulturu
Slogin kula 2/I, Rijeka
T ++385 51 351-882 • **F** ++385 51 351-802
E kultura@pgz.hr, sport@pgz.hr
Pročelnik: Valerij Jurešić, prof.

Ustanove u kulturi i javne ustanove PGŽ

Pomorski i povijesni muzej Hrvatskog primorja
Muzejski trg 1, 51000 Rijeka
Ravnateljica:
dr.sc. Tea Perinčić
T ++385 51 553 667, 553 666
F ++385 51 213 578
E pomorski-povijesni-muzej@ri.t-com.hr
W www.ppmhp.hr

Prirodoslovni muzej Rijeka
Lorenzov prolaz 1, 51000 Rijeka
Ravnateljica:
dr.sc. Željka Modrić Surina
T: ++385 51 553-669
F: ++385 51 553-669
info@prirodoslovni.com
www.prirodoslovni.com

Ustanova Ivan Matetić Ronjgov
Ronjgi 1, 51516 Viškovo
Ravnatelj: Darko Čargonja
T ++385 51 257-340
F ++385 51 503-790
ustanova@ri.t-com.hr
www.ustanova-ronjgov.hr

Javna ustanova Priroda
Ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode u PGŽ
Grivica 4, 51000 Rijeka
Ravnateljica: mr. sc. Sonja Šišić
T 00385-51-352-400
F 00385-51-352-401
info@ju-priroda.hr
www.ju-priroda.hr

Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije
Splitska 2/II, Rijeka
Ravnatelj:
prof. dr. sc. Mladen Črnjar
T ++385 51 351 772
F ++385 51 212 436
zavod@pgz.hr
www.zavod.pgz.hr

DOBITNICI NAGRADNE KRIŽALJKE IZ 34. BROJA ZIP-A

(pristiglo 398 koverti, dopisnica i razglednica)

Ručak/večera za dvije osobe u konobi „Galija“ Krk

Goran Brias
Čandekova 23a
51000 Rijeka
Tonka Zoretić
Škrljevo 128
51223 Škrljevo
Sanjin Brašnić
N.N. Čikovići 147
51215 Kastav

Poklon bon za kupnju eko-proizvoda u zadrugi „Zeleno i plavo“

Natalija Jelenčić
Jelićeva 15
51000 Rijeka
Melhor Tibljaš
Creska 15
51000 Rijeka
Franjo Crnić
Poljice 34
51315 Mrkopalj

Foto-monografija Ivce Tomića „Rijeka svijeta bez photoshopa“

Katarina Igić
Ede Jardasa 1
51000 Rijeka
Miroslav Butorac
Korzo Hrvatskih branitelja 21
51250 Novi Vinodolski
Jelena Ivanković
F.Račkog 10
51322 Fužine
Henrika Česan
Franje Čandeka 35a
51000 Rijeka
Nada Kolak
Kalvarija 3
51000 Rijeka

Foto-monografija „PGŽ iz zraka“

Liana Mrazek
Katančević
R. Petrovića 15
51000 Rijeka

Đurđica Polić

Zulejkina 5
47300 Ogulin
Vlado Mirković
Žarka Pezelja 16
51221 Kostrena
Anton Pravdica
Palih Boraca 7
51262 Kraljevica
Vanja Kinkela
Rukavac 195
51211 Matulji
Diana Grgurić
43 Istarske divizije 1/8
51415 Lovran

Natalija Renčić

Japlenički put 3
51512 Njivice
Josipa Radeljak
Braće Hlača 11
5100 Rijeka
Vesna Zorko
Tuška 1
51311 Skrad
Mladen Mihelčić
Sleme 2
51316 Lokve

Knjiga Drage Kraljevića „Istranin u Rimu“

Ozren Gallat
F.Čandeka 36
51000 Rijeka
Davor Hudiček
Drenje Brdovečko,
Žmaučeva 7
10291 Prigorje Brdovečko
Mijo Šipuš
Draga Gervaisa 64
51000 Rijeka

Knjiga čakavske poezije „Kada vruja zavruga“

Marijana Prica
Ante Kovačića 24
51000 Rijeka
Jasminka Popović
Žminjska 11
51000 Rijeka
Ivanka Baričević
F. Brentinija 3
51000 Rijeka

Rješenja traženih pojmova i vašu adresu (najjeftinije na dopisnici), pošaljite (ili osobno donesite) do 10. rujna 2014. g na adresu:
Primorsko-goranska županija, Magazin „Zeleno i plavo“ (za nagradnu križaljku), Adamićeva 10, 51000 Rijeka
Izvlačenje dobitnika bit će 25. rujna 2014. g na Kanalu RI u emisiji „Od mora do gorja – Županijske teme“, a rezultate objavljujemo u sljedećem broju.

Rješenja traženih pojmova iz prošlog broja:

Opatijski maškaran spektakl BALINJERADA; vozila na balinjeradi KARIČI; vozilo na balinjeradi, romobil MONOPATIN; kuglični ležaj, domaći BALINJERA; glavna opatijska ulica MARŠALA TITA; opatijska ženska klapa VOLOSKO

Nagrade za točne odgovore iz ove križaljke

3 ručka/večere za dvije osobe u konobi „Tramerka“ u Voloskom
3 poklon bona za kupnju eko-proizvoda u zadrugi „Zeleno i plavo“
5 foto-monografija Ivce Tomića „Rijeka svijeta bez photoshopa“
3 knjige Nikice Mrdena „Mati“
3 knjige Gradimira Radivojevića „Čuda i čudaci Jadrana“
3 knjige Vidoslava Gnjata „Moć ljudske misli“
3 knjige Ive Barića „Rapska baština“
3 knjige Vesne Miculinić Prešnjak „Svita dvora i riječkog kolodvora“
10 CD-a 50. MIK melodije Istre i Kvarnera 2014.
5 fotomonografija „PGŽ iz zraka“

Ribareva “očada”

Tekst: Dragan Ogurlić

Ilustracija: Vjekoslav Vojo Radoičić

Bio jednom na Cresu jedan mladi ribar, malo šempjast, koji se zaljubio u jednu lijepu djevojku otočanku ali nije znao kako da joj dade do znanja da je voli. Otišao je kod tete i ispričao joj svoj problem. Teta mu reče: “Ne očajavaj, za tako malo. Počni joj bacati “očade” i odmah ćeš vidjeti kako će ti ona uzvratiti”.

- A kada bih trebao početi? - upita je mladi ribar.

- U nedjelju stani blizu vrata od crkve. Kad je vidiš da izlazi iz crkve, ti joj baci “očadu”.

Taj jadni šeprtlja, koji je razumio samo stvari svog zanata, još

iste noći dao se u lov na ušate, koje se još u našem kraju zovu i očade. Ulovio ih je na udicu čitavu košaru. Tolika je to ljubav bila!

I pojavio se mladi zaljubljeni ribar u nedjelju odmah do ulaznih vrata crkve s punom košarom očada! I čim se djevojka pojavila, počeo je za njom bacati ribe, jednu za drugom!

Bolje da vam ne kažem što se dogodilo! Misleći da je poludio, ljudi su se bacili na njega i dobro ga pretukli, a poslije su ga svezali kao salamu i odveli mjesnom doktoru. I jedva mu je objasnio što ga je spopalo!

Zašto medvjedi gule koru sa stabala crnogorice?

U Gorskom kotaru još obitavaju tri rijetke velike zvijeri – vuk, ris i medvjed. Radi njihove efikasnije zaštite proglašeno je područje europske ekološke mreže NATURA 2000. Iako je do danas uglavnom uspostavljen uspješan „suživot“ čovjeka i ovih ugroženih sisavaca, povremeno se pojavljuju problemi. Jedna od takvih neželjenih pojava je guljenje kore sa stabala crnogorice, što čine medvjedi u određeno doba godine.

Postoji više teorija i tumačenja zašto oni to čine. Odgovore na to pitanje nastoje pronaći i šumarski stručnjaci jer ovakvim ponašanjem medvjedi uzrokuju određene štete u šumskim sastojinama. Ukratko, izgleda da medvjedi na taj način dolaze do korisnih hranjivih sastojaka koji im nedostaju u ishrani povezanoj s prihranjivanjem na hranilištima.